

Сімвалічна, што “Славянскі базар у Віцебску” адзначае юбілей менавіта ў Год культуры: гэты Міжнародны фестываль мастацтваў праходзіць у 25-ы раз — і чвэрць стагоддзя настройвае не толькі на ноу-хау, але і на падвядзенне некаторых вынікаў і вызначэнне перспектыв.

Надзея БУНЦЭВІЧ,
Мінск — Віцебск — Мінск

У сваім выступленні падчас урачыстага адкрыцця фестывалю Кіраўнік нашай дзяржавы Аляксандр Лукашэнка адзначыў:

Аляксандр Лукашэнка ўручае Міхаілу Фінфёргу спецыяльную ўзнагароду “Праза мастацтва — да міру і ўзаемаразумення”.
Фота Мікалая ПІТРОВА, БелТА

ЦЭНТРАЛЬНАЯ ПАДЗЕЯ ГОДА КУЛЬТУРЫ

— Самае галоўнае, што кожны год фестываль дорыць мільёнам людзей сапраўднае, шчырае, душэўнае свята — свята дружбы, радасці, вяселлі, творчасці, якое доўга жыве ў нашых сэрцах. Яно спалучае ў сабе класіку і сучаснасць, павагу да традыцый і свабоду мастацкага пошуку.

Згадваючы тыя здабыткі, што займеў Віцебск, Беларусь і свет цягам чвэрці стагоддзя фестывалю, Прэзідэнт адзначыў стварэнне ўнікальнага амфітэатра са смелымі сцэнічнымі навацыямі. Таксама фестываль адкрыў сотні талентаў, даў пачаць у жыццё масцітым артыстам, маладым выканаўцам і зусім юным талентам, ператварыў горад Віцебск не толькі ў сучасную культурную сталіцу Беларусі, але і ў фестывальную сталіцу свету са штаб-кватэрай Сусветнай асацыяцыі фестывалюў. Здабытак “Славянскага базару...” і ў прыцягненні ў Беларусь тысяч турыстаў, умацаванні яе станоўчага іміджу, ажыўленні эканомікі.

Аляксандр Лукашэнка лічыць, што Віцебшчына — адзін з унікальных цэнтраў славянскай духоўнасці, дзе існуе доўгая бесперапынная традыцыя культурнага будаўніцтва, творчага стварэння. Яна ідзе каранямі ў часы Ефрасінні Полацкай, Францыска Скарыны і працягваецца па гэты дзень, — сказаў Кіраўнік дзяржавы. — Тут нарадзіліся новыя мастацкія напрамкі і фарміраваліся вядомыя школы майстэрства. Няма ла знакамітых дзеячаў культуры родам з Прыдзвінскага краю. Прэзідэнт, у прыватнасці, згадаў такіх дзеячаў культуры і мастацтва, як кампазітар Анатоль Багатыроў, пісьменнікі Міхась Лынькоў, Уладзімір Караткевіч, Васіль Быкаў, Пятрусь Броўка, драматург Аляксей Дударэў, мастакі і скульптары Юдаль Пэн, Марк Шагал, Міхаіл Савіцкі, Андрэй Бембель, Заір Азгур. “Гэта вытокі нашага мастацтва, якім мы ганарымся”, — падкрэсліў беларускі Лідар.

Кіраўнік дзяржавы падкрэсліў, што гэты юбілейны форум стаў цэнтральнай падзеяй аб’ядленага ў Беларусі Года культуры. “Гэта свята ўвасабляе наша духоўнае багацце, адкрытасць і цікавасць да культуры розных народаў. Нездарма мы аб’ядналіся калісьці — тры брацкія краіны — Беларусь, Расія і Украіна. Мы сталі ядром фестывалю і на працягу гэтых гадоў з розным поспехам, калі шчыра гаварыць, дэманструем гэта культурнае адзінства”, — сказаў Аляксандр Лукашэнка.

Працяг — на старонцы 2.

Удзельнікі конкурсу фестывалю. / Фота з сайта fest-sbv.by

Папур “Сердцем хранимые...”, прысвечаны Уладзіміру Мулявіну, прапанаваў ансамбль “Беларускія песняры”. / Фота з сайта fest-sbv.by

Форум

У № 25 “К” ад 18 чэрвеня быў апублікаваны матэрыял Яўгена Рагіна “Рэклама рэкламе”. Такім чынам была распачата дыскусія пра самапіяр і брэндывг устаноў культуры. Тэма для газет усталая, але і гэтым разам яна выклікала пэўны рэзананс. На публікацыю “К” адгукнулася загадчык аддзела бібліятэчнага маркетынгу Навагрудскай райбібліятэкі Фаіна Малюжэнец.

Як папрыгажэць бібліятэцы без змен у ранжыры

Я — бібліятэкар са стажам, бачыла самыя лепшыя часы развіцця бібліятэчнай справы. Але сітуацыя змянілася. Сёння бібліятэкі знаходзяцца на пераломным, можна сказаць, этапе існавання. Раствумачу: публічныя бібліятэкі апошнім часам усё больш прымаюць на сябе фун-

Рэклама рэкламе: розгалас

кцыю клубнай установы, у іх рабоце дамінуе культурна-масавая работа. А вось абслугоўванне чытачоў кнігай (асабліва гэта тычыцца раённых і гарадскіх бібліятэк) сыходзіць на другі план. А яшчэ у нас ёсць вельмі моцныя канкурэнты. Напрыклад, сэрвісы “Google”: “Google Books”, што скануе і збірае вялікую частку кніг у сусветных бібліятэках, “Google Play”, што прапануе больш за 4 мільёны кніг і тысячы фільмаў, песень і розных дадаткаў. Ці можа з гэтым параўнацца звычайная бібліятэка? Дык якая будучыня нас чакае пры такім раскладзе? І чым можа дапамагчы рэклама, пра якую вы, Яўген, у чарговы раз кажаце на старонках “Культуры”?

Зразумела, бібліятэкі не будуць такімі, якімі мы іх ведалі і ведаем сёння. Памятаеце, чытачы некалі па асабістым жаданні, без бібліятэчнай рэкламы запісаліся ў чаргу, каб пачытаць тую ці іншую кнігу, нават “блат” шукалі сярод бібліятэкараў.

“Круглы стол” “К”

Дайсці да шостага...

У якім выглядзе павінны адродзіцца і даходзіць да публікі музычныя творы нашай мінуўшчыны — як зусім старадаўнія, так і нядаўніх дзесяцігоддзяў? Гэтае пытанне і шэраг звязаных з ім праблем (найперш, папулярнасць нашай славянскай, асабліва — сярод моладзі) апынуліся ў цэнтры ўвагі нядаўняга “круглага стала”, зладжанага рэдакцыяй “К”. Яго ўдзельнікамі сталі прадстаўнікі розных сфер айчынай музычнай культуры — ад акадэмічнай і народнай да эстраднай і альтэрнатыўнай.

Сярод іх — галоўны рэдактар музычнага партала Tuzin.fm, арт-менеджар Сяргей БУДКІН; галоўны рэжысёр Беларускага дзяржаўнага акадэмічнага музычнага тэатра, заслужаны дзеяч мастацтваў Расіі Міхаіл КАВАЛЬЧЫК; мастацкі кіраўнік і галоўны дырыжор Нацыянальнага акадэмічнага народнага аркестра імя Іосіфа Жыновіча, народны артыст Беларусі, прафесар Міхаіл КАЗІНЕЦ; саліст, аранжыроўшчык, дырыжор згаданага калектыва, заслужаны артыст краіны Аляксандр КРАМКО; даследчыца беларускай музыкі XVIII — XIX стагоддзяў, кандыдат мастацтвазнаўства Святлена НЕМАГАЙ; стваральнік і нязменны кіраўнік “Беларускай капэлы”, заслужаны артыст краіны, прафесар Віктар СКОРАБАГАТАЎ; кампазітар, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Рэспублікі Беларусь Алег ХАДОСКА; а таксама рэдактар аддзела, член рэдкалегіі “К” Надзея БУНЦЭВІЧ і спецыяльны карэспандэнт “К”, “Лепшы журналіст (музычны крытык)” паводле вынікаў Нацыянальнай музычнай прэміі Беларусі 2011 года Алег КЛІМАЎ.

Надзея БУНЦЭВІЧ: — Думаю, размову лагічна пачаць з дзейнасці “Беларускай капэлы”: сёлета ёй, як і краіне ў статусе незалежнай дзяржавы, спаўняецца 25 гадоў!

Віктар СКОРАБАГАТАЎ: — Так, у 1992 годзе спачатку рашэннем Вярхоўнага Савета, потым Міністэрства культуры была заснавана “Беларуская капэла” як аддзел тэатра. Гэта сусветная практыка: “Metropolitan Opera” ў Нью-Ёрку, каралеўскі тэатр “Covent Garden” у Лондане, “Grand Opera” ў Парыжы, “La Scala” ў Мілане — усе яны маюць такія падраздзяленні. Але, у адрозненне ад іх, адной з галоўных праблем, з якой адрозніваецца “Беларуская капэла”, было само асэнсаванне некаторых творцаў ва ўлонні сваёй культуры. Бо раней творчасць таго ж

Міцкевіча вывучалася як замежная літаратура, Манюшкі — як замежная музыка. У падручніках савецкіх дзесяцігоддзяў было пазначана, што беларуская акадэмічная музыка з’явілася пасля 1917-га.

Міхаіл КАЗІНЕЦ: — Я ў гады вучобы таксама быў у тым упэўнены! Беларускаму музыку мы вывучалі ў курсе музыкі народаў СССР. І там амаль усе нацыянальныя культуры “перажывалі” заняпад да рэвалюцыі — і росквіт пасля.

В.С.: — Але паўставала справядлівае пытанне: калі ў нас ёсць, да прыкладу, той жа Мірскі замак са шматвяковай гісторыяй, дык няўжо там не гучала музыка, а калі гучала — дык дзе тыя ноты? Трэба было ўсё гэта аднавіць, а галоўнае — пачаць успрымаць нашых творцаў мінуўшчыны як дзеячаў менавіта беларускіх, хаця іх творы і не былі напісаны на беларускай мове, бо ў тыя часы яна існавала, развівалася толькі ў вуснай форме ў народным асяродку. Але калі кіравацца моўным паказчыкам, дык паводле аналогіі, французскія вершы Пушкіна даўдзедца аднесці да французскай літаратуры, рускамоўныя Рыльке — да рускай. А той жа Манюшка і яго папалечнікі не маглі і вымавіць слова “беларускі”, бо адрозніваўся ад улад Расійскай імперыі. Таму ў іх былі выражаны гэты “слэнг” — замест “беларускі” казалі “наш”. Нават калі ўжо можна было гаварыць пра беларускасць, нейкі час баяліся гэта слова вымаўляць. Той жа Уладзіслаў Сыракомля пісаў у Варшаву лібрэтысту оперы “Страшны двор”: маўляў, у гэты час наш Манюшка чакае прысуду вашай публікі. Невыпадкова і першая беларуская газета, заснаваная ў 1906-м у Вільні, які ў той час быў цэнтрам беларускасці, называлася “Наша ніва”.

Заканчэнне на старонках 4 — 5.

Заканчэнне — на старонцы 12.

(Заканчэнне.)

Пачатак на старонцы 1.)

“У нашых дзяржавах асаблівае значэнне надаецца развіццю нацыянальнага мастацтва, беражліва захоўваюцца традыцыі і творчыя дасягненні папярэднікаў. Таму мы па праве можам заявіць, што гэтыя тры краіны — Беларусь, Расія і Украіна — цытадэль традыцыйнай культуры”, — падкрэсліў Прэзідэнт.

Аляксандр Лукашэнка адзначыў, што фестываль — раўнеснік суверэннай Беларусі, паколькі зрабіў свае першыя крокі ў год атрымання рэспублікай незалежнасці. “Ён развіваецца разам з краінай, і ў ім, як у люстэрку, адбіваецца кожны этап стаўлення маладой дзяржавы”, — сказаў Прэзідэнт.

Як ніколі многа было тых, хто атрымаў узнагароды. Кавалерамі ордэнаў Францыска Скарыны сталі вядучыя самых значных фестывальных праграм — заслужаная артыстка Беларусі Алена Спірыдовіч і Аксана Антанюк з Украіны. Спецыяльнай узнагародай Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь Аляксандра Лукашэнкі “Праз мастацтва — да міру і ўзаемаразумення” былі адзначаны народны артыст краіны Міхаіл Фінберг і Нацыянальны акадэмічны канцэртны аркестр Беларусі. Лаўрэатамі прэміі Саюзнай дзяржавы ў галіне літаратуры і мастацтва сталі народны артыст Беларусі Анатоль Яромленка, кампазітар Алег Елісееў і паэт Іван Юркін — за песенны альбом “Дзе каліна цвіла”, група аўтараў помніка Свяцейшаму Патрыярху Аляксею II у Мінску: архітэктар, праціерэй, настаўнік Усіхвяцкага прыхода Фёдар Поўны, скульптар, заслужаны дзеяч мастацтваў Беларусі Уладзімір Слабодчыкаў і рэжысёр Ігар Марозаў, а

Аляксандр Лукашэнка ўручае Анатолу Яромленку прэмію Саюзнай дзяржавы. / Фота Мікалая ПІТРОВА, БЕЛТА

Цэнтральная падзея года культуры

Дырэктар фестывалю Аляксандр Сідарэнка, міністр інфармацыі Лілія Ананіч, мэр Віцебска Віктар Нікалайкін, віцэ-прэм’ер Наталля Качанова, народны артыст Беларусі Міхаіл Фінберг і міністр культуры Беларусі Барыс Святлоў падчас адкрыцця зоркі маэстра Фінберга і Нацыянальнага акадэмічнага канцэртнага аркестра краіны. / Фота з сайту fest-sbv.by

Падчас канцэрта адкрыцця фестывалю.

таксама народны артыст СССР Уладзімір Федасееў.

Нямала мерапрыемстваў адбылося з удзелам Дзяржаўнага сакратара Саюзнай дзяржавы Георгія Рапаты, у тым ліку ў Дзень Саюзнай дзяржавы, які на фестывалі прайшоў учора. Паводле традыцыі, былі ўскладзеныя кветкі да вечнага агню на плошчы Перамогі. Дзяржаўныя дзеячы, у тым ліку міністр культуры краіны Барыс Святлоў, наведалі Вялікалітчанскі дзіцячы дом, Музей-сядзібу Ільі Рэпіна ў Здраўнёва, дзе адбылася выстава “Магія ўсходняга пэндзля”. Пад эгідай Саюзнай дзяржавы быў зладжаны беларуска-расійскі пленэр у новых мастакоў. Галоўным удзельнікам канцэрта “Саюзная дзяржава запрашае...” стаўся Акадэмічны ансамбль песні і пляскі Расійскай арміі імя Аляксандра.

Напярэдадні афіцыйнага адкрыцця “Славянскага базару ў Віцебску” адбыліся спецыяльная сесія Сусветнай асацыяцыі фестывалю (WAF) і II Міжнародная канферэнцыя арганізатараў фестывалю “Фестывальны рух. Традыцыі. Інавацыі”. Сёлета шэрагі WAF, якая год таму пачала фарміравацца вакол нашага “Славянскага базару...”, папоўніліся яшчэ васьміракай фестывалю, што праходзяць у Ізраілі, Босніі і Герцагавіне, Латвіі, Літве, Італіі. У прыватнасці, членам асацыяцыі стаў знакаміты фестываль у Сан-Рэма, які падобраны можа зайздросціць цяперашняй папулярнасці віцебскага фестывалю. Ды і на самой канферэнцыі разглядаліся

найперш магчыма сці папулярнага фестывалю — у тым ліку, праз асацыяцыю. Не выпадкова сярод плянаў — распрацоўка новага інтэрнэт-сайта WAF, стварэнне асобнага праекта, які будзе збіраць пераможцаў усіх конкурсаў, што праводзіліся форумамі асацыяцыі. Але ўжо сёння відэачны плён ад стварэння WAF: ідзе абмен вопытам, чацвёрта нашых выканаўцаў паўдзельнічалі ў іншых фестывалях і конкурсах на льготных умовах.

25-ы “Славянскі базар...” сабраў рэкордную колькасць краін-удзельніц — 45, упершыню ў фестывалі прадстаўлена Калумбія, якая даслала свайго канкурсанта. Усяго ўдзельнікаў форуму сёлета будзе амаль пяць тысяч чалавек, адных толькі журналістаў акрэдытавана больш за пяцьсот. Як справядліва адзначыла міністр інфармацыі Беларусі Лілія Ананіч, “пазыўныя “Славянскага базару ў Віцебску” — “візітёрка” не толькі фестывалю, але і ўсёй краіны”. На адказ СМІ неаднаразова выкаваліся словы падзякі, уручаліся ўзнагароды. Асабліва прыемна, што на прэс-канферэнцыі з нагоды адкрыцця фестывалю яго дырэктар — генеральны дырэктар Цэнтра культуры “Віцебск” Аляксандр Сідарэнка выказаў асаблівую падзяку “К” за глыбокія аналітычныя матэрыялы, прысвечаныя фестывалю і праблемам развіцця беларускай нацыянальнай культуры ўвогуле.

Навацыямі юбілейнага форуму сталі ўзняць фестывальнага сцягу, шэсце ўдзельнікаў, перайменаванне Алеі зорак у Плошчу, а таксама адкрыццё своеасаблівай Кнігі рэкордаў фестывалю. Першай унесенай у яе падзеяй павінен стаць заўтрашні вершамарафон, які збярэ

тысячу вершаў пра Віцебск і будзе працягвацца ўвесь дзень — як папярэдне падлічылі арганізатары, каля 14 гадзін. Можна дадаць і тое, што ўпершыню гала-канцэрт адкрыцця ішоў у суправаджэнні Прэзідэнцкага аркестра Беларусі на чале з Віктарам Барбарыкіным. Упершыню ў час адкрыцця на вялікіх экранх Летняга амфітэатра мы ўбачылі не толькі зорных артыстаў, але і “нябачную” для публікі каманду, якая рыхтуе фестываль.

Як заўсёды прыгожай была цырымонія адкрыцця Зоркі на цяпер ужо не алеі, а Плошчы лаўрэатаў перад Летнім амфітэатрам. Урачыстыя прамовы і віншаванні ў гонар Нацыянальнага акадэмічнага канцэртнага аркестра Беларусі на чале з народным артыстам краіны, прафесарам Міхаілам Фінбергам былі аздоблены адметным танцавальным нумарам: дзяўчынкі з заслужанага аматарскага ансамбля “Лявоніха” танчылі з залатымі ноткамі ў руках, часам “пераварачылі” іх сваімі рукамі ў саксафоны, а артысты маладзёжнага тэатра “Колесо” на хаду ігралі ролі дырыжора і музаў-анёлаў. Міхаіл Фінберг, у сваю чаргу, паабяцаў падрыхтаваць у пачатку наступнага канцэртнага сезона новую праграму аркестра — “Зорка”, прысвечаную яго лепшым музыкантам.

Фестываль працягваецца! Сёння канкурсанты, якія прайшлі ўчарашні паўфінал, праспяваюць у першы дзень фіналу свае славянскія хіты. Заўтра, у другі дзень фіналу, — свае фестывальныя хіты. А ў панядзелак, калі фестываль будзе афіцыйна закрывацца, мы даведаемся, хто якую прэмію атрымае — дарэчы, не толькі ў дарослым, але і ў дзіцячым конкурсах.

Аляксандр Лукашэнка выступае на свяце “Александрыя збірае сяброў”. / Фота Алег ФАЙНЦІКАГА, БЕЛТА

На пляцоўку, дзе ткуць паясы, завітаў Наталля Качанова.

Падчас аднаго з канцэртаў у Александрыі. / Фота прадстаўлены Магілёўскім АМЦНТКАР.

Газета ШТОДЫННЕВА ГРАМАДСКА-ПАЛІТЫЧНАЯ, для ДАСУГУ КУЛЬТУРА (КУЛЬТУРА, МАСТАЦТВА)
Выдаецца з кастрычніка 1991 года.
Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь.
Рэгістрацыйнае пасведчанне № 637, выданае Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Галоўны рэдактар — Сяргей Сяргеевіч ТРАФІЛАЎ. Адказны сакратар: Юрый КАРПЕНКА; рэдактары аддзелаў: Надзея БУНЦЭВІЧ, Барыс КРЭПАК, Яўген РАГІН, Ілья СВІРЫН; аглядальнікі рэдакцыі: Дар’я АМЯЛЬКОВІЧ, Настася ПАНКРАТАВА, Аліна САУЧАНКА, Юры ЧАРНЯКЕВІЧ; спецыяльныя карэспандэнты: Пётр ВАСІЛЕВСКІ, Алег КЛІМАЎ, Алена ЛЯШКЕВІЧ, Канстанцін АНТАНОВІЧ; карэспандэнт — Вольга РОПАТ; мастацкі рэдактар — Наталля ОВАД.

Сайт: www.kimpress.by. E-mail: kultura@tut.by.
Адрас рэдакцыі: 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Пакоі 16-28, 94-98, чацвёрты паверх. Тэлефоны: (017) 286 07 97, (017) 334 57 23. Тэлефон-факс: (017) 334 57 41. Рэкламны адрас: тэл. (017) 286 07 97, 334 57 41. Выдавец — Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова “КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА”. 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Пакоі 16-28, 94-98, чацвёрты паверх. Бухгалтэрыя: (017) 334 57 35.
Аўтары допісаў паведамляюць прозвішча, поўнае імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар пашпарта, дату выдання, кім і калі выдадзены пашпарт, асабісты нумар), асноўнае месца працы, зваротны адрас. Аўтарскія рукапісы не рэвізуюцца і не вяртаюцца. Меркаванні аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі. Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў.
*Матэрыял на правах рэкламы.
“Культура”, 2016. Наклад 4 409. Індэксы 63875, 638752. Рознічны кошт — па дамоўленасці. Падпісана ў друку 15.07.2016 у 20.30. Замова 2754. Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства “Выдавецтва “Беларускі Дом друку”. ЛП № 02330/106 ад 30.04.2004. пр. Незалежнасці, 79, 220013, Мінск.

Адбылася свята “Купалле” (“Александрыя збірае сяброў”). Выступаючы на свяце, Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь Аляксандр Лукашэнка падкрэсліў выключны характар гэтай традыцыйнай дзеі:

— Паважаць не толькі сваю культуру, але і творчыя дасягненні іншых народаў — гэта рыса беларускага нацыянальнага характару. Мы беражліва захоўваем скарбы мінулага і з задавальненнем знаёмімся з мастацтвам нашых суседзяў. Думаю, у гэтым сакрэт міралаюнасці і ўзаемаразумення, якімі славяцка беларусы.

Кіраўнік дзяржавы ўпэўнены, што такое стаўленне да жыцця — надзейная абарона ад міжнацыянальнай, рэлігійнай варожасці і іншых дэструктыўных з’яў.

Прэзідэнт звярнуў увагу, што ў гэтым годзе на свята “Александрыя

Аснова нацыі — крыніца плённых ідэй

збірае сяброў” прыбыла вялікая колькасць людзей. “За кароткі тэрмін літаральна на нашых вачах сціпля сустрача землякоў на берэзе Дняпра паступова ператварылася ў маштабны фестываль народнай культуры, — адзначыў беларускі лідар. — Сапраўды, апошнім часам і ў нас, і ў суседніх краінах расце цікавасць да сваіх каранёў і вытокаў нацыянальнай культуры”.

Асабліва важна, на думку Аляксандра Лукашэнкі, што і моладзь імкнецца даведацца больш аб гісторыі роднага краю і авалодаць азімі традыцыйных промыслаў. “У чудовым, чыстым кучок Магілёўшчыны магутны Днепр аб’яднаў майстроў і аматараў народнага мастацтва з Беларусі, Расіі і Украіны, а сама Александрыя стала месцам дружальбных сустрач і пляцоўкай для народнай дыплама-

тыі”, — сказаў Прэзідэнт, дадаўшы: “У гэтым годзе да нас далучыліся прадстаўнікі нашай суседняй Літвы, дзе ў канцы чэрвеня адзначаюць Янаў дзень. Спадзяюся, прыезд літоўскіх гасцей пакладзе пачатак новай традыцыі — запрашаць на наша свята прадстаўнікоў іншых краін, у якіх ёсць сваё Купалле. Гэта стане ўкладам Беларусі ў захаванне творчай разнастайнасці народнага планеты, умацаванне дружбы паміж народамі. Папулярнасць фестывалю ў Александрый год ад году расце, надшыю час ставіць перад сабой высокую задачу”.

Беларускі лідар таксама звярнуў увагу, што ў Год культуры гэта свята набывае асаблівы сэнс:

— Паколькі менавіта традыцыйная культура з’яўляецца духоўнай асновай нацыі, яна была і застаецца невычэрпнай крыніцай натхнення і

Пераможцы конкурсу на лепшы касцюм Наталля Бяляцкая і Аляксандр Селянчук. / Фота прадстаўлены Касцюковіцкім ЦКС

плённых ідэй, якія так патрэбны сённяшняму мастацтву. Свята “Александрыя збірае сяброў”, сапраўды народнае па сваім духу, дае магчыма сці праявіць сябе сотням

Магутная сіла яднання

Барыс СВЯТЛОЎ, міністр культуры Рэспублікі Беларусь:

— Гісторыя “Славянскага базара” пачалася з 1992 года. Асноўнымі тэмамі сёлета фестывалю сталі Год культуры і знакавыя падзеі 2016 года — 25-гадовы юбілей фестывалю і 75-годдзе з дня нараджэння народнага артыста Беларусі і СССР Уладзіміра Мулявіна. Гэтыя ідэі праведзеныя скрозь усе фестывальныя мерапрыемствы — ад сэрнічнага афармлення канцэртных пляцовак да праграм фестывальных праектаў, колькасць якіх сёлета будзе каля 130-ці.

Немагчыма пералічыць усіх, хто спрыяў развіццю форуму. Ля вытокаў стварэння фестывалю стаялі такія легендарныя асобы, як народны артыст Беларусі і СССР Ігар Лучанок, народны артыст краіны, прафесар Міхаіл Фінберг — нязменны мастак кіраўнік Міжнароднага конкурсу выканаўцаў эстраднай песні “Віцебск”, невыпадкова адзначаны сёлета разам са сваім аркестрам спецыяльнай узнагародай Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь Аляксандра Лукашэнкі “Праз мастацтва — да міру і ўзаемаразумення”. Свае старонкі ў гісторыю “Славянскага базара ў Віцебску” залатымі літарамі ўпісалі прадстаўнікі некалькіх пакаленняў дзеячаў культуры і мастацтва. Сярод іх Віктар Вуячыч, Нэлі Багушэўская, Анатоль Ярмоленка, Васіль Раіччык, Аляксандр Ціхановіч, Ядвіга Паплаўская, Алена Спірыдовіч, Радзівон Бас і многія многія іншыя.

У першы год свайго правядзення фестываль меў сціпую задачу — далучыць віцебскага гледача да песеннай творчасці славянскіх краін. Аднак ужо з 1995 года, калі Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка ўзяў яго пад асабісты патранат, “Славянскі базар у Віцебску” пачаў называцца Міжнародным фестывалем мастацтваў. Яго галоўнай мэтай стала з’яднанне творчых сіл блізкіх па культуры краін і стварэнне мірнай супольнасці. Цягам свайго існавання фестываль мастацтваў у Віцебску ператварыўся ў сапраўдны форум сусветнай культуры і цяпер ніколі

не саступае еўрапейскім стандартам падобных мерапрыемстваў.

Гэты форум штогод акумуляе лепшыя дасягненні славянскай і еўрапейскай культуры, адкрывае новыя таленты. Пры гэтым фестываль не страчвае каларыту і сваёй асобай атмасферы “ўсенароднага свята”.

За мінулыя гады на “Славянскім базары...” пабывалі дзясяткі прадстаўнікоў творчай інтэлігенцыі і народных майстроў з усіх кантынентаў. Яны пераканаліся, што Беларусь — гасцінная, працалюбівая, светлая краіна, якая спавядае хрысціянскія каштоўнасці. Бо ў дні фестывалю яна становіцца своеасаблівым духоўным і культурным эпіцэнтрам, мяжам, які прыцягвае да сябе мноства старых і новых сяброў, што з’язджаюцца да нас на свята і маюць магчымасць знаходзіцца ў гэтай надзвычай шчырай, сардэчнай атмасферы.

Культура і мастацтва розных краін і народаў — магутная духоўная сіла, якая задае напрамак дзяржаўнай палітыкі краін сусветнай супольнасці, стварае спрыяльныя ўмовы для захавання і развіцця міру ва ўсім свеце. Ад таго, як мы распарадзімся гэтай магутнай сілай мастацтва, шмат у чым залежаць лёсы свету. Талент павінен быць скіраваны на стварэнне добра, чалавечасці, узаемапавагі і дапамагаць людзям спасцігаць глыбіні чалавечага быцця.

Да свайго юбілею “Славянскі базар у Віцебску” набраў надзвычай моцную сілу, якая хаваецца ў яго галоўнай ідэі — кансалідацыі, яднання славянскіх і іншых культур і народаў на аснове гуманістычных ідэй міру, добра і стварэння.

Арганізатары ў чарговы раз пастараюцца здзівіць і парадаваць сваіх прыхільнікаў, гасцей фестывалю новымі, цікавымі праектамі, сустрэчамі з любімымі артыстамі. Упэўнены, што правядзенне XXV юбілейнага фестывалю яшчэ больш замацуе наладжаныя брацкія сувязі паміж краінамі-ўдзельніцамі і будзе садзейнічаць усталяванню сяброўскіх адносін між славянскімі народамі, а таксама народамі Еўропы і Амерыкі.

8 ліпеня Зінаіда Камароўская, дырэктар Дзяржаўнага літаратурна-мемарыяльнага музея Якуба Коласа запрасіла праехацца па яго філіялах. Пагадзіўся, бо гэтыя мясціны на Стаўбцоўшчыне ведаю, мякка кажучы, не надта добра. Пагадзіўся — і не пашкадаваў... А нагода для падзеі такая: 9 ліпеня 1906 года ля Прыстанькі прайшоў нелегальны настаўніцкі сход, у якім браў удзел і Якуб Колас. Так што падарожжа мела адбыцца напярэдадні своеасаблівага юбілею. Ехаў і думаў: “Што за Прыстанька такая?”

Яўген РАГІН, Мінск — Стаўбцоўшчына — Мінск / Фота аўтара

Нобелеўская прэмія Якуба Коласа

Экскурсавод Сямён Корсак расказвае ў Смольні пра дзядзьку Антона.

Размова пра аўтара трылогіі “На ростанях” вымагае эпічнай паступовасці. Тут да месца экскурсы ў мінулыя мае журналісцкія вандрэўкі. Скажам, у вёсцы Люсіна на Ганцавічыне будучы Пясняр настаўнічаў, набіраўся педагогічнага досведу, да дзяўчат прыглядаўся старанна, але не цураўся і палітыкі. На радзіму, у родныя Акінчыцы, вярнуўся ўжо са сталай грамадскай пазіцыяй. І яшчэ адно адступленне. Гаворка сёння пойдзе пра філіял Музея Якуба Коласа, які мае назву “Мікалаеўшчына”. У самой вёсцы з такім імем стаіць бюст

Падчас фестывалю “Славянскі базар у Віцебску” калектыву рэдакцыйна-выдавецкай установы “Культура і мастацтва” была ўручана падзяка Міністра інфармацыі Рэспублікі Беларусь за актыўную плённую працу мерапрыемстваў форуму. Таксама аналітычныя матэрыялы рэдактара аддзела “К” Надзеі Бунцэвіч і праца газеты на ўступнай прэс-канферэнцыі былі адзначаны дырэктарам фестывалю Аляксандрам Сідарэнкам. Дзякуем за ўвагу да нашай дзейнасці!

адораных людзей. А бачачы шчырую цікавасць гледачоў да выступленняў артыстаў і майстар-класаў умельцаў, магу меркаваць, што яркіх талентаў у нас становіцца ўсё больш.

Прэзідэнт заўважыў, што на свяце “Купалле” ў Александрыйі было прадстаўлена не ўсё, што ёсць у Беларусі, але самае яркае прысутнічала: і рамёствы, і творчасць.

— Нам трэба паклапаціцца аб тым, каб кожны год ці то “Славянскі базар”, ці то гэты фестываль напаяўся чымсьці новым. Тады будзе дынаміка росту. Мы павінны зрабіць усё, каб гэта свята з кожным годам было ярчэйшым і ярчэйшым, — сказаў на заканчэнне Кіраўнік дзяржавы.

Калі на мінулым тыдні паведамлялася пра меркаванне 100 тысяч удзельнікаў, дык факт уражыў яшчэ больш: Магілёўскі абласны метадычны цэнтр народнай творчасці і культурна-асветнай работы паведаміў пра 110 тысяч гасцей “Купалля-2016”. Сярод гасцей свята можна было сустрэць шраг вядомых асоб, сярод якіх віцэ-прэм’еры беларускага Урада Наталля Качанова і Міхаіл Русы (дарэчы, старшыня аргкамітэта свята), намеснік кіраўніка Адміністрацыі Прэзідэнта Беларусі Ігар Бузоўскі, міністр культуры Рэспублікі Беларусь Барыс Святлоў (а таксама яго першы намеснік Ірына Дрыга і намеснік Васіль Чэрнік), міністр інфармацыі краіны Лілія Ананіч.

Так, Наталля Качанова, абвешчваючы адкрыццё свята, назвала яго нацыянальным здабыткам, нацы-

янальным культурным сімвалам, які накіраваны на развіццё і захаванне нашых традыцый і культуры. “Тут сустракаюцца людзі розных пакаленняў, краін, нацыянальнасцяў. У кожнага ёсць магчымасць падзяліцца сваёй творчасцю, вопытам, дакраўца да вытокаў культуры, якая аб’ядноўвае нашы славянскія народы... Вельмі важна, каб яны перадаваліся маладому пакаленню. Толькі пры гэтай умове мы зможам упэўнена глядзець у будучыню”.

Тое, што мы захоўваем свае старадаўнія абрады і традыцыі Купалля, — прыклад вяртання да сваіх вытокаў. Але гэты зварот да вытокаў не можа не ўлічваць сучасныя тэндэнцыі. Гэта жака, што культура не стаіць на месцы, яна развіваецца. Яскравы прыклад таму свята “Купалле”, якое праходзіць у Александрыйі. Сучасная феерыя “Купальская казка” якраз і сведчыць пра перапляценне новых і старых тэндэнцый, якія знаходзяць увасабленне ў гэтым прыгожым беларускім свяце, выяўляючы ў мастацкай форме барацьбу і канкурэнцыю розных падыходаў, — ззначыў прэсе міністр культуры Барыс Святлоў. Ён таксама адзначыў новы падыход да арганізацыі выставы майстроў дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва з Беларусі, Украіны і Расіі ў рамках “Горада сяброўства”.

Што наведвалі госці Александрыйі? Вядома, завіталі ў школу, у будынку якой ёсць музейныя пакоі, прысвечаныя, у тым ліку, самаму знакамітаму вучню — Аляксандру Лукашэнку. Упершыню працавала

ў Александрыйі і не магла не прыцягнуць увагу пляцоўка друкарскага двара з нагоды 500-годдзя беларускага кнігадрукавання, якое адзначым налета. Не абмянілі наведвальнікі ўвагай маштабную выставу-кірмаш “Дняпроўскія сустрэчы на “Александрыйскім кірмашы” (з вуліцамі Мінскай, Кіеўскай і Маскоўскай, а таксама Гандлёвай), тэматычныя экспазіцыі “Сонечная саломка”, “Дрэва жыцця”, “Казкі і быліны агню і гліны”, “Дрыбінскія валёнкі”, павільён “Беларускі пачастунак” — і кожны раён Магілёўшчыны знайшоў там для сябе пазнавальны маркер традыцый. Вядома, як і было абяцана летась, прырос творчы праект Абласнога метадычнага цэнтра народнай творчасці і культурна-асветнай работы “Купальскі пояс Магілёўшчыны”, прычым не толькі метрам (а іх больш як 70 па стане на фестывальныя дні), але і творчым вынікам. А ён падмацоўваўся майстар-класамі ўмельцаў самых розных кірункаў — ад ткацтва, саломкапляцення, бондарства да ганчарства, актуальнай цяпер вышыўкі і шапавальства. Дарэчы, на вуліцах “Горада сяброўства” дзейнічалі і мабільныя творчыя групы, каб святочная атмасфера не абмянула нікога з гасцей. Дадамо, што Украіну тут прадстаўлялі майстры з Вінніцкай, Чарнігаўскай, Хмяльніцкай і Івана-Франкоўскай абласцей, а Расію госці з Браншчыны, Калужчыны, Ліпеччыны, Пскоўшчыны, Смаленшчыны, а таксама з Дзяржаўнага расійскага дома народнай творчасці.

Упершыню ў рамках свята “Купалле” адбыўся конкурс на лепшы касцюм Купаліша і Купалінкі. Удзел у конкурсе прынялі ўсе ўстановы культуры вобласці і канкурсанты з Мінска. Больш як 20 пар Купалінак і Купалішаў прадставілі на суд гледачоў і журы свае работы. Рэгламентам конкурсу на прэзентацыю касцюмаў адводзілася ўсяго толькі паўтары хвіліны. Касцюковіцкім удзельнікам Аляксандру Селіванаву і Наталлі Бяляцкай гэтага часу аказалася дастаткова, каб годна прадставіць свае касцюмы. Цудоўны голас Аляксандра гледачы ацанілі з першых акордаў песні “Ночка купальская”. Як паведамляе намеснік дырэктара Цэнтралізаванай клубнай сістэмы Касцюковіцкага раёна Наталля Дробышава, усяго праз некалькі хвілін абсалютнымі пераможцамі ў дзвюх намінацыях “Лепшы мужчынскі касцюм” і “Лепшы жаночы касцюм” былі прызнаныя касцюковіцкія ўдзельнікі.

Што да канцэртных праграм, дык у праекце “Александрыйскі карагод сяброў” паўдзельнічалі заслужаныя аматарскія калектывы і творчыя фарміраванні з найменем “народны” з усёй Магілёўшчыны. А настрой на канцэртных пляцоўках свята стваралі зоркі беларускай, украінскай і расійскай эстрады. Вечаровая праграма ўяўляла з сябе відэвішчыны мюзікл “Купальская казка”, які стаў цэнтральнай падзеяй двухдзённага святавання.

народнаму пісьменніку; будынак народнага вучылішча, дзе былі арыштываны настаўнікі, не захаваліся. Пра Коласа нагадвае цагляная школа (як кажуць, першая такая на Беларусі), узведзеная пры падтрымцы Песняра, ды мясцовы калектыв “Коласавы землякі”... Дык вось, так бы мовіць, структурамі “Мікалаеўшчыны” сталі Акінчыцы, Смольня, Альбуць ды Ласток. Пабываць тым днём давалося ў першыя двух вёсках.

Акінчыцы

Былі яны засценкам, сталі вёскай у межах Стоўбцаў. Таму малая радзіма Коласа скочыла з-за райцэнтраўскага завулка нечакана. У складзе “дэсанту” — мінскія музейшчыкі, пісьменнікі... Рэканструкцыя забудовы зроблена з густам. А экскурсійныя прамавы Георгія Міцкевіча, унучатага пляменніка Якуба Коласа, можна слухаць бясконца. Хатняе ўбранне ды немудрагелісты рыштук сведчаць: ад такой нішчыніцы бегчы трэба. Канстанцін Міцкевіч так і зрабіў. Нясвіжская настаўніцкая семінарыя стала для яго паратункам у тым ліку і таму, што плацілі там стыпендыю. Гэта як для пачаткоўца-літаратара Нобелеўская прэмія.

Прыстанька

Знаходзіцца яна дзесьці паміж Акінчыцамі і Смольняй. Ехалі сюды, перавальваючыся на лясных калядзінах, з хуткасцю пешахода. Калісьці гэта была сапраўдная прыстанька на беразе паўнаводнага Нёмана. Зараз Прыстанька стала грыбным урочышчам, а судходная некалі рака пераўтварылася ў напаяўзрослы хмызняком рукаў. Але прыроднай прыгажосці месца не згубіла.

Акуратна агароджаны мемарыяльны камень патлумачыў, чаму мы сюды імкнуліся. Менавіта тут 110 гадоў таму сабраліся настаўнікі на нелегальны сход. А адозву ўраду пра сацыяльную несправядлівасць пісалі ўвечары ў народным вучылішчы Мікалаеўшчыны. Тут іх і арыштывалі... Ля гэтага каменю 8 ліпеня зноў сабраліся настаўнікі з Мікалаеўшчыны і Нясвіжа, прадстаўнікі мясцовых уладаў, інтэлігенцыя. І гучалі вершы, і зноў вершаліны соснаў віталі гасцей, а нёманскія хвалі неслі прахалоду, свае песні выконвалі “Коласавы землякі”.

Цікавы факт: поруч з Якубам Коласам быў і Янка Маўр (тады — Іван Фёдарэў), які ехаў да Прыстанькі на ровары (тэхніка па тым часе фантастычная). І было тых настаўнікаў не 14, а болей. Не ўсе падпісалі адозву. Паэт Мікола Маляўка распавёў, што вось настаўнік Адам Мілюк, даведаўшыся, што калег арыштывалі, насеў на жандараў: “Дайце, я падпішу!” І быў пасля таго таксама кінуты за кратамі. А асобныя з’ехалі ў Амерыку.

Тры гады Якуб Колас адсядзёў у мінскім Пішчалаўскім замку. Пра што думаў, чым трымаўся? Каб адказаць на гэтыя пытанні, трэба разпораз перачытваць “Новую зямлю” і “Сымона-музыку”. Паэт Алесь Камароўскі, для таго каб гэтых пытанняў не ўзнікала, прывёў на Прыстаньку маленькага ўнучка Данілу.

Смольня

Смольня — літаратурна-мемарыяльны комплекс. А яшчэ — увабленне хоць і арандаванай, але новай зямлі. Тэрыторыю, як і іншыя філіялы, як і сталічны музей, аформіў разьбяр па дрэве Сяргей Кляшчук. Тут прыемна сцішыцца і паразважаць, для чаго нараджаюцца пазы, а для чаго — графаманы.

У такіх святых месцы, па маім перакананні, варта прыезджаць не экскурсіямі, а сем’ямі. Калі ў мяне з’явіцца ўнучка, я таксама прывязу іх сюды. Мне ёсць, што ім раскажаць.

(Заканчэнне.

Пачатак на старонцы 1.)

А знамяты верш Канстанцыі Буйло, што стаў песняй Мікалая Равенскага: “Люблю наш край”. Манюшка таксама падкрэсліваў, што звяртаецца найперш да нашых паэтаў: 22 песні ён напісаў на вершы Яна Чачота, якія, у сваю чаргу, з’яўляюцца польскамоўнымі апрацоўкамі беларускіх народных тэкстаў. Яшчэ 20 — на вершы Уладзіслава Сыракомлі, 15 рамансаў і пяць песень — на творы Адама Міцкевіча. Ці ж гэта не беларускаць?

М.Каз.: — Каб усё ўстала на свае месцы і студэнты вывучалі нашых творцаў як беларускіх, а не замежных, у тым жа 1991 годзе, практычна адначасова з “Беларускай капэлай”, у Акадэміі музыкі, якую я тады ўзначальваў, была створана — з вялікімі цяжкасцямі, нават пэўным недаверам з боку многіх педагогаў і арганізацый — кафедра беларускай музыкі. Я і дагэтуль ганаруся тым сваім учынкам на пасадзе рэктара. Бо гадоў праз сем-восем адчуў, што гэта — самая, бадай, моцная кафедра сярод музыказнаўчых. Колькі там за гэты час зроблена! Колькі старадаўніх твораў знойдзена, даследавана, выдадзена, укаранёна ў вучэбны працэс.

В.С.: — Сапраўды, мы маем музыкальную гісторыю, багатую і па часавым ахопе, і па сваёй якасці. Але ўсё гэта трэба данесці не толькі да музыкантаў, але і да шырокіх слухачкіх і глядацкіх масаў! І формы падачы матэрыялаў могуць быць самымі рознымі. Да прыкладу, калі ёсць балет “Шапэніяна”, створаны паводле вальсаў польскага класіка, дык чаму не можа быць чагосьці падобнага на аснове музыкі Міхала Клеафаса Агінскага? І вядомы беларускі кампазітар Вячаслаў Кузняцоў, адгукнуўшыся на нашу просьбу, зрабіў партытуру балета “Паланэз”. Ужо ў першы месяц пасля стварэння гэты твор меў гастрольнае турне: Мінск — Вільнюс — Парыж — Варшава — Масква. Сёння тыя ноты выдадзены. Так што сучасныя ўмяшальніцтвы ў арыгінал не проста патрэбныя — яны неабходныя, каб як мага лепш паднесці нашу спадчыну.

Н.Б.: — Умяшальніцтва таксама могуць быць рознымі! Той жа Кузняцоў вельмі ашчадна паставіўся да арыгінала. Хтосьці ж — літаральна перапісвае за аўтара ледзь не ўсё (у меру свайго таленту, зразумела). А тым часам ва ўсім свеце, побач з кардынальнымі перапрацоўкамі, узмацняюцца тэндэнцыі максімальна аўтэнтычнага выканання. Зразумела, у дачыненні да беларускай музыкі гэта не заўсёды магчыма: многія творы дайшлі да нас часткова. Да слова, што мы насамрэч аднаўляем: творы даўніны ці сучасныя фантазіі на тэму? Пытанне і дагэтуль застаецца дыскусійным.

В.С.: — Класічны прыклад, калі ў 1829 годзе пасля працяглага забыцця пачалося аднаўленне творчасці Баха і пад кіраўніцтвам Мендэльсона прагучалі “Страсці па Матфею”. Ды Бах уявіць сабе не мог такой колькасці музыкантаў, якія ў гэтым удзельнічалі! Якая ж тут аўтэнтыка? Дый піяністы выконваюць яго творы — у безліч розных рэдакцый.

Н.Б.: — Але ўсе ведаюць, што існуе і так званы ўртэкст — выданне, максімальна набліжанае да аўтарскай задумкі. І, што важна, такое ж даступнае для зацікаўленых, як і апрацоўкі. Беларуская старадаўняя музыка такіх ўртэкстаў пакуль не мае — ёсць хіба архіўныя першавытокі, недаступныя шырокім масам, і адроджаныя творы з невядомым працэнтам умяшальніцтва.

В.С.: — Даследчыцкі цэнтр “Бахаўскі архіў” па вывучэнні яго спадчыны быў заснаваны толькі ў 1950 годзе. А колькі нотных выданняў, выкананняў і запісаў яго твораў адбылося да таго часу?

Н.Б.: — Так што вы, як я разумею, яшчэ толькі ў пачатку гэтага шляху. І ваша пазіцыя — найперш прыцягнуць увагу грамадскасці да беларускай даўніны. А для гэтага — данесці артэфакты ў набліжаныя да сучаснага ўспрымання выглядзе. Тым больш, што некаторыя помнікі дайшлі да нас у канспектыўных варыянтах — усяго адзін-два нотныя радкі. Але ж выходзяць і іншыя выданні! Зусім нядаўна ў Ракаве, на радзіме Міхаіла Грушвіцкага, кампазітара мяжы XIX — XX стагоддзяў, была прэзентацыя яго нотнага зборніка. Праходзіць там і конкурс яго імя. А знайшла творы даследчыца Святлена Немагай — і выдала без аніякіх перапрацовак, хаця гэта зусім не канцэртныя п’есы, якія можна граць на міжнародных конкурсах, і далёка не тыя шэдэўры, якімі можна ўпрыгожыць філарманічную праграму, а сціплыя кампазіцыі найперш для побытавага музыцыравання.

В.С.: — Так, п’есы Грушвіцкага былі вельмі папулярныя ў хатнім асяродку. І іх цяперашняе вяртанне ў выканальніцкую практыку дае нам уяўленне пра тое, як жылі, чым захапляліся нашы папярэднікі. Да таго ж, нескладаныя па тэхніцы, гэтыя творы прыдатныя для навучальнага працэсу. Цудоўна, калі нашы дзеці змогуць вучыцца не толькі на сусветным, але і на беларускім рэпертуары, паралельна атрымліваючы веды пра нашу мінуўшчыну.

Святлена НЕМАГАЙ: — Свае Грушвіцкія былі ў кожным беларускім мястэчку. Гэта штосьці нахталт мясцовых салонаў — хай не парыхскіх, дзе бліскала майстэрства Напалеона Орды, але сваіх. Усведамленне таго, што ў нас адбываліся тыя ж працэсы, як і ў Еўропе, вельмі важнае для фарміравання нацыянальных пачуццяў. Разважаючы над актуалізацыяй мастацтва мінулага, я неаднойчы задавалася пытаннем: каму і дзеля чаго гэта сёння трэба? Тым больш, што моладзь цікавіцца зусім іншым. Асабіста для сябе я знайшла адказ: музыка даўніны дапамагае нам будаваць цяперашні рэаліі, бо без каранёў дрэва не жыве. Вядома, кожная культура перажывае розныя перыяды свайго існавання. У нас сёння — этап своеасаблівай “перазагрузкі” нашай культурнай свядомасці, калі наша нацыянальная спадчына асацыюецца не адно з фальклорам, але і з еўрапейскімі традыцыямі, таксама, дарэчы, не пазбаўленымі сваіх фальклорных вытокаў. Звярніце ўвагу: на новых беларускіх 50 рублях ёсць выява нотнага тэксту. Прыглядзіцеся, гэта ж фрагмент знакамітага “Паланэза” Агінскага! Тое сведчыць, што ён стаў адным з нашых нацыянальных сімвалаў. А зараз я рыхтую да выдання ліставанне Агінскага са сваімі тлумачэннямі і каментарыямі. Працуючы над яго творчай спадчынай, пераканалася: культурныя людзі нашай краіны абсалютна на роўных пачувалі сябе ў Еўропе, гэта быў раўнацэнны абмен. Аповеды ж пра залішнюю беларускую “сцігласць” ды нягеласць — усяго толькі міф, створаны ў савецкія дзесяцігоддзі.

Н.Б.: — Савецкі перыяд таксама пакінуў добрую спадчыну: узгадаем творчасць Уладзіміра Мулявіна...

М.Каз.: — Тут вялікая заслуга Аляксандра Крамка. Бо, да ўсяго, поўнага нотнага запісу ні “Песні пра долю”, ні “Гусяра” не было: захавалася хіба кантата “Курган” Ігара Лучанка, паводле якой быў зроблены “Гусяр”. І каб зрабіць аранжыроўку для народнага аркестра, спярша давялося напісаць шматгалосны музычны дыктант — па аўдыязапісах. Думаю, каб Уладзімір Мулявін пачуў зробленае намі, дык не проста ўхваліў бы — ён мог бы пераканацца, колькі ў свой час, можа, страціў, не супрацоўнічаючы з народным аркестрам. Заўсёды здзіўляюся, як

Уладзімір Георгіевіч змог так добра адчуць беларускі мелас, але якімі новымі фарбамі зазьялі яго творы ў пералажэнні для нашага калектыву! Так у адзін голас сцвярджалі ўсе і, у тым ліку, былыя папличнікі Мулявіна, вельмі і вельмі ўражаныя вынікам. Ну, а пасля, натхніўшыся гэтым адраджэннем “песняроўскіх” праграм, наш калектыў перайшоў і да аўтарскіх буйных праектаў кампазітара Ларысы Сімаковіч — мюзікала “Апокрыф” да 120-годдзя з дня нараджэння Максіма Багдановіча і ронда-оперы “Люцыян Таполя” да сотай гадавіны Максіма Танка. Увогуле, лічу, любое адраджэнне мастацтва мінулага павінна быць тонка і разумна звязана з днём сённяшнім. Каб тыя творы не заставаліся “музейнымі рарытэтамі”, а станавіліся блізкімі і цікавымі нашым сучаснікам.

Аляксандр КРАМКО: — На цымбалах жа не адно польку можна граць! Не толькі арыгінальныя творы, але і нечаканыя пералажэнні, у тым ліку эстрадныя, узбагачаюць, да ўсяго, магчыма і інструмента. У народзе не было такіх вялікіх гуртоў, як аркестр. Не звязаныя ў гэтым сэнсе аўтэнтыкай, мы можам эксперыментавалі нават больш, чым іншыя калектывы. Калі проста перавесці ўсё, што было ў той жа песні, на народны аркестр, будзе нецікава. А калі далучыць яшчэ новыя лініі (галасоў жа ў аркестры больш, чым у

■ **Віктар Скоробагатаў:** “Багатую музыкальную гісторыю трэба данесці не толькі да музыкантаў. Так што сучасныя ўмяшальніцтвы ў арыгінал не проста патрэбныя — яны неабходныя”.

■ **Міхаіл Кавальчык:** “Ці не кожны калектыў стаў дбаць, прынамсі, пра сваю спадчыну. І некалькі гадоў мы здымаем новыя праграмы, канцэрты — магчыма, калісьці тое спатрэбіцца”.

■ **Святлена Немагай:** “У нас сёння — этап “перазагрузкі” культурнай свядомасці, калі наша нацыянальная спадчына асацыюецца не адно з фальклорам, але і з еўрапейскімі традыцыямі”.

любым ансамблі) — твор можа зазьяць новымі фарбамі.

Сяргей БУДКІН: — А між тым, новыя пакаленні не ведаюць амаль нічога, што было ў музыцы да іх: ні той жа “Песні пра долю”, ні “Гусяра”. Аркестр паказаў іх у філармоніі — і колькі слухачоў іх пачулі?

А.Кр.: — Нам пісалі: маўляў, хто прыдумаў даваць “Песню пра долю” ў філармоніі, дзе ўсяго 700 месцаў? Калі і дзе пакажаце яшчэ?

М.Каз.: — На маю думку, “Песня пра долю” — вяршыня творчасці Уладзіміра Мулявіна, хаця ёсць і “Александрына”, і іншыя песні. У год культуры і 75-годдзя з дня нараджэння Мулявіна запланаваныя паказы гэтага праекта ў Магілёве, Вілейцы, Гродне, Беластоку і на “Славянскім базары ў Віцебску” — праўда, зноў-такі, у зале Віцебскай абласной філармоніі. А ў Амфітэатры ў гэты час будзе спяваць Лявонцеў. Як думаеце, на каго прыйдзе большасць?

С.Б.: — Усё роўна, для распаўсюду інфармацыі куды больш магчыма масцей дае інтэрнэт. Але і там не ўсё проста. З аднаго боку, ідзе змаганне за аўтарскія правы, запісы “вычышчаюцца” з “YouTube”, “Аднакласнік” і іншых рэсурсаў, а з іншага — узамем нічога не прапануецца.

С.Н.: — Ёсць творы, якія могуць стаць сімваламі беларускай культуры. А для гэтага яны павінны быць паўсюль! Смешна, каб сёння нашчадкі Моцарта (а нашчадкі ёсць ва

не. Прэм’еру маёй Першай сімфоніі, хаця я быў тады зусім юнак, запісвалі радыё і тэлебачанне, усё ішло ў эфір. А летас Міжнародны фестываль Юрыя Башмета замовіў мне новы твор, і напісаны Канцэрт для аркестра “Грамадзяне горада Кале” выконваў Уральскі акадэмічны філарманічны калектыў пад кіраўніцтвам народнага артыста Расіі Дзмітрыя Ліса, прычым тройчы: у Гродне, Маладзечне і Мінску. І што? Ні радыё, ні тэлебачанне не пісалі: адказалі, што ў іх не атрымліваецца. Значыць, ім тое не патрэбна? Дзіўна, але калі Дзяржаўная акадэмічная харавая капэла імя Рыгора Шырмы гастралявала ў Іспаніі і выконвала там маю кантату “Песні Белай Русі” на народныя словы, дык гэтым зацікавілася тамтэйшае тэлебачанне. Прычым напярэдадні рэжысёр узяла ў мяне партытуру, каб падрыхтавацца да трансляцыі і, ведаючы твор, своечасова пераклачыць камеры на салістаў. У нас такога, на жаль, не бывае.

А.Кл.: — На тым жа “Беларусь-3”, упэўнены, трэба адмяняць такое паняцце, як рэйтынг.

Н.Б.: — Калі ён толькі з’явіўся, так і было: у эфір патрапіла амаль усё назапашанае (і найперш дакументальныя стужкі пра беларускіх творцаў). Неяк паказваліся і спектаклі Вялікага тэатра. Але наўрад ці тыя балеты і асабліва оперы маглі прыцягнуць увагу кагосьці, акрамя

Дайсці да

ўсіх, толькі не ўсе пра гэта нагадваюць) пачалі б “вычышчаць” з інтэрнэта яго 40-ую сімфонію.

М.Каз.: — Ёсць яшчэ тэлебачанне. У свой час былі зроблены трансляцыйныя запісы і нашых праграм, у тым ліку і пералічаныя, і многіх іншых беларускіх канцэртаў. Але ў эфір яны трапляюць хіба аднойчы, ды не ў самы зручны час. А могуць жа быць і разнастайныя асветніцкія перадачы! Калісьці Аляксандр Дамарацкі зрабіў цыкл “Святло далёкай зоркі”, ён раз-пораз паўтараецца. Але ж такіх праграм павінна быць больш! І зроблены яны могуць быць у рознай форме, з разлікам на глядачоў розных узростаў.

Алег КЛІМАУ: — Ды ўсё ж інтэрнэт і тэлебачанне, а тым больш канал “Беларусь-3”, які спецыялізуецца на культуры, — гэта абсалютна розныя аўдыторыі. Адно другога не замяняе, інфармацыйнае поле беларускай музыкі павінна ахопліваць усе магчымыя каналы.

М.Каз.: — Многія беларускія запісы мінулага знішчылі яшчэ да таго, як з’явіўся інтэрнэт. Калі я вырашыў зрабіць архіў аркестра і звярнуўся на тэлебачанне з просьбай дазволіць перапісаць тыя праграмы, дык высветлілася, што пераводзіць “у лічбу” няма чаго: усё было сцэрта яшчэ тады, калі патрабавалася плёнка для новых праграм.

А.Кр.: — Памятаю адказы былой Дырэкцыі тэлерадыёкампаніі: маўляў, навошта нам 25 арыў Ленскага? Хоціць адной. А тое, што гэта розныя выканаўцы, што не толькі арыгінальныя беларускія творы, але і пералажэнні класікі для народнага аркестра — неацэнная каштоўнасць, нікога не хваліла.

С.Б.: — Але ж калі тыя запісы рабіліся, дык яны дакладна ішлі ў эфіры. Не можа такога быць, каб ніхто з глядачоў сабе не запісаў. Знаходзяцца ж канцэртныя запісы “Песняроў” — нават калі ні тэлебачанне, ні радыё не рупіліся. Калі кінучы кліч, штосьці і з класікі абавязкова адшукаецца! Знішчылі, дык давайце аднаўляць і захоўваць.

Алег ХАДОСКА: — Мінулае павінна вучыць сучаснасць, а ў нас —

спецыялістаў. Бо ішлі не толькі без уступнага слова, нейкіх інтэрв’ю ці каментарыяў, а часам нават і без імянаў салістаў — пры тым, што склад тэлебрыгады, якая вяла здымкі, пазначаўся цалкам. Якая ж тут папулярнасць?

Міхаіл КАВАЛЬЧЫК: — Часам складваецца ўражанне, што беларусы саромеюцца, цураюцца свайго. Я звярнуў на гэта ўвагу, калі пяць гадоў таму звярнуўся на радзіму (а з’езджаў працаваць у расійскіх тэатрах, бо тут не быў запатрабаваны). Пачуваў сябе неяк няёмка: паўсюль гучыць адно руская мова, уключыш радыё ў машыне — расійская папса. А дзе ж беларускае? А ў оперным тэатры? Добра, аднавілі “Сівую легенду” Дзмітрыя Смольскага, ідуць некалькі беларускіх балетаў. А дзе оперы Станіслава Манюшкі? Але і ягоныя раманы, і іншыя беларускія творы заспявалі студэнты майго курса ў Акадэміі мастацтваў, якія вучацца на артыстаў музыкальнага тэатра. І ўсё гэта дзякуючы намаганням Віктара Скоробагатава. Актыўнае ж далучэнне да нацыянальнай глебы павінна пачынацца з ранняга дзяцінства. Калі гэтага не робяць бацькі, бо самі беларускай спадчыны не ведаюць, дык ёсць дзіцячы сад, потым школа. Дарэчы, дзеці там праводзяць нават больш часу, чым дома з бацькамі.

С.Б.: — Некалькі гадоў таму праводзілася сацыялагічнае апытанне, і сорок працэнтаў беларусаў не змаглі назваць ніводнага нашага спевака, кампазітара, ніводнага музычнага гурта. Большасць астатніх абмяжоўвалася трыма: “Песняры”, “Верасы”, “Сябры”. Яшчэ адно апытанне, больш спецыялізаванае, праводзіў наш партал Tuzin.fm. Мы звярнуліся да сотні журналістаў, прадзюсараў, гукарэжысёраў, музычных рэдактараў, каб зрабіць рэйтынг лепшых беларускіх песень, пачынаючы з самых першых аўдыязапісаў і да нашых дзён. Дык вось, з 1940-х гадоў узгадалі толькі адну песню, з 1950-х — таксама. З выканаўцаў мінулага назвалі Ларысу Александровскую, Мікалая Ворвулеву, Ісідара Балочіна, Тамару Раеўскую, і на

гэтым — усё, поле неўзараенае. Сумная тэндэнцыя, ці не так? Але ж калі задумацца — дзе сёння можна пра ўсё гэта даведацца? Дзе паслухаць музыку Сяргея Картэса, оперныя спевы Тамары Ніжнікавай? Тамара Мікалаеўна, дарэчы, летась справіла 90-годдзе. Хто на гэта адгукнуўся, акрамя спецыялізаваных выданняў? Дзе кнігі пра такіх людзей? Дзе запісы? А яны павінны быць на паліцах усіх крам, у вольным доступе.

Творы мінулага маюць гучаць у новых версіях — гэтага якраз і не стае. У песенным жанры штосьці падобнае робіць Зміцер Вайцюш-кевіч: ён рыхтаваў праграму твораў мінулых гадоў на вершы Адама Руска, гэта ішло ў эфір, мела розгалас. Узгадаю і колішнюю дыскусію ў “К” вакол трыб’юта “Песняроў”, калі іх песні мы раздалі маладым выканаўцам для новых прачытанняў, а скончылася ўсё судовымі разбіральніцтвамі з Алегам Молчанам. Пасля гэтага наўрад ці каму з творчай моладзі захочацца звяртацца да песень мінулых гадоў.

А.Кл.: — Тым не менш, вы працягваеце рабіць праекты, скіраваныя на нацыянальную культуру. Узьць хача б конкурс “Заспявай.by”, які праводзіце ўжо ў трэці раз...

С.Б.: — Цяперашняя музычная культура Беларусі нагадвае мне дрэва, зрубленае дзесьці ў 1980-я: пераемнасці няма, многія маладыя музыканты пачуваюць сябе

быць сумесная адукацыйная праца. Бо пакуль мы жывем расійскім шоу-бізнесам, існуем не ў беларускім, а ў расійскім музычна-інфармацыйным полі: у нас 17 FM-радыёстанцый, і ні на адной няма профільнай праграмы, прысвечанай беларускай музыцы. Трэба штосьці кардынальна змяняць! І на дзяржаўным узроўні таксама, бо прыватныя ініцыятывы будуць натыкацца на непаразуменне.

Думаю, калі сумеснымі намаганнямі ўзяцца за гэта і прапаноўваць грамадству не адасобленыя разавыя акцыі, а наладжаны дыялог, штодзённы працэс, дык літаральна праз год-два зможам ўзрасці новай публіка, якая будзе прагнуць “свайго, беларускага”.

С.Н.: — На жаль, “непаразуменне”, пра якое вы казалі, сустракаецца і ў прафесійных колах, дзе здавалася б, усе павінны разумець неабходнасць беражлівага стаўлення да нашай музычнай спадчыны. Была рэканструявана партытура “Вострабрамскай літаніі” Юзафа Дашчынскага — беларускага кампазітара, дырыжора і педагога першай паловы XIX стагоддзя, які каля 30-ці гадоў працаваў у гарадзішчы Рэчыцкага павета. Дарэчы, менавіта яму належыць першы ў Беларусі фартэпіяны канцэрт, яшчэ і дагэтуль не выкананы. Дый з “Вострабрамскай літаніяй” — лічылася, што гэты жанр “вынайшаў” Станіслаў

Міхаіл Казінец:
“Адраджэнне мастацтва мінулага павінна быць тонка і разумна звязана з днём сённяшнім. Каб тыя творы станавіліся цікавымі сучаснікам”.

Сяргей Будкін:
“Пакуль мы жывем расійскім шоу-бізнесам, існуем не ў беларускім, а ў расійскім музычна-інфармацыйным полі”.

Алег Хадоска:
“У нас няма распрацаванай канцэпцыі беларускага музычнага “лікбеза”. Беларускаму часам робяць не “дзякуючы”, а “насуперак”.

Аляксандр Крамко:
“У школах духавікоў навучаюць спачатку іграць на блок-флейтах. Але ж у беларускіх народных дудак аплікатура зручнейшая!”

Шостага выдання

Музычная спадчына: усё ж прэстыж ці “бесперспектыўняк”?

першапраходцамі, быццам раней нічога і не было. У праекце “Заспявай.by”, куды мы запрашаем удзельнікаў да 33 гадоў, саборніцтва ідзе па трох намінацыях. Сярод іх ёсць “Беларускі кавер” і “Спяваная паэзія”: мы прапаноўваем і ранейшую песню прадставіць паноўнаму, і напісаць сваё — на вершы сучасных беларускіх паэтаў. Вынікі, вядома, ёсць, але пакуль не такія аптымістычныя, як хацелася б: паэзію не ведаюць гэтак жа, як і музыку. Дый адкуль таму веданню ўзяцца? Таму, публікуючы ўмовы конкурсу, мы яшчэ і спасылкі даем, дзе можна знайсці патрэбныя песні ды вершы.

Але патрабавання комплексны падыход, з’яднанне намаганняў. Зараз праходзіць Год культуры. А чаму б не зрабіць штосьці больш мэтанакіраванае? Напрыклад, шырока-маштабную акцыю “Вяртаем спадчыну”. Не фармальную, а каб яна закранула кожнага, падштурхнула звярнуцца да сваіх бабуля-дзядуль з распятамі. Бо асобнымі канцэртамі нічога не зрушыць.

М.Каз.: — Апошнім часам практычна кожны творчы калектыў пачаў самастойна дбаць, прынамсі, пра сваю спадчыну. Раней не было такіх магчымасцяў, цяпер з’явіліся, і ўжо некалькі гадоў мы здымаем свае новыя праграмы, канцэрты — магчыма, калісьці гэта спатрэбіцца наступным пакаленням.

А.Кр.: — Дый зараз вельмі часта звяртаюцца пасля канцэртаў: а дзе яшчэ вас можна паслухаць?

С.Б.: — Дык давайце нам! Мы можам змяшчаць гэта на сваім партале: у нас тысячы падпісчыкаў па ўсім свеце. Вядома, ганарараў не плацім, але звычайна ўсе, за рэдкім выключэннем, даволі ахвотна даюць матэрыялы і нават здзіўляюцца, што гэта камусьці цікава. Натуральна, акрамя запісаў, трэба яшчэ распавесці пра гэтых выканаўцаў, даваць фотаздымкі, прыцягваць для гэтага журналістаў, музыкантаў-спецыялістаў, каб сама падача матэрыялу была прывабнай. Павінна

Манюшка, напісаўшы чатыры такія творы. Але не! Першым і тут быў Дашчынскі, Манюшка ж абаяраўся на яго дасягненні. Было падрыхтавана нотнае выданне, выдадзены пяць “сігнальных” асобнікаў — і гэтым усё абмежавалася, бо ніводная музычная ўстанова краіны, уключаючы каледжы, не захачела тыя ноты набыць. А твор, між тым, выдатны! Для камернага аркестра і хору. Ён двойчы выконваўся ў Беластоку, гучаў і ў нас на “Вечарах Вялікага тэатра ў Нясвіжы”. Але гэта, зноў-такі, аказалася разавай акцыяй. Каб твор набыў папулярнасць, а разам з ім стала вядомым у Беларусі імя кампазітара, музыка павінна гучаць часцей, вывучацца.

А.Кр.: — У нас і народнай не ведаюць! У замежжы табе з ходу працяваюць шэраг песень, пачынаючы з XV — XVI стагоддзяў, а то і раней. А ў нас? Добра, калі ведаюць “Цячэ вада ў ярк” ды, дзякуючы Мулявіну, “Касіў Ясь канюшыну”.

М.Кав.: — Неяк дзве актрысы тэатра імя Дуніна-Марцінкевіча ў Бабруйску, дзе я быў галоўным рэжысёрам, на нейкім святкаванні заспявалі народныя песні — ды так прыгожа! Я нават не чакаў ад іх, ухваліў. “А чаму ж раней я вас не чуў? Чаму ніколі не спявалі?” — “Ой, ды каму гэта трэба?”

А.Кр.: — Так і сыходзяць традыцыі. Колькі разоў было: падыходзяць пасля канцэрта і пытаюць, што гэта за інструменты такія ў нашым аркестры. Здавалася б, што-што, а цымбалы павінны ўжо ведаць! Ладзім неяк канцэрт для школьнікаў, і выкладчыца сталага ўзросту: “Адкуль вы такія прыехалі? А што за інструменты ў вас?” — “А вы самі адкуль?” — пытаю. — “Ды я карэнная мінчанка, усё жыццё тут пражыла”. Вось гэта ўжо страшна: чаму ж яна дзяцей навучыць? А тыя з маленства павінны ведаць пра родную краіну ўсё: песні, музычныя інструменты, народныя абрады, касцюмы, паданні... І не трэба адзнакі за гэта ставіць! Тут усім

павінна рухаць цікавасць. Сабраліся хвілін на дваццаць — паглядзелі, паслухалі, штосьці самі паўтарылі. Калі так рабіць пастаянна, веды стануць часткай жыцця. Цяпер ёсць усе магчымасці, каб і паказаць, і раскажаць. Мы з нябожчыкам Уладзімірам Ёромам зрабілі электронны каталог беларускіх народных інструментаў — бярыце, вывучайце! Ды нікому нічога не патрэбна. І саміх інструментаў, калі хто і захоча на іх дзяцей навучаць, не стае. У тых жа дзіцячых музычных школах дзяцей-духавікоў па-ранейшаму навучаюць спачатку іграць на блок-флейтах. Але ж у беларускіх народных дудак аплікатура зручнейшая! І ў тым жа Дзяржынску, дзе ўзялі за аснову дудкі, дзеці потым на кларнет нават пераходзіць не хочуць, так упадабалі!

В.С.: — А ці ўсе ведаюць, што адзін з інструментаў сімфанічнага аркестра — кілафон — быў народнаму беларускім музыкантам? Міхал Гузікаў, адштурхнуўшы ад фальклорных правобразу інструмента, удасканаліў іх, паехаў са сваім вынаходніцтвам па Еўропе — і там ідэю падхапілі, Берліэз увёў інструмент у сімфанічны аркестр, дзе кілафон і атрымаў прапіску.

А.Кр.: — Ды ў нас таксісты філармонію ад кансерваторыі адрозніць не могуць, пастаянна іх блытаюць...

М.Кав.: — Я вырас у вёсцы, і там беларуская песня суправаджала чалавека ўсё жыццё. А дзе ж цяперашнім гараджанам знайсці такія нацыянальны асяродак? Між тым, на падсвядомым узроўні чалавека выхоўвае ўсё, што знаходзіцца вакол яго, што ён бачыць і чуе.

А.Х.: — Сапраўды, у нас няма добра распрацаванай канцэпцыі беларускага музычнага “лікбеза”. Сёння беларускую культуру ствараюць людзі апантанія, але тое, што яны робяць, часам атрымліваецца не “дзякуючы” чамусьці, а наадварот, “насуперак”.

М.Кав.: — Чаму б нашым творцам, людзям таленавітым і апантаным, не ўзяцца паслядоўна і

мэтанакіравана за адраджэнне і стварэнне нацыянальнага рэпертуару? Усё залежыць найперш ад нас саміх! Памятаю, з якімі цяжкасцямі, недаверам і скептыцызмам мюзікл “Соф’я Гальшанская” Уладзіміра Кандрусевіча “прабіваў” сабе шлях да гледача. Многія не верылі ў поспех: маўляў, публіка на гэта не пойдзе, рэжысёры за гэты твор не браліся. Хтосьці падказаў звярнуцца да мяне, я паглядзеў матэрыял — дык гэта ж трэба тэрмінова ставіць! І што ў выніку? Заўсёды паўнюць залы, спектакль атрымаў Нацыянальную тэатральную прэмію ў некалькіх намінацыях, сёння разам з іншымі творамі кампазітара вылучаны на Дзяржаўную прэмію. Што ж да грашовых збораў, дык за два з паловай гады, як ён ідзе, прынёс тэатру 240 тысяч паслядэмінацыйных рублёў. Цяпер працуем над новым мюзіклам, прысвечаным Янку Купалу.

Н.Б.: — Хай тэатры звяртаюцца — адмовы з боку кампазітараў, думаю, не будзе. Той жа Алэг Хадоска пасля замоўленага мюзікла “Шалом Алейхем! Мір вам, людзі!” працаваў над іншым заказам таго ж Музыкальнага тэатра — адраджаў на новы лад “Вяселле ў Малінаўцы”, рускую савецкую класіку.

М.Кав.: — І бліскача з гэтым справіўся! Адрэдагаваў нумары, стварыў Барысам Аляксандравым, далучыў іншую музыку, дапісаў шмат сваёй — і ўсё гэта так, быццам працаваў адзін аўтар, бо ўсё вытрымана ў адзіным стылі. Прафесіянал найвышэйшага класу!

Н.Б.: — Калі тэатр збіраўся адраджаць спектакль, ні ў кога сумневаў не ўзнікала, што публіку ён зьбірае. Ды ўсё ж — чаму б з тым жа імпэтам не адраджаць беларускую савецкую класіку? Вядома, ідэалагічна штосьці, можа, давядзецца падпраўляць, але музыка ёсць — цудоўная!

М.Кав.: — Чаму менавіта “Вяселле ў Малінаўцы”? Таму што час адбірае лепшае. У свой час і фільм аднайменны быў, і спектакль абышоў тэатры Саюза. Што ні кажыце, твор зроблены добра — і музыка, і лібрэта. Звярнуўшыся да складанага перыяду Грамадзян-

скай вайны цяпер, мы вырашылі аб’ектыўна паказаць гістарычны фон, ні прыніжаючы ніводзін з бакоў. Чуў шмат водгукў ад гледача: дзякуй, што паказалі гісторыю нейтральна, кожны сам можа разабрацца, што да чаго. Вельмі важная якасць! Я пераглядзеў шмат беларускіх твораў: дзесьці музыку хочацца падправіць, дзесьці — лібрэта.

Н.Б.: — Усё гэта Музыкальнаму тэатру пастаянна робіць у дачыненні да замежных твораў: і музыка рэдагуецца, прычым кардынальна, і п’есы перапісваюцца, нават цалкам. Але чаму ўсё гэта не распаўсюджваецца на беларускую спадчыну?

М.Кав.: — Усё з той жа прычыны: з-за боязі, што глядач не пойдзе.

С.Н.: — Дык перапішыце лібрэта так, каб пайшоў! Зараз узнікла ідэя паставіць балет Манюшкі “На пастой”. Сапраўды, лібрэта там няўдалае, і пасля першай пастаноўкі ў Варшаве, яшчэ пры жыцці кампазітара, балет хутка сышоў. Але дзесьці з 1960-х — зноў вярнуўся! Высветлілася, што кожны тэатр бярэ партытуру — і прыдумляе сваё ўласнае лібрэта, здольнае зацікавіць сучасную публіку, робіць новую аранжыроўку, бо Манюшка часта быў вымушаны пісаць, асабліва ў ранні перыяд, на доволі слабыя па ўзроўні аркестры. Мы павінны глядзець на творы даўніны як на неаграненыя дыяменты. Гэта сусветная практыка! Пры такім падыходзе кожны твор мае шанец на папулярнасць.

Н.Б.: — Прапаную сцісла падвесці вынікі. Асабіста ў мяне — зварот да ўсіх музыкантаў і калектываў: не спадзеючыся на кагосьці, рабіце самі ўсё магчымае для захавання сваёй творчай спадчыны, каб у будучыні даследчыкам не даводзілася ўсё адшукваць і адраджаць, а можна было адразу вывучаць і папулярна заваць, калі гэта не зроблена сёння.

М.Кав.: — Са свайго боку буду і надалей рабіць усё магчымае, каб лепшыя беларускія творы для Музыкальнага тэатра знаходзілі свайго гледача. Нашай беларускай культуры павінен ганарыцца ўвесь свет!

А.Х.: — Ужо сам склад сённяшніх удзельнікаў сустрэць пакідае надзею, што не ўсё так дрэнна: кожны з нас робіць свой унёсак у адраджэнне беларускай спадчыны. Дадам, што і мой бацька Ігар Хадоска, які жыве ў Расіі, аднаўляў беларускія жальбы, якія спяваліся ў час Вялікага посту напярэдадні Вялікадня, зрабіўшы на іх аснове аднайменную араторыю. Калі кожны гэтак спрычыніцца — справа зрушыцца.

А.Кр.: — Не ацэняць сучаснікі — падзякуюць нашчадкі, што данеслі да іх даўніну. Бо чым далей, тым цяжэй будзе штосьці аднаўляць.

М.Кав.: — Складана было ва ўсе часы. І зараз — папроста выдатны перыяд, бо нацыянальная ідэя падтрымліваецца на высокім дзяржаўным узроўні.

В.С.: — Зайдзіце ў кнігарню — безліч кніг пра гісторыю і культуру Беларусі розных стагоддзяў. Ці можна было пра гэта марыць гадоў 50 таму? Але, паўтару, мы толькі на пачатку шляху. І да шостага выдання твораў нашых класікаў (а можа, і болей) абавязкова дойдзем.

С.Н.: — Сёння час, калі адбываецца найперш генерацыя ідэй, скіраваных на нацыянальную свядомасць. А прарастаць яны будуць і пазней. Прывяду прыклад. У 1811 годзе Міхал Клеафас Агінскі склікаў сход шляхты — не ў Вільні, дзе ў яго быў палац, а менавіта тут, у Мінску, разлічваючы, мабыць, на падтрымку мясцовай знаці. І адной з ідэй было аддзяленне Літвы (чытай: Беларусі) ад Польшчы. Вядома, прапаноўва тады правалілася. Але праз колькі дзесяцігоддзяў “узышла”! Добра, што “К” сабрала прадстаўнікоў розных сфер — творчых кантактаў між аднадумцамі будзе больш.

Насамрэч, тое, што прядумаў рэжысёр Андрэй Кудзіненка, — гэта геніяльна. Пяцідзённая кінашкола "Хранатопь. Абнуленне", якой папярэднічаў трохдзённый арт-фестываль, — бліскавае ноу-хау, карыстацца яким, лічу, трэба кожнай кінаінстытуцыі.

Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ,
Мінск — Каптаруны — Мінск

Канцэпцыя

Уявіце сабе: апусцелася вёска Каптаруны на мяжы з Літвой, лес, балота і возера... Няма інтэрнэту, мабільнай сувязі — зрэдку "прабываюць" літоўскія аператары — няма "люксавых" умоў пражывання, звыклых "цывілізацыі" і камфорту... Але ёсць ты і тваё ўяўленне. Яно "прачынаецца", дзякуючы "генію месца", праз творчы імпульс, заддзены ўдзельнікамі фестывалю, праз атачэнне і час. "Хранатопь" — бездань, у якую падаеш, прымаючы яе за звычайны луг. Гэта сінергія, якая здараецца пры адкрыцці простаі ісціны: ты — гэта тое, што ты можаш тут і зараз.

"Хранатопь" як кінапраект быў запушчаны два гады таму рэжысёрам Андрэем Кудзіненкам, аўтарам нашумелых "Акупацыі. Містэрыі", "Масакры". Форма — кароткі метр да сямі хвілін. Тэма — актуальная міфалогія, рытуалы сучаснага свету. Удзельнікі — кожны, хто ўмее і не ўмее здымаць кіно. Распачаўшыся як лабараторыя-эксперымент, дзе на тэму-лінію здымаюцца нанізваюцца розныя гісторыі-кінатвітары, праект "прыжыўся" як актуальны метада сутварэння кіно і свету.

лагера сталі хутары галоўнага рэдактара часопіса "рARTisan", пустыя дарэвалюцыйныя дамы, што дажывалі свой век, якія мастак набыў некалькі гадоў таму. Памкненне вядомага беларускага арт-дзееча зрабіць з Каптарунаў, жыхароў якіх можна пералічыць на паллах адной рукі, арт-вёску супала з ідэалогіяй кінапраекту. Акурат "Хранатопь. Абнуленне" стала "пробным каменем" вёскі як будучага арт-кластара. Адзначу, што тыя дамы спадара Артура, вядома, прайшлі этапы рэмонту і рэнавацыі і, забягучы наперад, вытрымалі

Становіцца зразумелым, што праца ідзе паўсюль і адначасова.

Абіраю варыянт "пайсці прама" і трапляю ў закінуты дом у гущарах, дзе ў сенах будынка купка людзей здымае нейкую сцэну.

— Не, не так. Трэба зрабіць больш цікава, — аператар Міхаіл Бродскі, які выступаў на арт-фестывалі з лекцыяй пра майстэрства бачыць, дае практычны майстар-клас. — Гэта па ролі твая жонка? У вас добрыя стасункі? Тады так: вазьмі яе за ручку, за пальчыкі, і кажы.

Міхаіл сам паказвае "малюнак" мізансцэны і Павел

задзейнічаны ў дзвюх стужках навуэнцаў.

— Гэту ролю мусіць іграць Дэпардзье, — рэжысёр усхвалявана паказвае на сцэнарый стужкі "Вянок". Да Андрэя звярнуліся з задачай увасобіць змрочнага гаспадару хутараніна, які ў парыве рэўнасці душыць сваю маладую жонку. — Гэта ж складаная роля! — абурэецца ён. — Кажу, знайдзіце якога дзеда! А яны мне: "Усе два чалавекі — адмовіліся, засталіся толькі вы".

Што да другой акцёрскай работы, у стужцы "Пачвара" рэжысёру разам з выдаўцом Ігарам Логвінавым даваўся іграць п'яніц-інтэлігентаў.

Вось гэта дзіўная невыпадковая выпадковасць: злучэнне тых асоб, што дабраліся "на край зямлі", каб зняць кіно, — яшчэ адна прыкмета "Хранатопі". Актрыса Жэня з Наваполацка, вэб-дызайнер Яўген з Гомеля, праграміст Анатоль з Мінска, сувязіст Зміцер з Бабруйска, філолаг Яніна з Мінска... Калі пачынаеш знаёміцца, гэта заканамернасць "кідаецца ў вочы": тут не проста здымаюць кіно, тут сябе выпрабуюць, знаходзяць, адкрываюць, выяўляюць.

— Ды проста цікава паглядзець, што яшчэ ёсць у жыцці, акрамя камп'ютара, — кажа

Шматкамуны бліжэй "Лекара" ...

... і тое, што атрымалася.

Акардэон у кустах: патрапіць у "Хранатопь"

У вёсцы на Пастаўшчыне — кінашкола новага фармату

Саламяная брама Артура Клінава.

Здымкі стужкі "Арамаў яблык".

Малюнак "з натуре": Андрэй Кудзіненка вачамі Наталлі Навоенка-Рута.

Тут вам, калі ласка, і амбіцыі неафітаў, нерэалізаваныя памкненні прафесіяналаў, калектыўнае (пад)свядомае і новы аўтар, сучасная і старажытная Беларусь, патэнцыял асобных работ, і кантэкст альманаха, які можна стварыць з пераліку гатовых стужак... Паўтаруся, прыняць удзел у "Хранатопі" проста: пішаш сцэнарый ці прапановае ідэю, далучаеся да кінапраекта і з дапамогай яго куратараў здымаеш кіно. Механізм дзейнічае, і чым далей, тым больш пацвярджае сваю запатрабаванасць. На "ўра" прайшлі кінаінтэнсівы Андрэя Кудзіненкі ў кінашколе Андрэя Палупанова, падчас якіх з'явіўся другі сезон кінаальманаха. І вось наступны крок — "Хранатопь" выязджае на "край свету".

Так ахрысціў мастак і пісьменнік Артур Клінаў вёску Каптаруны, дзе было вырашана правесці арт-фестываль і кінашколу, развіваючы ідэю кінапраекта. Базай для

прабывання ўдзельнікаў і гасцей фестывалю ў колькасці плюс-мінус сорок чалавек з поспехам. Але не забудземся і на намётавы лагер. (Падрабязна пра праект арт-вёскі Каптаруны можна будзе даведацца ў бліжэйшых нумарах "К".) Падсумоўваючы, зазначу: арт-фестываль і кінашкола сталіся аб'яднаннем высілкаў трох людзей: Андрэя Кудзіненкі, Артура Клінава і Андрэя Палупанова. Сінергія, творчасць і "геній месца" — вось тыя ключы, што адкрываюць браму "Хранатопі".

Абстаноўка

Калі прыязджаю ў Каптаруны, ідзе трэці дзень кінашколы. Арт-фестываль, які быў напачатку і зарадзіў усіх пэўным запалам ведаў, мінуў, і мне адно застаецца зафіксаваць яго спусцелыя дэкарацыі. Ідзі стужак удзельнікаў кінашколы абмеркавання і распрацавання, таму я трапляю ўжо на здымачны працэс.

— А дзе адбываюцца здымкі? — пытаюся ў двух хлопцаў.

— Там і там, — адказваюць, паказваючы ў розныя бакі. — І яшчэ там...

Лукашэвіч, акцёр, яго паўтарае. Па ходзе справы даведаваўся, што Павел таксама і рэжысёр стужкі пад рабочай назвай "Лекар". Сюжэт у фільме, здаецца, такі: муж п'е, з'яўляецца лекар, які мусіць вылучыць героя, але метады ў таго лекара нейкія незвычайныя... Фабулу просяць не выдаваць, але група прызнаецца, што ў карціны будзе два фіналы. Адзін з іх — акурат зараз і ўвасабляецца.

— Жонка! — кліча Павел сваю "сужэнку", і калі тая з'яўляецца ў дзвярах, глядзіць ёй у вочы, бярэ за руку і дышае на пальчыкі.

У рамках кінаінтэнсіва ў Каптарунах склалася шэсць здымачных груп, а значыць, шэсць фільмаў, ідзі якіх прайшлі папярэднія галасаванне і абмеркаванне, мусяць стаць "абоймай" трэцяга сезона "Хранатопі". "Лекар", "Вянок", "Адамаў яблык", "Пачвара", "На Івана Купалу", "Вырашай сам" — кожны з удзельнікаў кінашколы працуе ў сваёй камандзе. Частка здымак ужо адбылася, а хтосьці яшчэ толькі распачынае працу. У творчы працэс уцягнуты, здаецца, усе, хто прыехаў ці жыве ў вёсцы. Нават куратар праекта Андрэй Кудзіненка вымушаны працаваць акцёрам — ён

— Трэці дубль атрымаўся самы лепшы, — прызнаецца Андрэй. — Я задаволены.

— Зараз будзе сцэна ў возеры, — бяжыць кудысьці група "Пачвары". — А вуды ў вас ёсць? — пытаюць патрэбны рэквізіт у Артура Клінава.

Здаецца, вудаў няма, але праз дзесяць хвілін ідзе пагалока, што прылады знайшлі, усе на возеры, здымаюць апошнюю сцэну — інтрыга зацягвае, і ўжо таксама нясецца на новую лакацыю. Прызнацца, калі праз дзве гадзіны заўважаю, што трымаю святло ў рабочай сцэне новай здымачнай групы, — тое падаецца нармальным.

Людзі

— Я, увогуле, у Каптаруны патрапіў за кампанію, — распавядае мне Яўген Булава з Гомеля. — Але мой сябра быў вымушаны з'ехаць, а я застаўся, хоць і не планавалі першапачаткова. У выніку, зараз з Ганнай Палупановай здымаю свой фільм. Задзейнічаны ў галоўнай ролі ў другой стужцы. Ці маю я дачыненне да кіно? Аніякага. Я, увогуле, вэб-дызайнер. Але зараз у мяне такое адчуванне, што знаходжуся абсалютна на сваім месцы. Сярод тых людзей, якія блізкія мне па духу.

праграміст Анатоль, які дазнаўся пра арт-фестываль і кінашколу праз краўдфандынгавую платформу Ulej.by, на якой праект збіраў сродкі на сваё ажыццяўленне. — Я апошнім часам прыходжу да думкі, што толькі ўзаемадзеянне з іншымі людзьмі можа дазволіць нам вырашыць уласныя праблемы. Сам-насам мы не ў стане справіцца. Я тут за гэтым — вучыцца кантактаваць, дапамагаць, выяўляць сябе праз кіно. Экалогія стасункаў — вось тое, што мяне цікавіць. Як кіно раскрывае наш камандны дух — для мяне гэта вельмі важна.

— Я сюды патрапіў як валанцёр, — дзеліцца сваёй гісторыяй Зміцер Казлоў з Бабруйска. — Сябра прапанавалі. Але вось зараз здымаюся ў галоўнай ролі ў "Адамавым яблыку". "Хранатопь" — проста іншая прастора, зусім не падобная да нашага прамалінейнага жыцця. Тут прачынаецца фантазія, а гэта сувязь з уяўленнем вельмі важная. На жаль, яна губляецца ў паўсдзённасці.

"Хранатопь" дазваляе мне рэалізаваць свае сакральныя пазывы, калі можна так сказаць, разнявольцца.

— Я скончыла філфак БДУ, працавала ў кінашколе

Андрэя Палупанова, — знаёмлюся з рэжысёрам стужкі "На Івана Купалу" Янінай Рашчынскай. — Досвед кінапрацы маецца. Ёсць ужо шэсць работ. Але, шчыра кажучы, была здзіўлена, што мая ідэя фільма атрымала падтрымку. Не памятаю, калі так плённа праводзіла час, — усё вельмі насычана! Паспаць не атрымоўваецца нават. Мясне асабіста цікавіць момант выяўлення жаночай сакральнасці ў кіно. Лічу, што ў сучасным кінамастастве заўважна "мужчынскіх" фільмаў.

Кожны з удзельнікаў — і найцікавая гісторыя. Асабістая прага. Да кіно. Да жыцця. Да прафесіі. Як, напрыклад, у актрысы і педагога-арганізатара Яўгеніі Букоцінай-Ісупавай з Наваполацка, якая штогод ездзіць на кастынгі ў Мінск. Яна адмыслова ўзяла адпачынак і прыехала на "Хранатопь", каб здымацца. "І я вельмі рада, што спецыяльна для мяне ўдзельнікі адаптавалі сваю гісторыю", — распавядае яна пра ролю ў "Лекары".

Па ходзе справы, прынамсі, у стужцы з'яўляецца яшчэ адна канцоўка, дзе акурат Жэня мусіць іграць на акардэоне. Адкуль можна дастаць музычны інструмент у амаль пустой вёсцы — для мяне тое загадка. Аднак акардэон аднекуль з'яўляецца. Жэня, адмыслова зрабіўшы пару рэпетыцый, потым выдае разам з Пашам трэцюю версію фінала "Лекара". Код.

Спірыт

"Вянок" стаўся апошняй работай, якую здымалі. Актрыса Алёна Чарняўская адмыслова для сваёй гераіні адшукала неверагодную сукенку ў гардэробе закінутага дома. Адзёна памылі, высушылі і апрагнулі Алёну. Андрэй Кудзіненка, дзякуючы намаганням Артура Клінава, пераўвасобіўся ў вясцоўца-мізантропа.

— Увага! Усе незадзейнічаныя пакідаем пляцоўку! — камандуе рэжысёр "Вянка" Павел Нядзведзь. Здымкі ў стужцы ідуць ад асобы яшчэ аднаго персанажа, блочна-ра-за-межніка, якога, дарчы, іграе вэб-дызайнер Жэня: яго герой уваходзіць з камерай у цёмны пакой хаты, і фіксуе тое, што там адбываецца. Праход Жэні па вуліцы і ўваход у дом разам з групай даводзіцца назіраць у кустах.

Навокал — уражальныя краявіды. Паабалпал дарогі і хат праз метраў сто на гарызонце выступае шэры "плот" сухіх дрэваў. Балоты, шэры сухастой робіць гэту вёску адметнай. Прастора, якая мае гэты трывожны край, унутрана хвалюе і падаецца яшчэ больш нерэальнай. Углядваючыся ў далягляд, лаўлю сябе на думцы, што таксама правальваюся ў "хранатопь", бо час тут дакладна спыняецца, і адчуванне становіцца зусім іншае — плыні энергія.

"Гэта месца неверагоднае, яно падштурхоўвае людзей, — адгукваючыся на маю рэакцыю, кажа мастак кіно Наталля Навоенка-Рута. — Талітнае пагружэнне, у якое уцягваюцца ўсе прысутныя. Аніякай сувязі са светам. Толькі тое, што зараз".

Я гляджу навокал: усе, хто прысутнічаюць, сядзяць у траве, каб не замінаць працэс.

Упэўненыя ў сабе графікі

Графічны раман, графічныя аркушы з паэтычнымі краявідамі Мінска, ілюстрацыі да беларускай казкі і кніга-гульнія... Думаю, пералічанага дастаткова для таго, каб зразумець: выпускнікі-графікі Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў з усёй сур'ёзнасцю падышлі да выбару тэмы дыпломных работ.

Вольга РОПАТ

Маладыя спецыялісты прадэманстравалі сваё майстэрства ў валоданні рознымі тэхнікамі і матэрыяламі (афорт, акварэль, літаграфія, асфальт, камп'ютарная графіка, лінарыт), здольнасць ствараць са звычайных, усім знаёмых вобразаў нечаканую кампазіцыю альбо пановаму пераасэнсоўваць класічны твор і надаваць яму сучаснае гучанне... Але майстэрства без пэўных асаблівасцяў характару — цягпення і ўседлівасці, напрыклад, — толькі палова поспеху. Графіка патрабуе ад майстра высокай канцэнтрацыі і самадyscyпліны.

Усе творы розныя, і ў кожным — адпаведная гісторыя і характар. Паэтычную серыю афортаў “Краявіды Мінска” прадставіла Крысціна Аўшава (кіраўнік — прафесар, дацэнт Валерый Славук). Яна паказала знаёмыя мясціны горада з лірычнага боку. Работы Крысціны напоўнены станам амаль цішыні, павольным жыццём... Мінск Крысціны паэтычны, а яна ў ім — назіральнік. Аўтар вылучае святлом сваіх герояў — Вялікі тэатр оперы і балета, “Мінскую браму” на Прывакзальнай плошчы... Добра, калі дыпломніца працягне шэраг работ, прысвечаных вядомай і адначасова невядомай сталіцы.

Акварэльныя ілюстрацыі да беларускай казкі “Баран — бок абадран” Лізаветы Міхадзюк (кіраўнік — загадчык кафедры, дацэнт Юрый Хілько) успрымаюцца як вельмі “цёплыя”, далікатныя. І гэта пры тым, што маладая мастачка знайшла для кожнага з герояў вострыя, выразныя і запамінальныя вобразныя характарыстыкі.

Але глядзячы на работы, я злавіла сябе на тым, што мне чагосьці не хапае — не было адчування завершанасці. І сапраўды, на абароне Лізавета паказала яшчэ і кнігу-гульнію, якая не гартаецца, а складваецца-раскладваецца. Такая рэч прыйшла б даспадобы дзіцяці. І я адразу згадала выпадак падчас камандзіроўкі ў Маладзечна. У цягніках звычайна прадаюць розныя рэчы, у тым ліку кнігі і часопісы. Дык вось, адна жанчына, калі не памыляюся, за 80 тысяч рублёў набыла кнігу з кнопкамі... Мяне ахапіла нейкае расчараванне: навошта набываць маламу кнігу, якая “самастойна” ўсё прачытае — толькі націсні на каляровую кнопку! А што ў такім выпадку павінна рабіць дзіця?... Прыемна, што Лізавета прадумала ўсё да дробя-

зю — ад колеравай гамы да размяшчэння тэксту ў кнізе “з абадраным бокам”.

З тэмай дзяцінства звязана серыя лінарытаў “Сем гасцей” Настасі Хадакоўскай (кіраўнік — прафесар, дацэнт Валянціна Сідарава). У аснове серыі — успаміны Настасі пра час, праведзены ў вёсцы. Але якім чынам паказаць, здаецца, “неабсяжнае”?.. Што ні аркуш — новая форма з рэалістычнымі персанажамі: ганарлівым пеўнем, вялікімі гарбузамі, хітрай рыбай: менавіта так, у вялікіх памерах, успрымае дзіця наваколле, і гэта адчуванне змагла перадаць Настасся. Як мне падаецца, героі дыпломніцы выглядалі б добрым візуальным вобразам да казак.

Казачны свет змяняе рэалістычны. Ян Жвірбля зрабіў графічны раман паводле апавядання “Сваякі” Васіля Быкава (кіраўнік — Юрый Хілько). Ян цалкам захаваў тэкст пісьменніка, які набыў новыя сэнсы. Ян здолеў перадаць адчуванне напружанасці і атмасферу, якая ахутвае творы Быкава. І варта зразумець: графічны раман — не комікс, а іншае, натуральнае візуальнае тлумачэнне класічных твораў.

Фантастычнасцю, нават брутальнасцю вылучаюцца графічныя аркушы пад назвай “Дванаццацігадовы каляндар” Кацярыны Бяляўскай. Героі на аркушах — жанчыны і мужчыны з жывёламі Усходняга календара — выразныя, “вострыя”, самаўпэўненыя. Кожная фігура, узор на целе людзей мае сімвалічны сэнс. Выпадковасці ў работах Кацярыны няма. Цікава, што стыль выпускніцы — усутыч да стылю кіраўніка яе дыпломнай работы Рамана Сустава. Кацярына — першая дыпломніца Рамана, і яму, на маю думку, пашанцавала з ёй.

Увогуле дыпломнікі кафедры “Графіка” паказалі сябе як сапраўдныя, канкурэнтаздольныя майстры, якія могуць уражваць гледача і заваёўваць прызнанне ў свеце.

Манументалісты-філосафы

Выпускнікі спецыяльнасці “Манументальна-дэкаратыўнае мастацтва (ропіс)” БДАМ мастацтваў здзівілі разнастайнасцю твораў.

Першай абаранялася Паліна Амеляновіч, якая прадставіла мазаікі “Ісус Хрыстос”, “Уладзімірская Маці Божая”, “Святая Тройца” да іканастаса царквы ў імя святых Касмы і Даміяна ў аграгарадку Вішнева Валожынскага раёна (кіраўнік — прафесар Уладзімір Зінкевіч). Дзяржаўная камісія на чале з народным мастаком Беларусі, скульптарам Іванам Міско мела магчымасць ацаніць творы выпускніцы непасрэдна на месцы, у храме.

А ў апошні дзень абароны можна было ўбачыць з густам выкананыя работы “Два берагі” Кацярыны Гоўвен (кіраўнік — Уладзімір Зінкевіч) і “Горад” Віталія Друя (кіраўнік — дацэнт Ларыса Макатун). Першы прызначаны для аднаго сталічнага бізнес-цэнтра і зроблены ў тэхніцы ляўкас. У творы ўва-

Крысціна Аўшава. З серыі графічных аркушаў “Краявіды Мінска”.

Вольга Шкаруба. “Бацька і сын”.

Упэўненыя, філасафічныя, канцэптуальныя

Валерій Богдан. “Антракт”.

Настася Хадакоўская. З серыі графічных аркушаў “Сем гасцей”.

соблены барацьба дзвюх супрацьлегласцяў — светлых колераў і цёмных ліній і плямаў, і адначасовае іх з'яднанне. Работа абстрактная, але ў ёй адчуваецца дынаміка, рух. “Горад” — прасторны, свабодны, не замкнёны. Дыпломны праект — трыпціх для інтэр'ера медыцынскага цэнтра. На абароне быў прадстаўлены макет і адна частка выкананая ў матэрыяле. Абедзве працы вельмі далікатныя, мяккія і прыемныя па каларыце, мяркую, яны выдатна ўпішуча ў сучасныя інтэр'еры.

У супрацьлегласць ім — “Паралелі” Ігара Гаменюка (кіраўнік — дацэнт Дзяніс Чубукоў): выкананае з металу дэкаратыўнае пано ў выглядзе круглага ажурнага веера

для басейна прыватнага будынку. Твор вылучаецца ўніверсальнасцю і пасуе сучаснаму інтэр'еру офіса, жыллага памяшкання, адукацыйнай установы. Дынаміку кампазіцыі надаюць арыгінальныя пераходы ліній, формы, святлоценныя эфекты.

Вольга Куваева (кіраўнік — Уладзімір Зінкевіч) зрабіла мазаічнае пано з элементамі вітража для Рэспубліканскага клінічнага цэнтра. Жоўта-сіне-зялё-

нае пано ў тэхніцы ф'юзінг “Глыбіня часоў” будзе знаходзіцца навураць басейна.

Серыя карцін “Чацвёрэангелле” (“Добравешчанне”, “Хрышчэнне”, “Тайная вячэра”, “Укрыжаванне”, “Уваскрэшэнне”) Івана Аношкі (кіраўнікі — старшы выкладчык Вольга Мельнік-Малахава, выкладчык Антон Бельскі) стваралася як праект для інтэр'ера капэлы святога Лаўрэнція ў Вантаа (Фінляндыя). Цалкам уся серыя, на жаль, прадстаўлена не была, але паводле трох работ можна зрабіць выснову: Іван справіўся з пастаўленай задачай.

Скульптары-канцэптуалісты

На адзяленні “Скульптура” да абароны дыплама прыйшлі сёлета толькі двое студэнтаў.

Скульптурная кампазіцыя на міфалагічны сюжэт

Куратарскі праект атрымаўся ў Максіма Макарэвіча. Кампазіцыю “Парад планет” (кіраўнік — той жа Сяргей Логвін) дапаўняў задні план — мазаіка, зробленая яго жонкай Палінай Амеляновіч. Яна ўжо паспела абараніць свой дыпломны праект. Кампазіцыя Максіма і твор Паліны выглядалі гарманічна і стыльна.

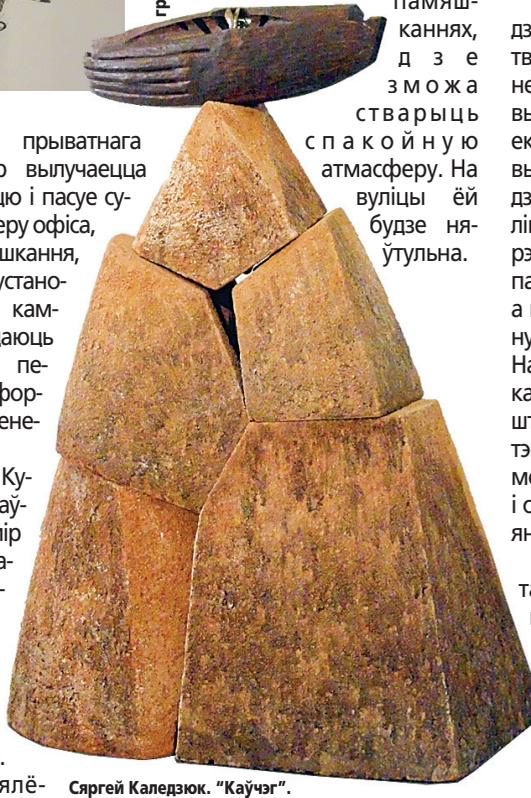
Калі не ведала, як называецца кампазіцыя Максіма, спрабавала правяраць свае асацыяцыі. Што я бачу? Некалькі твараў рознай формы і настрою. Усе яны індывідуалізаваныя, разнастайныя па форме і зробленыя з дрэва, штучнага каменю, туфу, пластыку. Спалучаючы іх у адным творы, дыпломнік стварае запамінальныя скульптурныя вобразы. І першае слова, якое прыйшло ў галаву, — “стан”. Што ж, кожная планета, як і чалавек, вылучаецца не толькі паводле памераў і формы, але і паводле адметнага стану...

Тое, што выпускнікі ў гэтым годзе моцныя, адзначылі і выкладчыкі. Загадчык кафедры скульптуры, заслужаны дзеяч мастацтваў Рэспублікі Беларусь, прафесар Уладзімір Слабодчыкаў кажа так:

— У сучасным мастацтве першае — ідэя, канцэпцыя. Зараз скульптары прымяняюць розныя пластычныя матэрыялы, і гэтыя работы будуць запатрабаванымі. Многае залежыць ад індывідуальных здольнасцяў студэнтаў. Задачай выкладчыкаў з'яўляецца тое, каб яны заставалі сабой, мелі індывідуальнасць. Можна, канешне, і капіраваць, але важна — развіць адчуванне індывідуальнай пазіцыі мастака. А галоўнае — пазнавальнасць. Лічу, гэта задача зараз паспяхова выконваецца акадэміяй. Што мы бачым? Скульптары запатрабаваныя, усе маштабныя дзяржаўныя заказы выконваюць нашыя выпускнікі. У сімпозіумах, пленэрах, міжнародных выставах таксама прымаюць тых, хто вучыўся ў акадэміі. Але ж ці ёсць нешта адметнае ў творах выпускнікоў менавіта гэтага года? Вынікі сёлета абароны дыпломных работ падвёў старшыня Дзяржаўнай камісіі, народны мастак Беларусі Іван Міско:

— Ніякіх асаблівасцяў выдзяляць не трэба — штогод творы непаўторныя, яны і не могуць быць аднолькавыя. Што да дыпломных праектаў, то графіка заўсёды на высокім узроўні. У гэтым годзе добрай скульптура, асабліва работа Максіма Макарэвіча “Парад планет”. Ён не пайшоў па шляхах традыцый, а паклікаў за сабой у касмічную прастору, пайшоў далей. На жаль, знікла тэматычная карціна. Звязана гэта з тым, што няма заказу. А толькі на тэматычнай карціне мастак можа “раскрыцца”... Турбуе і скульптурная пластыка. Дзе яна сёння ў Мінску?..

Вынікі падведзены. Пытанні пастаўлены. Адказваць на іх тым, хто будзе абараняць дыпломныя працы ў наступным годзе і сёлетнім выпускнікам ужо ў працоўнай дзейнасці.

Сяргей Каледзюк. “Каўчэг”.

Юры Каралінскі. "Ягіна".

У свой час, памятаю, я быў вельмі здзіўлены і уражаны, пабачыўшы на помніку "Тысячагоддзе Расіі" скульптурныя выявы князёў Гедыміна, Вітаўта і Альгерда — валадароў Вялікага Княства Літоўскага, якое сучасная мне на той момант савецкая гістарыяграфія трактавала як варожую Русі сілу з таго ж шэрагу, што Тэўтонскі Ордэн і Арда. Так, у сярэдзіне 1970-х, калі пра глыбокія гістарычныя карані беларускай дзяржаўнасці нашы гісторыкі калі і гаварылі, дык шэптам і азіраючыся; а энтузіясты, што вырашылі было ў шыльным коле аднадумцаў адзначыць Тысячагоддзе Беларусі, адштурхоўваючыся ад першай пісьмовай згадкі пра Полацк, мелі вялікія непрыемнасці. Урэшце, я часта прыгадваў наўгагодскі манумент і чакаў, што помнікі Гедыміну, Вітаўту і Альгерду з'явяцца і ў Беларусі. І вось, як той казаў, працэс пайшоў... У цэнтры Віцебска стаіць конны помнік князю Альгерду, а ў Мінску, у Палацы мастацтва, праходзіць прысвечаная гэтай асобе мастацкая выстава, прымерканая да 720-годдзя з дня нараджэння слаўтага валадара Вялікага Княства.

Пётра ВАСІЛЕЎСКІ

Вяртанне Альгерда

Значная частка экспазіцыі — партрэты князя Альгерда і адлюстраванне рэалій і падзей, звязаных з часам ягонага валадарання. Гэта, напрыклад, графічны аркуш Міколы Купавы "Віват Альгерд! Хвала Айчыне!" Аўтар малюе князя романтичным героем. Мяркую, што Альгерд быў не самым горшым прадстаўніком свайго сацыяльнага класу, але ўсё ж такі гэтакі погляд на складаную і супярэчліваю асобу падаецца мне спрощаным і, можа, нават архаічным. Так ужо здарылася, што з пэўных прычын нацыянальны романтизм, які сілкуецца наўнымі ўяўленнямі пра мінулае як пра "залаты век", у нашым мастацтве быў спляжаны на самым карані брутальным сацыялістычным рэалізмам. Такім чынам, гэты напрамак у сваім культурным развіцці мы фактычна прамінулі. Спраба ж аднавіць, імітаваць у сённяшніх варунках, калі ў грамадстве пануюць прагматычныя светапогляды, казкі пра мудрых продкаў і чалавечалюбовіх уладароў выглядаюць, бадай, праявай інфанталізму.

Дар'я Шыткава. "Князь".

Сяргей Бандарэнка. "Князь Альгерд".

Мне больш даспадобы серыя партрэтаў вялікіх князёў Ігара Гардзіенка. Аўтар сваіх герояў не ідэалізуе, у ягонай трактоўцы валадары ВКЛ — брутальныя постаці, у вобразах якіх адбілася жорсткае эпоха. І гэта набліжанасць да гістарычнай праўды надае вобразам своеасаблівую прываб-

насць. Цікавымі падаюцца мне таксама спробы Аляксея Яўсеева (пластыка "Дзіда Альгерда") і Уладзіміра Голубева (жывапіс "Пагоня. Фрагмент") выявіць драматызм эпохі праз знакі-сімвалы матэрыяльнага свету, што маюць сакральны сэнс. Паколькі культурныя імпрэцы, прысвечаныя нацыянальнай гісторыі, ладзіцца ў нас не надта часта, творцы скарыстоўваюць іх, каб прадставіць грамадзе не толькі тое, што мае неспасрэднае дачыненне да замойленай тэмы, але ўсё, што можа спрыяць папулярыза-

цыі беларускай даўніны. У гэтай экспазіцыі гледача прывабіць трыпціч Сяргея Цімохава "Грунвальд". Гэта бітва адбылася ўжо пасля смерці Альгерда, а славу ў ёй прыдбаў Альгердаў плямнік Вітаўт. Партрэтнай карціна Дар'я Шышкавай "Князь" — не партрэт канкрэтнай гістарычнай асобы, хоць тут і можна ўгледзіць рысы падабенства з прынятай выявай Альгерда. Гэта даволі пераканальны аб'ект абгульненні вобраз беларускага ваяра часоў Сярэднявечча. Тая ж аб'агульненасць і сімвалічнае

ўвасабленне Беларусі як скрыжавання ваенных дарог і адвечнага поля бітвы прысутнічае і ў карцінах Анатоля Бяляўскага "Рэха часу-1" і "Рэха часу-2". Скульптура Сяргея Аганова "Жалезны воук", па ўсім відаць, ілюструе легенду пра заснаванне Гедымінам Вільні. Праўда, гісторыкі мяркуюць, што горада князь не засноўваў, а проста перанёс сталіцу з Наваградка ва ўжо існуючае крывіцкае паселішча на беразе Віліі (Вільні). А сэнс легенды ў тым, што міфічны гедымінавы жалезны воук з той жа зграі, што

і ваўчыца, якая не дала памерці Ромулу і Рэму. Як заўважыць, майстэрствам і сэнсавы глыбінёй вызначаюцца графічныя аркушы Уладзіміра Вішнеўскага ("Карона Міндоўга" і прысвячэнне народнаму пісьменніку Быкаву "Апостал Васіль"). Не абмінулі мастакі ўвагаю і гістарычны ландшафты. Гэта жывапіс Івана Козела "Царква ў Сынковічах", графічны аркушы Святланы Урублеўскай "Скрозь час" і Марыі Дарожка "Віцебск". Святлана Баранкоўская распавядае пра жыццё князя Альгерда нізкай невядука-

га памеру габеленаў, у якой адбіліся найбольш важныя падзеі і рэаліі ягонай эпохі. Уладзімір Васюк скарыстаў выставу як нагоду для філасофскага разваг Уладзіміра Вальнова "Пераможны дзень", якая ўвасабляе гістарычны перамогі войска ВКЛ, войска пад сцягам з "Пагоняй".

Экспазіцыя гістарычных партрэтаў работы Юрыя Каралевіча ў кантэксце выстаўны ўспрымаецца персаналі-

зэрагу беларускіх гарадоў. Гісторыкі не без падстаў мяркуюць, што герб Гедымінавічаў "Слупы" (альбо "Капюмы") не што іншае, як стылёвая трансфармацыя полацкага "Трызуба", і сімвалізуе ён повязь Гедымінавічаў з Рагвалодавічамі і Русь Літоўскую як гістарычную пераемніцу Русі Полацкай.

Так што помнік ва ўсіх адносінах спраўны. Помнікі Вітаўту і Гедыміну мусяць быць не горшымі. Не ўсё ж нам у Ноўгарад ездзіць, каб на сваіх князёў паглядзець... **К**

Уладзімір Вальнов. "Пераможны дзень".

Аляксей Яўсееў. "Дзіда Альгерда".

Святлана Урублеўская. "Варгавы".

Афарміцельства? Дызайн!

Выстава "Форма. Прастора. Сэнсы", якую зладзіла ў сталічным Палацы мастацтва секцыя афарміцельскага мастацтва Беларускага саюза мастакоў, паказвае сённяшні стан гэтага сегменту культурнай прасторы.

Пётра ВАСІЛЕЎСКІ

За савецкім часам секцыя афарміцельскага мастацтва ў Саюзе мастакоў была нібы падарка-папалішка. Прадстаўнікі "сур'эзнага" мастацтва глядзелі на афарміцелю з пагардай, не лічылі іх за паўнаважных творцаў. "Афармілаўка", "наглядуха" — гэтыя словы з лексікону савецкай пары дакладна перадаюць стаўленне да згаданай творчай спецыялізацыі. А між тым, працавалі афарміцелі, што называецца, напоўніцу, ніякай работы не цураліся, справу эстэтычнага выхавання ў прапанаваных умовах рабілі зусім не кепска і рэальнага прыбытку творчаму саюзу за кошт адлечэння на мастацкіх камбінатах, пад эгідай якіх яны дзейнічалі, прыносілі не менш, чым хто. Зразумела, не ўсім выпадала прэстыжная работа над знакавымі аб'ектамі кітталу раздзела Беларускай ССР у павільёне Саюза на міжнароднай выставе, але клубы былі ў кожным калгасе, бібліятэкі — у кожным райцэнтры і ў шмат якіх прадпрыемстваў — дамы і палацы культуры. Увесь гэты абшар патрабаваў мастацкай аздобы, эстэтызацыі.

Сёння найперш кідаецца ў вочы тое, што гэта творчая спецыялізацыя значна пашырыла свае межы і сёння ўключае ў сябе тыя віды дзейнасці, якія можна аднесці да дызайну (найперш, экспазіцыйнага), мастацтва інтэр'еру (аздоба прыватнага жылля, сацыяльных і культурных аб'ектаў), скульптуры (калі казаць пра пластыку малых форм, такую як калекцыйныя манеты Нацыянальнага банка Беларусі) і дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва (простаровае структуры без канкрэтнай прывязкі да месца). Уласна кажучы, усё гэта і ёсць дызайн. Але з некількіх прычын згаданым мастакам зручней трымацца Саюза мастакоў і называцца афарміцелямі.

Калісьці афарміцелі насамрэч шчыравалі ўсё больш у глыбініцы, робячы менавіта працоўнай славы і "ленінскія куткі", у новай жа сацыяльна-эканамічнай фармацыі яны і працу маюць іншую. Найперш назыву прыватнае жылло. Ёсць у краіне людзі, якія могуць дазволіць не баяцца сваё багац-

Мікалай Бабарэнка. Музей Вікіпедыі. Афарміцельства ваіны (спр-праект).

Віктар Чугазаў. Дэкаратыўнае ўсталяванне.

Аксана Навасёлава. Калекцыйныя манеты Нацбанка РБ (фотарэпрадукцыя).

це дэманстраваць. На такіх замоўцаў працуе, у прыватнасці, Сяргей Шынкярніка. На выставе ён прадставіў два праекты — інтэр'еры гарадскога дома і загараднага. Відаць, што гаспадары гэтага жылля не маюць праблем, як пра жыццё ад авансу да зарплаты. Вельмі уражваюць распрацоўкі музейных экспазіцый. Некаторыя з іх я бачыў на свае вочы. Новую экспазіцыю Беларускага дзяржаўнага музея гісторыі

каляўскага атамбляў, праектаў, выканаўцы фальклорных матэрыялаў, а сапраўды народнай песняй. Менавіта гэтыя песні і менавіта так спявалі нашы прапрапрабабулі і дзедзеці, і трыста гадоў таму. Уласна, гэта і складае каштоўнасць пласцінкі. На фоне рознай ступені ўдалых, але модных работ па пераасэнсаванні народнай песняй творчасці, цікава вочы пухатым хвастом, згодна ківае пысай і па-ранейшаму не-не ды дэрпае аўтарнай лыжкай тое, што, на чымка поўнаў рлізу, дрэнна. Бо тыя і самі чэрпаюць: с я ля ві, фрэнды.

кай. Не перапрацаванай на сучасны лад, не прагнучым крозь прывому выканаўцы фальклорных матэрыялаў, а сапраўды народнай песняй. Менавіта гэтыя песні і менавіта так спявалі нашы прапрапрабабулі і дзедзеці, і трыста гадоў таму. Уласна, гэта і складае каштоўнасць пласцінкі. На фоне рознай ступені ўдалых, але модных работ па пераасэнсаванні народнай песняй творчасці, цікава вочы пухатым хвастом, згодна ківае пысай і па-ранейшаму не-не ды дэрпае аўтарнай рлізу, дрэнна. Бо тыя і самі чэрпаюць: с я ля ві, фрэнды.

Ёсць устойлівае адчуванне, што колыхаць ансамбляў, праектаў, сольных артыстаў, якія абралі для сваёй рэалізацыі беларускія фолк ды этна, расце ў краіне з геаметрычнай прагрэсіяй. Асабіста я ўжо перастаю адрозніваць якаснае і выплывае ад імгненнай кан'юнктуры. Перастаю адрозніваць адзін гурт у вышыванках ад іншага. А таму ўжо, наўпаў, прыслета пара зладзіць конкурс на лепшае выкананне, на ўяўляе цікавасць, хутчэй, навуковую, дыдактычную, але, вядома, будзе ці кавалі атаматар жанру. Ётак жа кружэлка стане добрым падарункам для людзей, якія жывуць далёка ад нашай краіны.

ВІДЭА
Лявон Вольскі, кліп на песню "А хто там ідзе?"
А.: Яшчэ адзін герой нашага часу — Лявон Вольскі. Фігура шмат-

гранная ды таленавітая. У апошнія гады, зведаўшы пэўную турбацыю (як творчая адзінка), ён рухаецца ў кірунку ладу народнага песняра, зразумела, на сучасны лад. Вось і ў песні "А хто там ідзе?" утрымліваецца праяма адсылка да іншага песняра Беларусі — Янкі Купалы. Кліп, як і музыка, зроблены проста, але якасна. Пасыл проста — быць беларусам. Не магу сказаць, што мне падабаецца гэты вобраз Вольскага, але яму лепш відаць, пра што спяваць, а робіць ён гэта добра.

В.: Немурагелісты кліп прамога ўздзеяння, як і сам баявы дыплом барыкады або выкрочыць стройнік ды згуртаванымі шэрагамі. Па-добраму плакатны, агітацыйны ролік. Быццам бы і нічога асаблівага ў мінімалістычным, бессюжэтным малюнку няма, але ўгледзецца, стараецца не прапусціць нейкае, матчыма, важнае імгненне. Чапляе, караціць кажуць.

Чэрвенскія аўдыя/відэа-работы айчынных выканаўцаў рэзюмэзуюць дырэктар студыі гуказапісу "Осмас" Павел ЮРЦЭВІЧ (А.) і спецыяльны карэспандэнт газеты "Культура", музычны крытык Алег КЛІМАЎ (В.).

АЎДЫЯ Ян Жанчак, міні-альбом "Музыка супраць ваіны"

А.: З гэтым рэлізам усё неяк для мяне складана... М'яне заўсёды звала ў сітуацыю, калі людзі з відэаочным талентам вымушаны займацца не тым, чым павінны, а больш дакладна займацца ўсім запар. І вось у дадзеным выпадку на выхадзе маецца такі дзіўны прадукт. І сэнс работы быццам бы правільны — вядома, музыканты супраць ваіны; і сэнс гэты вельмі своечасовы. Аднак! Аранжыроўкі вытлумачальныя, не супярэчлівыя, правільныя. Вакал — добры. Але чаму ж

гэта ўсё так другасна?! Падобную музыку я чуў у 1990-х. Зусім трывіальна. Але і гэта не самае страшнае! Пафас міні-альбома проста зашкальвае, чым забівае канчаткова той пазітыў, што ў ім быў. Мала выбраць форму, тэрма было б напоўніць яе зместам.

В.: Беларуская, руская і англамоўная версіі дзюво песень плюс яшчэ два трэкі ад аднаго з вядучых айчынных поп-рокараў. Які ў дадзеным міні-альбоме мяркуе, што мастацтва здольнае змяняць свет. У лепшы бок, зразумела праца. Інакш кажучы, "паліць" музыкант дзесці побач з князем Мышыным. І наогул, у сваёй творчасці выканаўца рухаецца, на мой погляд, кіруючыся прынцыпамі канкрэтна светлымі, якія ў сутыкненні з цынічным і жорсткім асяроддзем глядзяцца вельмі наўна.

Гурт "True Litwin Beat", альбом "Непатрэбная праўда пра беларусаў"
А.: А вось Сяргей Пукст заўсёды знаходзіцца ў пошуку новых форм

для свайго зместу. Мы ведаем яго ў розных вобразах, і вось новы! "Непатрэбная праўда пра беларусаў" хоць і планавалася на пачатковым этапе як новы альбом Георгія Дабро, у выніку ён вырас у асобны, самастойны праект. Сяргей тут працягвае спробы камерцыялізацыі сябе ды сваёй творчасці, але атрымліваецца ў яго, як у старым анекдодзе пра дворніка, падобнага на Карла Маркса: "Баряду ды валасы я збрыю, але ж розум куды падзену?" Так і ў Пукста не выходзіць быць Стасам Міхайлавым, і, трэба сказаць, на ішасце.

А з музыкнай якраз атрымалася дасягнуць поспеху цалкам камерцыяльнай якасці. Яўгена Бялова (другі ўдзельнік праекта, аўтар музыкі), так бы мовіць, панесла, і ён выдаў на гара выдатны саўнд, які сплукваецца свежа ды актуальна. І пры гэтым абсалютна гарманічна ўлічваецца ў вобразы, якія разгортвае Пукст.

У адрозненне ад сольных альбомаў або альбомаў "Pukst Band", у гэтым праекце ўсе словы простыя,

сонны не загадкавыя і прачытаюцца без дзваякасці. З іншага боку, у адрозненне ад Георгія Дабро Пукст не заігравае з нейкай адной аўдыторыяй, тут усё можа быць зразумела прадстаўніком любога сацыяльнага пласта. Ёзтыя трэкі сапраўды пра беларусаў, пра ўсіх нас. І гэта акраза праўда. І яна насамрэч нікому не патрэбная... Вядома ж, мы не вельмі хочам што-небудзь ведаць пра іншых, нават пра сябе, не хочам ведаць праўду. Мы жывем па выдуманых, зручных паданнях пра ўсё і пра сябе, пра жыццё выдуманнае, зручнае жыццё. Бачыце, як мяне раскідала па філасофскіх матэрыялах?..

В.: Суперпраект Яўгена Бялова ("Чырвоныя зоркі") і Сяргея Пукста, у творчасці якіх і без гэтай эпаханай сустрэчы было навалам сярмажы праўды пра жыццё наогул і яго прыватнасці, а тут яны агалілі свае вярбальныя мячы і давай секчы ўсё і ўсіх запар у калусту. І нашынкавалі цэлыя ночы: дасталася і грамадству, і грамадствам, і дзяржаве, і дзяржавам, і, натуральна, чалавеку,

Аўдыя & Відэа

Алег КЛІМАЎ, спецыяльны карэспандэнт "К"

Павел ЮРЦЭВІЧ, дырэктар студыі гуказапісу "Осмас"

Журналісцкі
аўтатур
газеты
"Культура"

Бібліятэкар Лішкаўскай сельскай бібліятэкі Зоя Хлебнікава так доўга чакала публікацыі пра сваю ўстанову, што не ўтрымалася і накіравала ў рэдакцыю ліст: куды, маўляў, Рагін з Антановічам падзеліся? Адначасова даслала інфармацыю пра новы бібліятэчны праект, якая друкуецца ў сённяшнім аглядзе пошты. Зоя Якаўлеўна, гэтай "аўтатураўскай" публікацыяй мы завяршаем гаворку пра культуру Бераставіцкага раёна. А сказ з вашага пранікнёнага ліста мы зрабілі падзагалюкам гэтага артыкула.

Яўген РАГІН,
Кастусь АНТАНОВІЧ, Мінск —
Ваўкавыскі — Бераставіцкі і
Свіслацкі раёны Гродзеншчыны —
Мінск / Фота аўтараў

У які раз пераконваемся: устано-
ва культуры толькі тады будзе запатра-
бавана, калі прапануе мясцовым
жыхарам цікавы прадукт. І калі раз-
мова заводзіцца пра аптымізацыю,
скарачэнне штатаў або закрыццё
сельскіх устаноў культуры, дык, мяр-
куем, варта падлічваць не колькасць
жыхароў вёскі (у многіх раёнах на-
селены пункт з менш чым 100 жыха-
рамі лічыцца неперспектыўным), а

працэнт удзелу тых самых жыхароў
у дзейнасці клубнай ці бібліятэчнай
установы. А калі гэту ўстанову яшчэ і
фінансава падтрымлівае мясцовая
гаспадарка, дык пра якое закрыццё
гаворка? Словам, у цэнтры сённяш-
няй публікацыі досвед сельскіх уста-
ноў культуры Бераставіцкага раёна,
а таксама — пачатак знаёмства з
культурнымі цікавосткамі Свіслачы.

Запатрабаваная электрагітара

У нашых аўтатурах працуем
збольшага аўтаномна. Але
іншым разам узгадняем маршрут
з мясцовымі работнікамі культу-
ры. Так здарылася і падчас ван-
дроўкі па Бераставіцкім раёне.
Нам параілі наведаць установы
культуры ў Алешыцах і Лішках.

Будынкі, падобныя на **Алешыцкі**
сельскі дом культуры, даво-
дзілася сустракаць у час аўтапа-
рожжаў па Беларусі даволі часта: іх
стыль дазваляе прыгадаць магут-
ныя ўліванні ў сферу культуры за
савецкім часам. Тады былі сродкі і на
тое, каб узводзіць у глыбінцы гмахі,
і каб іх утрымліваць. Сёння многія
з тых будынін патрабуюць капіта-
льнага рамонта, а ў некаторых вы-
падках і закрыцця з аптымізацыяй
установы альбо яе пераносам у
больш кампактнае памяшканне.
З папярэдніх падарожжаў адразу
прыходзіць на ўспамін велічныя,

Маёнтак у Лішках.

Аптымізацыя,

"Што мы робім для таго, каб вёска адраджалася?"

але занябаных гмахі ў Саскай Ліп-
цы на Нясвіжчыне і ў Вішняўцы на
Стаўбцоўшчыне.

У Алешыцах усё не так. Таму,
што мясцовая гаспадарка дапамагае
з добраўпарадкаваннем: у будынку
праведзена каналізацыя, усталява-
на сантэхніка, адрамантавана столь.
Яно і не дзіўна: будынак СДК і біблі-
ятэкі — на балансе СВК "Алешы-
цы". Прыклад, варты пераймання
не толькі ў раёне (на Бераставіччы-
не гэта адзіны такі выпадак), але і па
ўсёй краіне. Вось толькі ці шмат сё-
ня гаспадарак адукае ўзяць такую
пашанотную, але цяжкую ношу?

Але не толькі добры выгляд бу-
дынка Алешыцкага СДК робіць
яго адметным. Самае цікавае за-
ключаецца ў працы ўстановы, якая,
адначым, цяпер называецца Філія-
л па культурна-дасугавай дзейнасці
аграгарадка "Алешыцы" Бераста-
віцкага раённага цэнтры культуры і
народнай творчасці. Інакш кажучы,
загадчык установы Уладзімір Мака-
р здолеў арганізаваць тут некалькі
музычных гуртоў, якія спяваюць не

з дапамогай зашмальцаваных "мі-
нусовак", а пад жывы інструментал.
Каб пераканаць нас у гэтым, кіраў-
нік узяў у рукі электрагітару. Па-
сля невялікай імправізацыі стала
зразумела, чаму да самадзейнасці
актыўна падключаецца працоўная
моладзь. Хто ж не мае вакальных
даных і музычнага слыху, таксама
не абдзелены ўвагай: пры ўста-
нове карыстаецца папулярнасцю
народны драматычны калектыв
"Вяскоўцы".

(Не)лірычнае адступленне
Яўгена Рагіна

Уладзімір Макара нагадаў маё
юнацтва, калі танцы летам
адбываліся ў "клетцы" (на
танцполе з агароджай). Дарэ-
чы, гэтая традыцыя і па сёння
жыве ў Алешыцах. Відаць,
заможнасць мясцовай сель-
скагаспадарчай арганізацыі
бярэ выток таксама з савец-
кіх часін, калі грошай хапала
і на вырошчванне хлеба, і на
ўтрыманне мясцовай куль-

туры. На мой капыл, адзіна
правільны падыход да адра-
джэння сяла. Не бяруся ад-
казваць на пытанне "Чаму
гэты падыход не спрацоўвае
сёння?" Але вельмі шкада,
што беларус, спрадвечны
хлебароб, не можа годна за-
рабіць на ўласнай ніве. Таму
і застаецца актуальнай апты-
мізацыя ўстаноў культуры. Ды
толькі не ў Алешыцах.

"Прамоўшн" сельскай бібліятэкі

Пад адным дахам з Алешыцкім
філіялам па культурна-дасугавай
дзейнасці знаходзіцца і бібліятэка.
Маюць установы не толькі агульную
страху, але і супольныя праекты. Як
высветлілася, музыкай у Алешы-
цах апантаняны ці не ўсе. Бібліятэкар
Людміла Матыль пад гітарнае су-
праваджэнне Уладзіміра Мікалаеві-
ча праспявала нам песню пра Русь
з хрысціянскага рэпертуару Жанны
Бічэўскай. Як аказалася — невы-

Штодня дзесьці што-
сьці цікавае ды ад-
бываецца. Так што
лета — не толькі час
адпачынаў, але і
рупівай працы на
культурнай ніве. І
глеба для творчасці
тут заўжды ўрадлі-
вая.

Яўген РАГІН

Вядучы метадыст Віцеб-
скага абласнога метадычнага
цэнтры народнай творчасці
Андрэй Струнчанка паве-
дамляе, што ў **Ноўкінскай**
дзіцячай школе мастацтваў
(Віцебскі раён) дзейнічае
ансамбль народных інстру-
ментаў "Віцебскі сувенір".
Калектыв створаны ў 2007
годзе па ініцыятыве Аляк-
сандра Паўлава, які і стаў
яго кіраўніком". У складзе
ансамбля — настаўнікі ДШМ.
У чэрвені "Віцебскі сувенір"
прадставіў Віцебшчыну на
Міжнародным музычным
фестывалі імя Міхаіла Глінкі,
прысвечаным 212-годдзю з
дня нараджэння рускага кам-
пазітара. Фэст адбыўся ў сяле
Наваспаскае на Смаленшчы-
не. Але асноўная сцэна для
"сувеніраўцаў" — у аддале-
ных вёсках роднага раёна.
Калектыв пастаянна выступае
перад жыхарамі Замас-
точча, Сасноўкі, Скрыдлева
і іншых. У творчай звязцы з
ансамблем працуе дзіцячы
аркестр народных інструмен-
таў "Вясёлы музыкант".

На людным месцы: аглядавая пляцоўка

Свята "Беларуская цацка" ў Струбніцкай сельскай бібліятэцы.

На кніжнай вуліцы ў гарадскім парку Ліды.

Экспурсія ў літаратурна-краязнаўчым пакоі
Ганцавіцкай цэнтральнай раённай бібліятэкі.

Ні дня без падзеі

Мастак Анатоль Концуб
падарыў **Бабруйскаму** мас-
тацкаму музею свой альбом
"Анатоль Концуб. Жывапіс.
Кераміка". Пра гэта піша на-
вуковы супрацоўнік устано-
вы Ала Мальцава: "Музей
прапанаваў наведвальнікам
відапрэзентацыю гэтай
кнігі. Так нарадзіўся праект
"Грані творчасці". Такая прэ-
зентацыя адбылася ва ўста-
нове ўпершыню. Да падзеі
мастак падрыхтаваў шэраг
новых жывапісных работ
пад назвай "Вандроўка з
анёлам".

А вось паведамленне з
далёкага **Іркуцка**. Кіраўнік
тамтэйшага Беларускага ма-
ладзёжнага клуба "Крывічы"
Алег Рудакоў паведамляе

пра тое, як на беразе Анга-
ры прайшло Купалле, у якім
бралі ўдзел ці не трыста ча-
лавек. "Актывісты клуба, —
сцвярджае Алег, — старанна
рыхтаваліся. Наш ансамбль
аўтэнтчнага спеву разву-
чыў больш за трыццаць ку-
пальскіх песень. Дзве гадзіны
інтэрактыву скончыліся по-
шукамі папараць-кветкі".

Купальскую тэму пра-
цягвае ўсё той жа Андрэй
Струнчанка. Ягоны распо-
лад — пра свята, што адбы-
лося ў вёсцы **Доўжа Віцеб-
скага** раёна і скончылася
купальскім вогнішчам ды
этнадыскатэкай.

Акцыя "Падаруй біблі-
ятэцы кнігу" — у цэнтры
ліста Валянціны Расошанка,

бібліятэкара **Светлагор-
скай** раённай дзіцячай біб-
ліятэкі. "Акцыя стартвала ў
маі, — паведамляе работнік
культуры, — а скончыцца ў
Дзень бібліятэк, 15 верасня.
Ідэю падхапілі людзі розных
узростаў і прафесій". У ліку
першых адгукнуліся члены
дабрачыннай грамадскай
арганізацыі "Лайанс-клуб
"Светлагорск". Падарава-
на ўжо тысяча кніг. Гэта гіс-
тарычныя і так званыя жа-
ночыя раманы, дэтэктывы,
фантастыка, мастацкія
творы беларускіх і рускіх
класікаў, кнігі па псіхалогіі,
умацаванні здароўя, для па-
ляўнічых і рыбалоўцаў, для
тых, хто займаецца хэнд-
мэйдам. На кожнай кнізе

пазначана прозвішча дары-
льшчыка. З гэтых выданняў
арганізавана спецыяльная
выстава.

Чарговы праект — **Мала-
рыцкай** ЦБС. У райбібліятэ-
цы дзейнічае выстава "Ма-
гія любові і агню". Гэта частка
арт-праекта "Свет захаплен-
ня", распачатага ўстановай
больш за чатыры гады таму.
Максім Бескаравайны — ка-
валь, больш за дваццаць
работ якога прэзентуецца ў
чытальнай зале. Пра гэта
паведамляе наш сталы аўтар
Мікалай Навумчык.

У **Лішкаўскай** сельскай
бібліятэцы (Бераставіцкі ра-
ён) прайшла патрыятычна-
вухаваўчая гульня "Пазнай
Беларусь — і ты яе палюбіш".
Ва ўстанову прыйшлі падлет-
кі з бацькамі ды бабулямі і
выправіліся ў віртуальную
вандроўку па Беларусі. Га-

ворка ішла пра зямлю, мову,
незалежнасць. Ліст пра тое
даслаў бібліятэкар установы
Зоя Хлебнікава.

Вядучы метадыст аддзела
народнай творчасці **Іўеўска-
га** цэнтры культуры і вольна-
га часу Ірына Капуста распа-
вядвае пра конкурс на лепшы
касцюм садавіны і гародніны.
Адбыўся ён на свяце гора-
да. Цэнтр культуры і вольна-
га часу арганізаваў конкурс
разам з установамі адукацыі
раённага цэнтры.

У **Струбніцкай** сельскай
бібліятэцы **Мастоўскага**
раёна прайшло свята "Бела-
руская цацка". Бібліятэкар
установы Сняжана Чарніцкая
піша: "Дзед Міхед і бабуля
Гануля прадэманстравалі са-
ламяных конікаў, свістулькі
з дрэва, лялькі з тканіны, са-
ломы, дрэва і паперы, а так-
сама — саламянага павука,

Людміла Матэль.

Фальклорны калектыў "Вяселухі".

Я цябе не баюся!

Уладзімір Макара.

Майстры-грамаднікі са Свіслачы.

падкова. У бібліятэку мы наведаліся напярэдадні ўжо традыцыйных "Пятніцкіх сустрэч". Чарговая была прысвечана гутарцы са святаром — пра гісторыю мясцовай царквы. Адметна, што бібліятэкары сваімі сіламі з архіўных матэрыялаў, запісаў успамінаў мясцовых жыхароў падрыхтавалі дакументальны фільм пра мясцовы храм.

Маюцца ў бібліятэцы і свае клубныя аб'яднанні. Рэгулярна збіра-

ецца пасяджэнне клуба "Сустрэча", а таксама дзейнічае клуб для дзяцей "Клёпа". Цікава было пазнаёміцца і з кніжнымі выставамі. Да прыкладу, вока зачалася за паліцу, дзе былі сабраны мастацкія творы-юбіляры. Мы такога яшчэ не бачылі. Цікава было даведацца, што, скажам, "Сэрцу на далоні" Івана Шамякіна сёлета споўнілася 50 гадоў, а "Дрыгве" Якуба Коласа — 80. Чым не нагода тое-сёе перачытаць з класіка?

А вось адказы на тыповыя пытанні, кшталту, колькасці кніг у фондах ці відаў платных паслуг у Алекшыцах знайшліся ў рэкламным буклеце бібліятэкі. Дзякуючы яму даведаліся, што ўстанова прапануе не толькі кнігі, а, скажам, камп'ютарныя гульні для дзяцей ці нават гатовыя сцэнарыі розных святочных урачыстасцяў для дарослых. Вельмі зручны і інфарматыўны "прамоўшн", які можа дазволіць сабе ці не кожная сель-

ская бібліятэка краіны. А тлумачыцца такая прафесійная дасведчанасць Людмілы Матэль вельмі проста: у культуры яна — з 1976 года.

Рэцэптура поспеху

Апошнім пунктам нашага падарожжа па Бераставіцкім раёне стала вёска **Лішкі**. Прывабіла яна адметным сядзібна-паркавым ансамблем ды ініцыятыўным і актыўным бібліятэкарам, якая сустрэла нас як ганаровых гасцей з хлебам і соллю...

Яшчэ нядаўна ў будынку поруч з бібліятэкай размяшчаўся клуб-музей. У свой час, як аказалася, для гэтага была праведзена вялікая праца па выяўленні прадметаў старадаўняга побыту. Вось толькі музею нядоўга давялося папрацаваць. Прычына — усё тая ж аптымізацыя: большасць музейных прадметаў былі перададзены ў Музей вавёркі. Каб плошчы не пуставалі, Зоя Якаўлеўна, можна сказаць, па-гаспадарску "захапіла" ўсё памяшканне пад бібліятэку. Цяпер ёсць тут адметны краязнаўчы пакой, аздоблены прадметамі сельскага побыту і ўзорамі дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва для правядзення Лішкаўскіх вясчорак. Праект — доўгатэрміновы.

Нягледзячы на тое, што клуба няма — канцэрты самадзейнасці засталіся. Зоя Якаўлеўна папрасіла, каб старэнкі музычны цэнтр пакінулі для бібліятэкі. Дзякуючы гэтаму, з мясцовымі дзецьмі ладзяцца канцэртныя праграмы. Мы пераканаліся, што ўстанову наведваюць і актыўна ўключаны ў яе жыццё ўсе мясцовыя маладыя людзі, у тым ліку 36 дзяцей. І гэта без уліку дачнікаў.

Чарговая адметнасць лішкаўскай бібліятэкі — фальклорны калектыў "Вяселухі". У ім засталіся ўсяго тры спявачкі. Нягледзячы на пашанотны ўзрост, Лідзія Галавач, Праскоўя Шах, Вера Сяргейчык стараюцца не прапусіць ніводнага мерапрыемства. Парадавалі яны народнымі спевамі і нас. Запланавана на жнівень "Свята ручніка", якое, спадзяецца

Зоя Якаўлеўна, набудзе раённы характар. Інфармацыю пра падзею бібліятэкара абяцала неадкладна даслаць на "Людное месца" ў "К". Будзем чакаць...

Трохі нязвычайнай атрымалася гаворка пра выкананне платных паслуг. Як высветлілася з размовы, асноўная частка прыбытку сельскай бібліятэкі — паступленні ад СВК "Макараўцы". Апроч таго, прыбытак прыносіць напісанне сцэнарыяў. Ізноў бачым узаемавыгаднае супрацоўніцтва, якога так не хапае многім установам культуры па краіне.

Дарчы СВК — гэта не адзіны партнёр бібліятэкі. Ужо багата часу адбываецца супрацоўніцтва і з пагранічнай заставой. Як-нік Лішкі знаходзяцца ў памежнай зоне, куды трапіць можна толькі з адпаведнымі дакументамі. Да прыкладу, улетку абвешчаны конкурс на лепшага чытача. У якасці заахвочвання для дзяцей — экскурсія на заставу.

Зайшоў у бібліятэку і старшыня мясцовага сельсавета Іван Ятэль. Пацвердзіў: і ў яго з установай культуры — стасункі самыя шчыльныя. Інакш кажучы, Зоя Хлебнікава зрабіла ў свой час усё для таго, каб вывесці бібліятэку з-пад пагрозы ўсюдыіснай ды бязлітаснай аптымізацыі. Калі хто не зразумеў рэцэптуры яе поспеху, перачытайце гэты раздзел больш уважліва.

Недарэчнае суседства

Увогуле праца з дзецьмі ў бібліятэцы — разнастайная і разнапланавая. Так, нядаўна падлеткі зрабілі камп'ютарны праект аднаўлення лішкаўскага сядзібна-паркавага ансамбля, створанага ў XIX стагоддзі ў арыгінальным стылі. Асабняк складаецца з дзвюх частак: старога аднапавярховага будынка з ганкам у стылі шляхецкіх сядзіб і дабудаванага да яго ў 1848 годзе двухпавярховага будынка ў стылі італьянскай вільі. У старасвецкім парку будыніна глядзіцца паранейшаму шыкоўна.

Заканчэнне — на старонцы 13.

Віртуальная вандроўка па краіне ў Лішкаўскай бібліятэцы.

"Купальскі карагод" у вёсцы Доўжа Віцебскага раёна.

Максім Бескаравайны і яго каваныя работы.

Падчас акцыі "Падаруй бібліятэцы кнігу" ў Свєтлагорску.

дамавікоў з лёну. І не проста прадэманстравалі, але і распавялі пра ролі лялькі ў сямейных ды каляндарных абрадах".

Гарадскі парк **Ліды** стаў цэнтрам акцыі "BOOK street: кніжная вуліца ў парку". Загадчык аддзела бібліятэчнага маркетынгу Лідскай раённай бібліятэкі імя Янкі Купалы Дар'я Марцінкевіч зазначае, што асаблівай папулярнасцю карысталася творчая майстэрня "Казачная птушка". Тут можна было паспрабаваць сілы ў выкананні папяровай пластыкі. Працавалі кніжныя выставы, а яшчэ — фотастудыя "Я і літаратурны герой".

Вывучэннем гісторыі Гомельшчыны даўно і плённа займаюцца краязнавец Аляксандр Патапаў і журналіст Мікалай Шуканаў са Жлобіна. Яны сумесна напісалі некалькі кніг. А днямі пабачыла свет

новае выданне — "Доўскі і Стары Крыўск: летапіс часу". Міхась Сліва паведамляе, што кніжны праект быў рэалізаваны пад патранатам аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі **Рагачоўскага** райвыканкама і за кошт еўрасаюзаўскага гранта па стварэнні эфектыўных умоў культурных і інфармацыйных паслуг для сельскага насельніцтва "Свет інфармацыі, культуры і творчасці — для ўсіх".

Віцебскі абласны метадычны цэнтр народнай творчасці прэзентуе свае праекты, што будуць рэалізаваны ў рамках XXV Міжнароднага фестывалю мастацтваў "Славянскі базар у Віцебску". 14 ліпеня на плошчы Свабоды прайшоў конкурс духовай музыкі "Віват, аркестр-2016!". 15 ліпеня — свята-конкурс Яны сумесна напісалі некалькі кніг. А днямі пабачыла свет

заваняў пляцоўкі гарадскіх і раённых брэндаў Віцебшчыны і рэспублікі дзейнічаюць да 18 ліпеня. А сёння, 16 ліпеня, пройдзе канцэрт брэндаў. У выхадныя дні на тэрыторыі Віцебскага абласнога метадычнага цэнтра народнай творчасці плануецца конкурс майстроў па лозапляценні "Лазовы прут". Удзел бяруць больш за трыццаць майстроў з усёй Беларусі са сваімі вучнямі. 18 ліпеня закрываецца Нацыянальная выстава наўнага мастацтва, прысвечаная 120-годдзю з дня нараджэння Алены Кіш. Выстава дзейнічае ў трох залах: у Абласным метадычным цэнтры народнай творчасці, Абласным краязнаўчым музеі, Доме кіно. Тут размешчаны работы 69 аўтараў.

Тацяна Маляўка паведамляе: "У Цэнтральнай раённай бібліятэцы створаны літаратурна-краязнаўчы па-

кой **"Ганцавічына літаратурная"**. Тут прадстаўлена творчасць літаратураў-землякоў, тых пісьменнікаў, якія тут працавалі. На кніжных паліцах ва ўзніжэнне творы **Аляксандра Сержутоўскага, Якуба Коласа, Васіля Праскурава, Міхася Рудкоўскага, Івана Кірэйчыка, Алеся Каско...** Апрача кніг ёсць тут рукапісы, фотаздымкі, асабістыя рэчы. У пакоі ладзяцца вечарыны, для школьнікаў праводзяцца экскурсіі". Установа — у пастаянным творчым пошуку. Вынікі яго — красамоўныя: выстава "Самая старая рэч у маёй сям'і", створаная з дапамогай чытачоў; бібліякаварня "Адпачываем з кнігай", арганізаваная ў літаратурна-краязнаўчым пакоі, дзе бібліятэкар-афіцыянтка прапануе вам меню з самых "смачных" кніг...

Наступны год для **Полацка** знамянальны выключ-

шматметровы пірог сяброўства — далёка не ўсе складнікі свята, што прайшло на плошчы Францыска Скарыны.

Вядучы метадыст **Шчучынскага** раённага цэнтра культуры і народнай творчасці Алена Барэль распавядае, як у аграгарадку Дзямбрава прайшло фальклорнае свята "Паміж намі, суседзьмі". Мясцовы сельскі клуб фальклору, якім кіруе Алена Аліхвер, запрасіў да сябе гасцей з Каменскага, Навадворскага ДК, Астрынскага дома культуры і тэатральнай творчасці, суседзяў з Індуры. Падворкі прэзентавалі нацыянальную кухню. Выступалі фальклорныя калектывы. Фінальны канцэрт прэзентаваў аўтэнтычную творчасць гасцей.

Інапрыканцы — пра свята "Стану песняй у народзе...", прымеркаванае да 140-годдзя з дня нараджэння Алаізы Пашкевіч (Цёткі). У **Шчучынскай** райбібліятэцы, якая носіць імя згаданай пісьменніцы, 15 ліпеня працавала паэтычная гасцёўна. У райцэнтры адбылася сустрэча з пісьменнікамі. Ля помніка Алаізе Пашкевіч, непадалёк ад РЦК, была наладжана літаратурна-паэтычная кампазіцыя "Кветкі любімай паэтэсе..." А ля магілы пісьменніцы ў вёсцы Стары Двор прайшоў мітынг. Работнікі культуры арганізавалі святую праграму і ў гарадскім пасёлку Астрыно.

Як папрыгажэць бібліятэцы без змен у ранжыры

(Заканчэнне.

Пачатак на старонцы 1.)

А тых аднаго-двух чытачоў, хто зацікавіўся б заляжалай у фондах кнігай, мы знойдзем і так, бо на месцы знаёмыя адзін з адным, ведаем інтарэсы кожнага, бо, у адрозненне ад вялікіх гарадоў, працуем з ім індывідуальна. І тут не склусіш, бо заўтра сустрэнешся з чалавекам на вуліцы, у краме.

А вось кніжную выставу я, у адрозненне ад вас, Яўген, разглядаю як самы дзейсны сродак рэкламы. Праўда, пры ўмове, што яна будзе шэдэўрам бібліятэчнага майстэрства. Возьмем нашу Навагрудскую раённую бібліятэку. Час прымусіў на гарадскіх мерапрыемствах ладзіць відовішчныя кніжныя выставы-панарамы. Можна сказаць, гэта традыцыя, закладзеная ў 2012-м. За час эксперыменту майстэрства бібліятэкараў удасканалілася настолькі, што яны ў сціслыя тэрміны могуць зрабіць не проста выставу, а шыкоўную экспазіцыю. Нашы супрацоўнікі Іна Шаўчук і Святлана Чубрык сталі майстрамі-дызайнерамі, для рэкламы кнігі яны выкарыстоўваюць рэчы, прадметы, характэрную тэме магнітна-сувенірную прадукцыю з хатніх калекцый. З апошніх работ найбольшую цікавасць уяўляе цыкл выстаў "Літаратурны глобус". У бібліятэцы ўжо прэзентаваліся Англія, Францыя, ЗША, чытачам была прапанавана літаратура пра гэтыя краіны. І людзі цягнуцца да нашых выстаў, а калі экспазіцыя арганізуюцца на плошчы альбо ля бібліятэкі, тут натоўпы збіраюцца.

У сценах бібліятэкі яркія выставы таксама прывабліваюць чытачоў, усіх — ад малога да вялікага. Вось, напрыклад, дэманстрацыя апошняй выставы цыкла "Фарбы падарожнага лета" супала з часам, калі выпускнікі школ і сярэдніх навучальных устаноў горада падпісалі ў бібліятэцы абхадныя лісты. Моладзь нельга было адарваць ад гэтага праекта! Між іншым, па назіраннях нашых работнікаў, хлопцы з'яўляюцца больш удумлівымі чытачамі, а дзяўчаты больш лёгкімі да ўдзелу ў бібліятэчных мерапрыемствах. І тут вельмі важна, які бібліятэкар сустрэнецца на іх жыццёвым шляху. Калі да вышэй разрэкламаванай выставы падключыцца бібліятэкар і правядзе гэтым выpusкнікам прафесійны агляд прадстаўленай літаратуры, атрымаецца значна лепшая рэклама, чым тая, што робяць прадаўцы кніг у транспарце. Для транзітных пасажыраў дастаткова і такой рэкламы. А бібліятэкарам няма сэнсу там выступаць. Такая мая думка. Трэба працаваць са сваімі людзьмі, са сваімі патэнцыйнымі чытачамі. Увесь свет не ахопіш.

Часткова згаджуся з вамі, што непапулярная — гэ-

вай ад 50 да 250 метраў. Як ёсць, так і кажу. Вось такія асобныя вынікі прапаганды кнігі. Хоць бяры і вяртайся да перасовак у арганізацыях і на прадпрыемствах горада.

І ўсё ж, бібліятэчная рэклама — справа неабходная. А рэкламуем мы не толькі кнігі, але і сябе. Адрозненне бібліятэчнага маркетынгу Навагрудскай раённай бібліятэкі мэтанакіравана працуе па стварэнні станоўчага іміджу непадрабную цікавасць да таго, што дэманструе бібліятэка і, што асабліва каштоўна, бяруць гэтыя кніжкі чытаць. Зразумела, у бібліятэку ідуць зацікаўленыя пошукам добрай кнігі людзі. Але важна, калі пры гэтым яны давяраюць бібліятэкару, яго чытацкаму густу. Ведаюць, што калі тая ж самая Іна Шаўчук, загадчык аддзела абслугоўвання і інфармацыі, ім параіла, хай сабе не сам-насам, а праз выставу, яны не памыляцца ў выбары кнігі, а значыць, атрымаюць асалоду. Карацей, як і ў любой справе, у бібліятэцы ўсё залежыць ад спецыяліста, яго прафесіяналізму. А такая вось адрасная рэклама кнігі, якая выходзіць ад чалавека, якому вераць, — найкаштоўнейшая. Высокапрафесійныя бібліятэчныя кадры — вось пра што трэба клапаціцца сёння. Вось толькі на нашу невысокую зарплату на месцах не так лёгка прывабіць моладзь, якая магла б зрабіць слушную парадку сучаснаму чытачу.

Кожная кніга мае свайго чытача. Зыходзячы з гэтага, сапраўды, як кажаце вы, Яўген, нецікавыя кнігі не бываюць. Нецікавая рэклама — гэта здарэцца, але на гэта ўсё спісваць не трэба. Прысутныя нават адной і той жа мэтай аўдыторыі парознаму ўспрымуць тую ж інфармацыю. Усё залежыць ад слухача, яго падрыхтоўкі, зацікаўленасці, ад яго жадання (нежадання) знайсці цікавае.

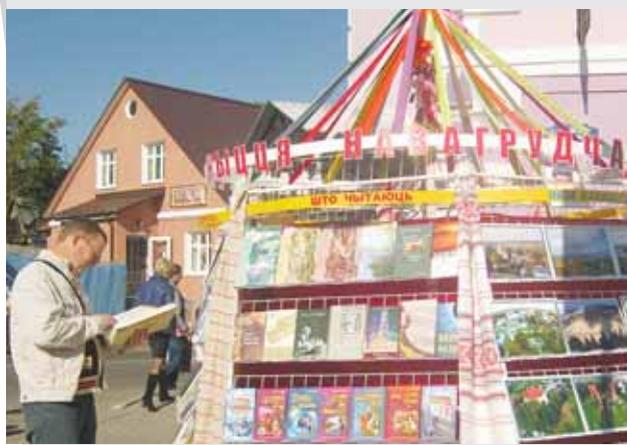
Разгледзім звычайны бібліяграфічны агляд літаратуры. Калі ён зроблены бібліятэкарам годна, то ўдзельнікі мерапрыемства, калі нават і не возьмуць кнігі, але паслухаўшы разумнага чалавека, пашыраць свой круггляд. Гэта таксама карысць, якую бібліятэка нясе людзям. У якасці прыклада — бліцагляд "Мы не адны, калі ёсць кніга", які ў мінулым годзе праводзіла Навагрудская раённая бібліятэка. Былі наведаны тры арганізацыі горада — "Белдзяржстрах", "Беларусбанк", Тэрытарыяльны цэнтр сацыяльнага абслугоўвання насельніцтва. Акцэнт рабіўся на рэкламе літаратуры па псіхалогіі, гісторыі, культуры, навінках мастацкай літаратуры. Падобнае практыкавалася і раней. Кожны такі выхад бібліятэкі меў вялікі поспех па ўспрыманні інфармацыі і зацікаўленасці. Але надалей перспектыва не такая вясёлая. Стаць актыўнымі чытачамі бібліятэкі людзі ленаваліся. Здавалася б, сучасныя ды дзелавыя. А хочучы, каб усё "на сподачку з аблямовачкай", каб нават кнігі бібліятэкары прынеслі па месцы працы, хоць адлегласць паміж бібліятэкай і ўстано-

Асаблівую цікавасць выклікалі замежныя паштоўкі, у прыватнасці прывесчаныя святу Божага Нараджэння. Цікавай атрымалася фотаэкспазіцыя "Навагрудчына: учора і сёння" і выстава карцін "Магія папярвоных кветак" у тэхніцы "квілінг", выкананых творчым гуртком "Зрабі сам" таго ж аддзялення дзённага знаходжання інвалідаў.

Такім чынам, наша "рэкордных памераў лыжка", пра якую вы згадаеце, — гэта міні-галерэя "Імгненне". Праўда, калі разважаць па сутнасці, атрымліваецца, бібліятэка сваё імя робіць не праз кнігу, а праз мастацтва. Не кажу, што тое дрэнна, але пра гэта пісала вышэй: перастаноўка месцаў функцый бібліятэк па значнасці.

Што тычыцца звычайных сельскіх бібліятэк, тут самая лепшая рэклама — падворныя абходы. Як правіла, гэта нагода для прыватных гутарак, прыёму і выканання індывідуальных заказаў. А значыць — эфектыўны спосаб папулярнага кнігі.

Рэклама рэкламе: розгалас

Выстава-карусель навагрудскай бібліятэкі на свяце горада.

цыю ў жыхароў горада. Гаворка — пра міні-галерэю "Імгненне". Яна створана ў 2009 годзе. Тут ладзяцца выставы мясцовых, іншы раз іншагародніх, мастакоў і проста народных умельцаў. Напрыклад, летась было арганізавана пяць экспазіцый — выстава вышэйшых карцін "Узвышанае і зямное" навагрудчанкі Галіны Баярчук, выстава "Колер кожнага дня" Мінскага клуба-студыі "Палітра радасці", фотавыстава мінчанкі Алены Кулюкінай "Такім я бачу свет", выстава вышэйшых карцін "Натхненне душы" Алены Сокал, удзельніца гуртка аддзялення дзённага знаходжання для маладых інвалідаў Тэрытарыяльнага цэнтра сацыяльнага абслугоўвання насельніцтва, выстава жывапісу ў стылі "батык" "Казачныя мроі" Анжэлы Вашкевіч. Напачатку 2016-га тут выстаўляліся навагоднія паштоўкі, у асноўным 1980-х. Былі і сучасныя экзэмпляры.

"Сам-насам" называецца. Паколькі згодна з адпаведным загадам дырэктара ў апошнюю сераду месяца ў Навагрудскай раённай бібліятэцы робяцца падворныя абходы, гэты дзень у пэўным сэнсе можна назваць "агульным рэкламным днём кнігі".

Я разумю, што не ўпісваюся ў агульнапрынятую класіфікацыю відаў рэкламы, але мае развагі грунтуюцца на практычным вопыце. І ён пераконвае мяне, што сельскія бібліятэкі патрэбныя людзям. Ёсць рэклама ці яе няма. І якія б змены ў краіне і бібліятэчнай справе не адбываліся, мы павінны захаваць для сельскага жыхара гэты астравок культуры, адзін з найважнейшых, цэнтр чытання мастацкай літаратуры.

Фаіна МАЛЮЖЭНЕЦ, загадчык аддзела бібліятэчнага маркетынгу Навагрудскай раённай бібліятэкі

Вялікі дзякуй, Фаіна Аляксандраўна, за артыкул. Значыць, вам баліць, як і іншым неабякавым бібліятэкарам. І паколькі вы назвалі маю публікацыю ў № 25 "К" пачаткам палемікі, дазвольце спыніцца на тых момантах, якія мне хацелася б дэталізаваць. Мае развагі таксама грунтуюцца на практычным досведзе, але не бібліятэкара, а журналіста, які прагне, каб любы аргумент вызначаўся абгрунтаванасцю.

Яўген ПАГІН

Без першыства і "дагістарычнага"

Вы пішаце пра замену функцый бібліятэк не на карысць папулярнага кнігі. Дамінуе, маўляў, культурна-масавая работа, уласціва клубам. Згодны, гэта кепска. Але хто замянае пры любым бібліятэчным руху на першае месца ставіць прапаганду чытання? Ды я, шчыра кажучы, ніколі і не бачыў, каб у чытальнай, скажам, зале танчылі ці спявалі. А шматлікія тэатральныя студыі пры бібліятэках толькі і робяць, што рэкламуюць публікацыю кнігі. Вы, натуральна, уключаеце чайнік. Што гэта: прапаганда кнігі ці культурна-масавая мерапрыемства? Ды вы проста сустракаеце сябровак. А вось пасля пірагоў і гаворку можна і трэба завесці, хто што чытае і што апошнім часам прачыталі вы. Тут і самапіяр, і прапаганда кнігі.

Наконт магутнага канкурэнта і ў выглядзе інтэрнэту. Калі ва ўстанове ёсць выхад у сеціва, дык інтэрнэт — не канкурэнт, а памочнік. І ўвогуле я зараз скажу рэч, на першы погляд, парадасальную. Бібліятэка не павінна прэтэндаваць на першыства ў інфармацыйным забеспячэнні чытачоў. Тут стаўку трэба рабіць на... Гаворка з пірагамі. Карацей, душэўнасцю браць вярта. Класна, калі ў вашу бібліятэку, дзе і карцінная галерэя ёсць, і музейчык рэдкая кнігі, і зімовы сад, і жывы куток, і асабістыя вышыўкі — на кніжных паліцах, не толькі з раёна прызджаюць, але і з усёй Беларусі?

І не абавязкова па чытанне! Першы раз вандруйнік бярозавіку пап'е, а ў другі кнігу падбярэ. А калі патрэбнай не будзе, дык няўжо міжбібліятэчны абанементам дапаможа? Вы можаце сказаць, што музейчык ды сад — не ў бібліятэкарскай кампетэнцыі. Але ж мы гаворку вядзем пра перспектыву. І любы творца развіваецца сёння ў бок шырокай спецыялізацыі, дзе на вышэйшым узроўні рэкламчыка — не апошня. Дарэчы, вашы бібліятэчныя лагатыпы — бліскучая рэкламная знаходка.

Пра "блат". Па-мойму, ён павінен быць. Прынамсі,

для лепшых чытачоў. Мяне, калі я ў школьныя гады быў запісаны ў тры бібліятэкі, пусквалі ва ўсе сховішчы. Не забудуся на асалоду разнаволеннага "капання" ў кнігах!

І — галоўнае. Вы згадваеце картатэку чытацкага попыту. Рэч, неаспрэчна, патрэбная. Але чаму не кажаце пра ўлік кнігі, якія чытач не бярэ гадамі? У тым, што такое бывае, мы пераконваемся ці не ў кожнай бібліятэцы, дзе абавязкова сустракаюцца лісты кніжнай выдачы з "дагістарычнымі" пазначкамі. Які працэнт такіх выданняў у бібліятэчным фондзе? Што паказвае маніторынг чытацкіх жадан-

няў? Ці павінен бібліятэкар падладжвацца пад чытача (кніжку ніхто не чытае, значыць яе спісваць час)? Ці вырашаецца праблема за кошт падворных абходаў? І сапраўды: давайце разам падумаем, якая рэклама патрэбна непапулярнай кнізе.

Калі ўстанова самапіярэцца, значыць, ёй ёсць што паказаць і што сказаць. Пісаў я калісьці пра сібірскую бібліятэкарку, якая заваявала надзвычайную папулярнасць у Расіі, бо заводзіла фармуляр для кожнага толькі што народжанага дзіцяці. Колькі жыхароў у пасёлку — столькі і чытачоў. Танная папулярнасць? Ды не! Жанчына строга кантралявала, каб бацькі, дзяды і бабулі немаўляці яму чыталі дзіцячыя кніжкі. Бібліятэкарка не думала пра рэкламу, яна хацела, каб словажанне "сямейнае чытанне" не заставалася пустым гукам. І была яшчэ пры тым творчым чалавекам, які змагаецца за кожнага чытача і хоча ахапіць (і ахоплівае!) увесь пасялковы свет. Хочаце верце, хочаце не, у сібірскі пасёлак зачасцілі турысты, якія на ўласныя вочы жадаюць пераканацца, чытаюць тут масава ці эпідэмічна. А вы, шануюная Фаіна Аляксандраўна, не пагаджаецеся на бібліятэкарскія прэзентацыі ў грамадскім транспарце. Гаворка ж не пра транзітных пасажыраў, а пра сваіх. Любы рэкламны сродак добры, калі ён працуе не на аптымізацыю бібліятэкі, а на яе развіццё і пашырэнне чытацкага кола.

Кніжная выстава як шэдэўр бібліятэчнага майстэрства. Інтрыгуеце, а не тлумачыце. Вось для мяне асабіста абсалютна не важны дызайн выставы. Мяне цікавяць навінкі, усё астатняе замянае іх пошуку. Але ж не адмаўляю таго, што выбітнае афармленне прыцягвае на выставу сапраўды натоўпы патэнцыйных чытачоў. Аднак вы чамусьці не пішаце, колькі іх дадалася з-за гэтага ў агульным чытацкім спісе... А вяртанне перасовак — гэта ідэя.

Падаецца, усё, што хацеў сказаць. Даруйце, калі што не так. Чакаю наступнага артыкула!

Дзясяткі майстроў-глінаме-саў з усіх куткоў Міншчыны, а таксама з Брэскай, Віцебскай, Гродзенскай і Магілёўскай абласцей з'ехаліся ў мінулую суботу ў Івянец, дзе прайшло VIII Абласное свята-конкурс майстроў ганчарства "Гліняны звон". На святочным мерапрыемстве пабывала і "К".

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ,
Мінск — Івянец — Мінск

Як піярыць свята?

Не сакрэт, што рэклама — рухавік не толькі гандлю. Няма ці мала рэкламы — і на святочную імпрэзу амаль не едуць турысты, там пустыюць павільёны гандлю і забаўляльныя атракцыёны, слаба прадаецца сувенірная прадукцыя. Вось і на "Гліняным звоне" ў Івянцы, як на мой погляд, брэндавым мерапрыемстве для гарадскога пасёлка, людзей было сёлета малавата. І віной гэтаму не кароткі дождж, які прайшоў на пачатку дня (пасля свяціла спякотнае сонца), а, як падаецца, менавіта слабая рэкламная кампанія з нагоды мерапрыемства. Згадаю толькі адзін прыклад: яшчэ перад ад'ездам у Івянец я "павандраваў" па сайце Валожынскага райвыканкама. Там, у раздзеле "Навіны рэгіёна" ад 5 ліпеня бягучага года, была змешчана кароткая даведка пра будучае абласнае ўзроўню мерапрыемства. Але дзе менавіта яно адбудзецца, а якой гадзіне, што можна будзе ўбачыць на свяце, там так і не паведамлялася... Не было рэкламы і на буйных інфармацыйных парталах (праўда, здолел адшукаць інфармацыю пра свята на сайце Беларускага тэлеграфнага агенцтва).

Малой колькасці людзей на імпрэзе "даспрыяла" і тое, што культурная дзея ладзілася не ў цэнтры горада, дзе як ні круці, заўсёды больш народу, а на базе Цэнтра рамёстваў Івянецкага музея традыцыйнай культуры, які знаходзіцца ў баку ад асноўных вуліц мястэчка. Ды і знайсці саму пляцоўку, дзе праходзіла свята — майстэрні ганчароў месціліся пад адкрытым небам на тэрыторыі сядзібна-паркавага комплексу пачатку ХХ стагоддзя, — было не так і лёгка. Прыкладам, я не заўважыў ніякіх указальнікаў ці плакатаў у цэнтры горада, дзякуючы якім звычайны турыст мог бы сам, без падказак мінакоў, знайсці шлях да імпрэзы. Праўда, за колькі крокаў ад святочнай пляцоўкі праз вуліцу была расцяжка "Са святам, дарагія землякі", ды і на самой тэрыторыі комплексу вісеў плакат "Сардэчна вітаем удзельнікаў свята". Але што за свята, там не ўдакладнялася...

Перад сцэнай, дзе майстэрства цягам амаль пяці гадзін дэманстравалі артысты з Валожына і Івянца, часам бывала пуставата. Гэта ж, як і на

Да пляцоўкі з майстар-класам (на фота зверху) народ жыва падцягваўся...

Брэнд ёсць. Што далей?

...а звычайны "вітрыны" ганчароў не так прыцягвалі мінакоў.

дзіцячых пляцоўках, і на надзьмутае горцы, і на каруселях, змешчаных непадалёк, стрэльбавым цыры...

— Людзей мала, бо не хапае рэкламы, мабыць, не так шмат было інфармацыі пра "Гліняны звон", — пацвердзіў мае думкі і майстар з Валожыншчыны Уладзімір Сасноўскі. — Ранейшыя фестывалі, памятаю, наведвала больш турыстаў. Ды і няма ў людзей той цікавасці да свята, якая была яшчэ гадоў дзесяць таму...

Цікавасць ёсць!

Калі ж казаць пра цікавасць да свята, дык я сам бачыў захопленыя твары гледачоў, якія ўзіраліся ў "нараджэнне" глінянага збанка на ган-

чарным крузе або спрабавалі свае сілы ў лепцы птушак-свіццёлак...

— Пагаджуся, што з рэкламай мы дзесьці неапрацавалі, — адзначыў у гутарцы са мной начальнік аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Валожынскага райвыканкама Вікенцій Адамовіч. — Хоць мы і давалі абвесткі пра імпрэзу ў раённыя ды абласныя СМІ, на радыё. На жаль, нашы культработнікі яшчэ слаба знаёмыя з тактыкай агрэсіўнага маркетынгу, а трэба не толькі ствараць цікавыя культурныя прадукты, а і ўмець яго рэкламаваць! Таксама і на конт месца правядзення свята наступным разам падумаем: магчыма, зладзім яго

Ад рэдакцыі: падыскутуем?

Па вялікім рахунку, узятая ў камандзіравачным артыкуле тэма тычыцца не столькі канкрэтна гэтага фестывалю, цудоўнага, атмасфернага, патэнцыйна відовішняга. Крыху кропкавых намаганняў, і грань фестывальнага дыяменту пад назвай "Гліняны звон" заблішчыць на поўную моц. І гэтыя крокі мясцовае кіраўніцтва, відавочна неабавязкае да сферы культуры, мяркуючы па ўсім, абавязкова зробіць. Адна канкрэтна ідэя адносна кансалідацыі намаганняў з фестывальнай кампаніяй "Ivkon" сведчыць пра тое. У добры шлях!

І адразу "флэшбэк" да 2-й паласы і працтуем тут сказанае Прэзідэнтам Беларусі Аляксандрам Лукашэнкам падчас правядзення сёлетняга "Купалля" ў Александрый: "Нам трэба паклапаціцца аб тым, каб кожны год ці то "Славянскі базар", ці то гэты фестываль ["Купалле"] напаяўся чымсьці новым. Тады будзе дынаміка росту. Мы павінны зрабіць усё, каб гэта свята з кожным годам было ярчэйшым і ярчэйшым".

Па сутнасці, гэтыя словы Кіраўніка нашай дзяржавы дакладна прамаўляюцца на ўвесь айчыныя фестывальны рух. Дынаміка росту, абнаўленне ў дачыненні да сферы культуры — гэта яшчэ і абнаўленне, спаданне (вядома ж, асэнсаванае, не спяное) калі не сусветным, дык, прынамсі, лакальным тэндэнцыям у

справе напаяўнення фэстаў, іх драматургіі ў шырокім значэнні. А яшчэ — прасоўвання гэтага культурнага прадукту як да гледачоў — канцавога спажыўца, так і да грашавітых спонсараў-партнёраў. Досвед наведвання карэспандэнтамі "К" шэрагу сёлетніх фестывалю сведчыць: ёсць праблемы з кожным з названых аспектаў. Як і, падаецца, невыкарыстанымі застаюцца некаторыя асаблівасці інфраструктуры, а таксама неакрэсленасць мэтай аўдыторыі.

Мяркуючы, асабліва востра згаданае відавочна праз нашу ўсеагульную далучанасць да глабальных працэсаў, калі праз адзін запыт у інтэрнэт-пашукавіку можна ўбачыць, як робяць і як варта рабіць творчую акцыю. А паралельна ў нашым населеным пункце прапаноўваецца архаічная савецкая сцэнарная распрацоўка, заезджаная да немагчымасці. Як мы рэагуем на тое? Разварочваемся і сыходзім з плошчы ці парка — у той самы інтэрнэт глядзець чарговы серыял, ці рушыць па (каля)культурную паслугу да прыватніка. Бо прывабна, больш цікава, гнутка. Нават той самы фольк-фэст, тыя ж народныя песні будуць пададзены інакш. Звярніце ўвагу пры выпадку і задумайцеся разам з намі, чаму. (Мусіць, не адно праз тое, што грошы заплочаны ўдвай, а то і ўтвая большыя.) А яшчэ над тым, чаму ў нас усё больш стала фэстаў, дзе цягам дня,

у цэнтры горада, каб сюды завітала больш цікаўных гледачоў...

Пра тыя ж праблемы імпрэзы казаў мне і намеснік старшыні Валожынскага райвыканкама Пётр Бібік.

— Івянецкае свята ганчароў ужо мае пэўныя традыцыі, і тое, што "Гліняны звон" запатрабаваны людзьмі, пацвердзіў час, — адзначыў Пётр Бібік. — Але пагаджуся, сапраўды, варта даваць больш рэкламы, каб сюды завіталі турысты, магчыма, трэба прымеркаваць імпрэзу да нейкага іншага мерапрыемства, якое ладзіцца ў Івянцы, скажам, да свята пасёлка або да цукеркавага фэсту "Ivkon". Тады і людзей будзе нашмат болей, чым сёння. Акрамя таго, як я мяркую, варта распрацаваць рэкламу ў бліжэйшых санаторыях — "Іспачы" і "Сасновым бары", што каля Радашковічаў. Утэўнены, тыя, хто ў іх адпачываюць, з задавальненнем завіталі б на свята, а таксама прагуляліся па вуліцах мястэчка...

Да слова, напярэдадні свята, з 30 чэрвеня па 8 ліпеня ў Івянцы ладзіўся Міжнародны мастацкі пленэр "Святасць зямлі беларускай", прысвечаны 900-годдзю памяці свяціцеля Міны, епіскапа Полацкага. У мерапрыемстве ўзялі ўдзел прыкладна з дзясяткаў майстроў з Беларусі, Расіі і Украіны, а карціны, намалёваныя мастакамі падчас пленэру, былі перададзены ў Івянецкі дом культуры, каб з цягам часу пакласці пачатак мясцовай карціннай галерэі. Чым не яшчэ адзін дадатковы стымул для турыстаў прыехаць у Івянец на свята? Не кажу ўжо пра тое, што і сам Музей традыцыйнай культуры, у які я таксама паспеў завітаць у камандзіроўцы, быў бы цікавым турысту...

Што ж, магчыма, што праз два гады так і атрымаецца, абласное свята-конкурс зайграе новымі фарбамі, новымі цікавымі імпрэзамі, а ў Івянцы на "Гліняны звон" будуць з'язджацца тысячы турыстаў, сямейныя пары і аматары гліняных збанкоў і керамічных сувеніраў. І брэнд давае мерапрыемства стане святане не толькі для ганчароў, а і для ўсяго Івянца ды наваколя.

■ ■ ■

Што ж, магчыма, што праз два гады так і атрымаецца, абласное свята-конкурс зайграе новымі фарбамі, новымі цікавымі імпрэзамі, а ў Івянцы на "Гліняны звон" будуць з'язджацца тысячы турыстаў, сямейныя пары і аматары гліняных збанкоў і керамічных сувеніраў. І брэнд давае мерапрыемства стане святане не толькі для ганчароў, а і для ўсяго Івянца ды наваколя.

Фота аўтара К

Праекты развіцця

(Заканчэнне. Пачатак на старонках 10 — 11.) Маёнтак Лішкі быў у свой час набыты вядомым медыкам французскага паходжання Карлам Вірыёнам. Ягоны ўнук Станіслаў на пачатку ХХ стагоддзя сабраў у Лішках вялікую калекцыю мясцовых і замежных насякомых, якая была страчана ў час Першай сусветнай вайны.

Сёння адметны з усіх бакоў комплекс, перспектывы праз блізкае суседства з Польшчай, застаецца занятым баным. Як мы даведаліся, былі спробы выкупіць яго прыватным інвестарам, васьць толькі суседства з фермай з адпаведнымі пахамі яго ад-

Аптымізацыя, я цябе не баюся!

вадзіла. Таму цяпер толькі і застаецца, што займацца віртуальным адраджэннем старадаўняй сядзібы ды спадзявацца на лепшае.

(Не)лірычнае адступленне Кастуся Антановіча

У кожным раёне падчас нашых аўтатураў стараемся наведваць мясцовы дом рамёстваў. Вядома, не толькі, каб напісаць пра дасягненні і клопаты іх супрацоўнікаў, але і каб прыдбаць якісь сувенір для сваёй ужо немалой калекцыі. І больш за ўсё шкадуеш, калі, вярнуўшыся дамоў, згадваеш, што не набыў нейкі рукачынны выработ, што заціка-

віў. У Свіслачы пастараўся не даць маху і купіў адметнае велікоднае керамічнае яйка з проразію. Такого ні дзе не сустракаў, таму, што называецца, рэкамендую.

Таямніцы бабуліных куфраў

Цяпер — пра Свіслацкі раён, дакладней — пра Свіслач. Мястэчка — унікальнае не толькі таму, што амаль памежнае і аточанае Белавежскай пушчай. Справа ў тым, што ў мясцовай гімназіі ў свой час вучыліся Кастусь Каліноўскі, Рамуальд Траўгут, Напалеон Орда, Юзаф Крашэўскі... Лічы, святых мясціны! Сюды варта было завітаць толькі

дзеля таго, каб схіліць голаў ля помніка Кастусю Каліноўскаму. Але пра яго — у наступным нумары "К".

Тым вечарам мы паспелі завітаць у раённы дом рамёстваў, які працуе ў пакоі РДК. Адзін з нас ужо быў тут і пераканаўся, што майстры-рамеснікі падабраны ў райцэнтры з выключным стараннем. Правільна на сёння гэтая структура называецца аддзелам рамёстваў і традыцыйнай культуры. А ў тым, што яна выключна выніковая, вы зраз пераканаецеся.

Усім кіруе тут Аксана Васілько (дэкупаж, батык, тэкстыльная лялька). За кераміку і пластыку адказвае Іна Шпак. Акампаніятар РДК Віталь

Аніска — ганчар на палову стаўкі. Ірына Фунт і Зоя Радзівонік — пляцельшчыцы. Мы таму так падрабязна, што ў рамесніцкім аддзеле — не толькі 6 гурткоў, дзе займаецца 40 дзяцей, а яшчэ і дзве аматарскія суполкі: "Палёт душы" — для 14 маладых інвалідаў (пагадзіцеся, такіх гурткоў па Беларусі недаравальна мала); "Таямніцы бабуліных куфраў" (ацаніце назву!) — для майстроў раёна. План па аказанні платных паслуг (2 тысячы 800 рублёў у новых грошах) аддзел выконвае. І за кошт продажу сувеніраў і дзякуючы пастаянным майстар-класам (3 рублі за індывідуальныя заняткі, 10 — за групавыя).

Гэтымі днямі аддзел рэалізоўвае праект адраджэння вырабу чарнавошчанай керамікі, які быў развіты калісцы ў вёсцы Поразава. Па нашым меркаванні, Сенненскі аддзел рамёстваў і традыцыйнай культуры — адзін з лепшых на Гродзеншчыне.

(Не)лірычнае агульнае заканчэнне

Выснова тут — нескладаная: хочаш застацца на плыву — плыві! А ў дачыненні да развіцця культурнай справы гэта азначае, што ў працэсе неабходна ўцягваць літаральна ўсіх: і моладзь, і пенсіянераў, і мясцовыя ўлады. Каб і думкі не ўзнікала зачыніць клуб ці бібліятэку. Вучыцеся плаваць!

К

Светачы і люстэркі

Аўтэнтчнасць нашых інтэрпрэтацый усіх дэталю прыжыццёвага адлюстравання Францыска Скарыны неаднаразова пацвярджалася прыкладамі на матэрыяле сусветна вядомых шэдэўраў мастацтва.

Напрыклад, выява гірлянд дубовай лістоты (грэка-лац. "stemma" — гірлянда, упрыгожанне выяваў продкаў, радавод, генеалагічнае дрэва; а лацінскі амонім "frons" — лістота, лік, твар), жолуджык амаль датыкаецца да бярэты Скарыны, інтэрпрэтуецца намі ў якасці сімвала абстрактнага Творцы (так званы "Вялікі Твар" рэнесансавых неаплатонікаў-пантэістаў) і сакральнасці паходжання розуму.

Дэкор вядомага эрмітажнага сярэднявечнага так званага Фрэйбургскага крыжа красамоўна сведчыць аб тым, што дубовая лістота сімвалізавала старазапаветнага Бога, а вінаградная — Хрыста.

Дубовая лістота на капелюшы босхаўскага "ката" (лонданскае "Каранаванне цернем"), які абцяражана падтрымлівае Хрыста, указвае на нябачную прысутнасць Бога-Айца, які падтрымлівае Сына-Агнца перад раз'юшанасцю ваўкоў у абліччы людзей. Толькі ў такім кантэксце зразумелы смутковыя выразы твару "ката" (аўтапартрэт Ераніма Босха) і выява на яго шыі шыпаванага ашыініка пастырскіх ваўкадаваў. На роднасць "ката" з Агнцам Божым указвае і авечае футра на яго капялюшы. Паколькі светапогляд Мікеланжэла сфармаваўся пад моцным уплывам фларэнтыйскіх неаплатонікаў-пантэістаў, то на яго слаўтай сікстынскай фрэсцы "сапраўдны" невядомы абстрактны Творца Сусвету адлюстраваны ў выглядзе дубовай лістоты з гіганцкімі жалудамі. Нават выявы дубовых лістоў на пфенігах ФРГ і сучасных еўрацэнтах узыходзяць да тэзы слаўтага нямецкага філосафа: "Дзяржава — ёсць рух Бога праз Гісторыю", якая вельмі імпанавала Ота Бісмарку ("З намі Бог!").

Падобна таму, як уважлівы агляд арыгінала фларэнтыйскай карціны Альбрэхта Дзюрэра "Пакланенне вешчуну" дазволіў нам канчаткова ўпэўніцца ў тым, што на слаўтай гравюры "Меланхолія" адлюстраваны выявы гнучыя цвікі-кастыльцы (прыгадваюцца ў слоўніковым гнязде "костыль" слоўніка Уладзіміра Далея), якія сімвалізуюць адхіленасць філосафа ад органаў пачуццяў у момант яго інсайту, непасрэднае знаёмства з лонданскай карцінай Яна ван Эйка "Пара Арнальфіні" дазволіла нам яшчэ раз упэўніцца ў аўтэнтчнасці нашай інтэрпрэтацыі выявы светача-рэфлектара (сімвал вядомай дактрыны французскага аб люстэркавым падабенстве зямнога і нябеснага жыцця) на партрэце Скарыны і памылковасці іншых трактовак выяў светача і люстэрка, змешчаных на гэтай слаўтай загадкавай карціне.

Падобна "алагічнасці" выявы згарэлага светача-рэфлектара на "падлозе кабінета Скарыны", незвычайнасць выявы адзінага з некалькіх светачаў люстры пакою "Пары Арнальфіні", запаленага пры ясным сонечным асвятленні, звярнула нашу ўвагу, як і выява дзесяці маленькіх люстэркаў вакол вялікага сферычнага люстэрка. Верагодна, люстэркакі сімвалізуюць джаны так званай юдыцыйнай (лёсавызначальнай) астралогіі. Паколькі вядома, што партрэт пары Арнальфіні ствараўся пасля смерці маладой жонкі ў час родаў, то замежны мастацтвазнаўцы інтэрпрэтуюць светач у якасці намёка на адзіноту ўдаўца. Між тым, ён сімвалізуе зараджэнне новага, яшчэ нябачнага, святла жыцця ў лоне цяжарнай жанчыны, будучыня

Ян ван Эйк. "Пара Арнальфіні".

якой, постфактум, увасоблена ў нязвычайнасці поіску рук мужа і жонкі, што "дэманструе" так званую рысу лёсу на яе далоні. "Прачытваецца" яна з дапамогай выяваў плоду праз лацінскі амонім "malum" (плод, зло, бяда, няшчасце, пакуты, пакаранне, хвароба). На чысціню і праведнасць зямнога шляху нябожчыцы ўказвае змяшчэнне выявы правай жаночай пантофлі на прыгожым дыване (прыгадаем словы Ісуса Сіраха: "І хадзіла нага мая шляхам правым", адлюстраваны на партрэце Скарыны).

Наша шматгадовае даследаванне жыватворнай спадчыны Скарыны паспрыяла магчымаасці значна-

адным малым фармаце. Таму выява галоўнай часткі герба нагадвае "Троххутнік дэльты" знака Скарыны, сімвалізуе так званую Брану Свята. Згодна ж з кірылічным імясловам, літара "Т" ("цвёрда") — сімвал Творцы і вянца Яго тварэння. Крыж святога Антонія (Т) таксама сімвалізуе мікракосм (чалавека). Полісімвалічнае "сонейка-маладзіковае" мае мноства значэнняў і сэнсаў, якія не супярэчаць адно другому. Напрыклад, дактрыну і дысцыпліну, Стары і Новы заветы, так званыя аўрамістычныя рэлігіі. Месяц — сімвал Гісторыі, даследавання, ведаў і святла ісціны, якую "магчыма ўбачыць" толькі як частковыя недасканалыя адлюстраванні ва ўсіх рэчах.

"Прэвентыўна" раскрываем і сімваліку выяў плечавых касцей ("humerus" — таксама і горны схіл), якія, напрыклад, прысутнічаюць на афіцыйным лагатыпе Нобелеўскага камітэта ў выглядзе літары "N", чые вертыкальныя элементы спарадычна адлюстроўваюцца ў выглядзе касцей. Апошнія з'яўляюцца эзатэрычным сімвалам нялэннай духоўнай сутнасці чалавека (кабальцічны "адвечны подых касцей").

Скарына ў Скандынавіі?

Згодна з матрыкуляцыйнай звесткай, працытаванай першым складальнікам пераліку ўсіх дактароў падуанскай Акадэміі, Францыск Скарына нейкі час служыў сакратаром правіцеля ("regis") нейкай Дакіі, якую безвынікова шукалі сярод тагачасных дзяржаўных утварэнняў на тэрыторыі аднайменнай правінцыі Старажытнай Рымскай імперыі. Між тым, "Dacia" — назва сярэднявечнай правінцыі ордэна французскага, якая ахоплівала тэрыторыі чатырох скандынаўскіх краін, і адна са старажытных назваў Нарвегіі.

Была спроба Уладзіміра Агіевіча аспрэчыць аўтэнтчнасць працягання матрыкуляцыйнага запісу падуанскімі складальнікамі пераліку дактароў падуанскай Акадэміі. Але слова "regis" пачынаецца з маленькай літары менавіта таму, што мова ішла не пра караля, а пра французскага правіцеля. Нельга лічыць словазлучэнне "сакратар правіцеля" словазлучэннем "рэгістрацыя сакратаром" нейкага ўнёску суіскальніка навуковай ступені, на шталт гербавых збораў. У гэтым выпадку такую інфармацыю не сталі быць выкарыстоўваць складальнікі спіса, да ўсяго, персаналі "Доктаратуума" падуанскага Універсітэта не маглі працаўладкоўвацца ў адным месцы. Безвыніковасць працяглых пошукаў сярэднявечнай Дакіі была абумоўлена адсутнасцю ў БССР навуковай школы медыявістыкі, у комплексным разуменні гэтай дысцыпліны. Аўтар жа выпадкова "знайшоў" яе ў манаграфіі вядомага савецкага медыявіста Гурэвіча, прысвечанай т. зв. "ехетра". У сваю чаргу апошні спаслаўся на старадаўняе лацінамоўнае выданне ўніверсітэта шатландскага Абердзіна.

Мікалай ПАЛКОЎНІЧАНКА
Гомель

Версіі
вакол Скарыны

га ўнёску беларускай гуманітарнай навукі ў самую зурывычную галіну сусветнага мастацтвазнаўства. Напрыклад, беспрэцэдэнтнае цытаванне ў прадмове Скарыны да "Плачу Іераміі" эзатэрычнай сімвалікі "Кнігі Літар" абумовіла магчымаасць публікацыі самай кароткай і пераканаўчай інтэрпрэтацыі слаўтай загадкавай гравюры Дзюрэра "Меланхолія" ў кантэксце тагачаснай актуальнасці платонаўскай эпістэмалогіі, неадрыўнай ад яго вучэння аб узыходзе Неуміручай усёведаючай Душы філосафа па прыступках Розуму ў працэсе "прыгадвання" яе ранейшага іншабытнага ведання.

Выява герба alma mater
у "Бібліі рускай"

Рэнесансавыя гуманісты лічылі адукаванасць доблесцю ("virtus"), якая традыцыйна атаесамлялася з рыцарствам. Менавіта таму Дзюрэр на гравюры "Рыцар, Смерць і д'ябал" адлюстравваў Эразма Ратэрдамскага. Гэта гравюра з'яўляецца рэнесансавай маніфестацыяй перавагі Духа над брутальнай мускульнай сілай. У кантэксце папулярных этымалогій і псеўдаэтымалогій святога Ісідара Севільскага, выява яшчаркі (lacerta) пад капытам каня "рыцара" ўказвае на слова "lacertus" (мускул пляча, моц). На тытульным аркушы скарынаўскага выдання кнігі "Лічы" змешчаны дрэварыт. Ён адлюстроўвае марш карэ старажытных яўрэйскіх вайскоўцаў, якія абараняюць Скінію. Сцягі авангарда гэтага карэ ўпрыгожаны сыгнетам "сонейка-маладзіковае" і выдавецкім знакам Скарыны "дэльта-таў". Выявы двух элементаў (кароны і перакрываўвання жэзлаў) герба Ягелонскага ўніверсітэта змешчаны на двух палотнішчах. Мяркуем таму, што тэхніка кіслаграфіі не дазваляла якасна адлюстравачь яго цалкам на

Еранім Босх. "Внуры сні".

Герб Ягелонскага ўніверсітэта.

Андреа Бонаноні. "Трыумф Царквы".

ФОТОФАКТ

8 — 9 ліпеня ў Аўцюках і Калінкавічах адбыўся VIII Усебеларускі фестываль народнага гумару, які сабраў лепшых гумарыстаў краіны.

Фота Дзмітрыя САПСЯ

Дзяжурны
па нумары

Як аэрапорт
назаўсёды...

Падобна на тое, што ідэя аб прысваенні Нацыянальнаму аэрапорту Мінска імя Францыска Скарыны пачынае прымаць форму кампаніі.

Алег КЛІМАЎ

Нагадаю, у чэрвені прадстаўнікі беларускай інтэлігенцыі накіравалі Прэзідэнту Рэспублікі Беларусь Аляксандру Лукашэнку, прэм'ер-міністра Андрэю Кабякову, у Мінскі гарсавет дэпутатаў і Мінгарвыканкам зварот, у якім акрамя іншых ініцыятыў змяшчалася і такая. На іх думку, крок гэты быў бы правільным хаця б таму, што ў наступным годзе наша краіна будзе адзначаць 500-годдзе беларускага і ўсходнеславянскага кнігадрукавання і беларускай Бібліі.

А на днях да гэтага пачыну далучыўся яшчэ адзін з шэрагу "цяжкіх артылерыстаў" — генеральны дырэктар Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь Уладзімір Пракапаў. Далучыўся і пайшоў далей, заявіўшы ў тэлеэфіры, што і самалётам Нацыянальнай авіякампаніі "Белавія" можна было б прысвоіць імя выбітных айчынных дзеячаў мастацтваў, напрыклад, такіх, як Якуб Колас, Янка Купала, Максім Багдановіч, Іван Хруцкі... Сцэнарды ды сцэнарэсы маглі б падчас палёту прапанаваць пасажырам буклеты пра гэтых вядомых людзей, што, несумненна, выклікала б цікавасць у замежных пасажыраў да беларускай культуры (ды і нашым нагадавала пра тых вялікіх, пра якіх многія спрэс забыліся, скончыўшы школу, нагадавала і вярнула б іх творы ў сэрцы ды душы людзей). Глядзіш, хто-небудзь з іх зноў вярнуўся б у Беларусь, але ўжо з мэтай даведацца паболей пра таго ці іншага чалавека, пра краіну ўвогуле.

Ідэя ўвагі заслугоўвае, тым больш, у свеце аэрапорты, самалёты (з вуліцамі, праспектамі, гарадамі ўсё зразумела) носяць імяны асобаў, значных для гэтага народа, альбо тых, якія пакінулі свой след у гісторыі чалавецтва. Галоўнае, каб кампанія (калі яна стартвала) не перарасла ў кампанейшчыну, каб прысвойванне імянаў было кропкавым, дарэчным, абгрунтаваным, калі на фасадзе, да прыкладу, нейкай установы красавалася б імя таго, хто непасрэдна меў дачыненне да яе, а не таго — хай сабе і няяўнага, а аднойчы непадалёк ад гэтага будынка прайшоў.

Я таксама з задавальненнем галасую за гэтую ініцыятыву абедзюма рукамі. І ўжо бачу сябе ў недалёкай будучыні ў лайнеры "Уладзімір Мулявін", які ляціць услед за жураўлямі над Палессем...

Тым часам

Нашы паўднёвыя суседзі бліжэйшым часам рыхтуюцца да рэбрэндынгу цэнтральнага аэрапорта Украіны "Барыспаль" пад Кіевам. Адзін з варыянтаў новай назвы — уключэнне ў яе імяны значнай асобы. І сярод варыянтаў значыцца і не чужы нам Казімір Малевіч, пры гэтым у аргументацыі прыводзяцца ўсе магчымыя яго ўзаемадачыненні з Украінай (вядома (і на жаль), гіпотэза беларускага паходжання Малевіча і факт яго працы ў Віцебска дыпламатычна абыходзяцца). Але гэтая рэмарка хутчэй да таго, што іменны аэрапорт — абсалютна пашыраная з'ява, і гісторыя, пэўныя чыны гістарычнай справядлівасці часам здзяйсняюцца на нашых вачах.

Сваю юбілейную, да 80-годдзя, выставу, вернісаж якой адбыўся 6 ліпеня ў сталічным Палацы мастацтва, Сямён Абрамаў падараваў глядачу, як бы сказаўшы: "Людзі добрыя! Вось я такі! На гэтай выставе пакажу ўсё лепшае, што стварыў для вас на працягу шасці дзесяцігоддзяў! Не судзіце строга: я ўсё рабіў сумленна, маляваў толькі тое, што падабалася мне, ні перад кім не прагінаўся, ні да кога не падлашчваўся... Я ўвесь перад вамі..."

Барыс КРЭПАК

Лічба "80" у біяграфіі мастака — тэрмін нежартоўны, асабліва, калі гаворка ідзе пра творцу, які зрабіў у жыцці нямала, але хочацца зрабіць яшчэ больш, бо гэтага патрабуе назапашаны вопыт, сталасць, майстэрства, глыбокі выпакутаваны погляд на навакольны свет, на спадчыну беларускай зямлі з яе добрымі і таленавітымі людзьмі, на тое, што грэе сэрца.

Сямён Абрамаў вядомы творами не толькі ў Беларусі. Ён чалавек камунікабельны, прынцыповы, добрапрыстойны, хаця ў сваю душу дапускае не ўсіх. Менавіта такім я ведаю яго больш за 40 гадоў... І што цікава: быццам ведаеш чалавека даўно, але не перастаеш захапляцца яго здольнасцю без прытворства, без насілля над сабой адкрывацца людзям заўсёды і ва ўсім толькі пазітывам. У Абрамава радуе цэласнасць яго дынамічнай натуры — у думках і дзеяннях, у адносінах да людзей, да мастацтва, хаця часам не ўсе калегі раўназначна ставяцца да яго з уласна чалавечага пункту гледжання. Урэшце, у мастакоўскім згуртаванні інакш не бывае. Хтосьці не ўспрымае яго імпульсіўную натуру, якая можа ўзрвацца з выпадку несправядлівых да яго адносін; хтосьці проста не падзяляе некаторыя яго погляды на выбар тых ці іншых мадэляў для сваіх карцін-партрэтаў; хтосьці лічыць яго не вельмі камунікабельным у зносінах з тымі, з кім ён проста не знаходзіць агульных тэм для размоў і гэтак далей. Аднак, хто можа аднацца ў яго самога — галоўнае: шчырую любоў да справы, якой ён служыць верай і праўдай вольна ўжо шмат дзесяцігоддзяў — любоў да Яго Вялікасці Мастацтва?

Выхаванец Горкаўскага мастацкага вучылішча, вучань Міхаіла Відзенскага, вядомага графіка і жывапісца, выхаванца ВГІКа, Сямён Ціханавіч увайшоў у вялікае мастацтва перш за ўсё як таленавіты акварэліст, а таксама аўтар жывапісных палотнаў і манументальных вітражоў у розных дзяржаўных і грамадскіх будынках яго ўлюбёнага Бабруйска. А нарадзіўся ён 26 чэрвеня 1936 года ў вёсцы Слабада Гжацкага раёна, што на Смаленшчыне. Жыццё было вельмі цяжкае: у сям'і было дзевяць дзяцей, а Сямён (спачатку яго назвалі Аляксандрам) быў малодшым. Бацьку Ціхана Абрамава па 58-м артыкуле Крымінальнага Кодэксу РСФСР расстралялі як "ворага народа" ў 1938-м (рэабілітаваны ў часы кіравання Хрушчоўа), а ў канцы вайны ў час абстрэлу ад нямецкага снарада загінула і маці. Маленькаму хлопчыку давлялася прайсці вельмі цяжкі шлях, перш чым стаць вядомым акварэлістам і жывапісцам.

"Два з паловай гады я правёў у фашысцкай акупацыі, — распавядае мастак. — На тэрыторыі Латвіі прайшоў праз два дзіцячыя канцлагеры. А ўсяго іх там было некалькі дзясяткаў — Рыга, Булдуры, Дубулты, Маяры, Стрэнчы, Грыва, Ігаце, Ліепая, асобныя баракі ў жудасным канцлагеры Саласпілс. У такіх

канцлагерных "дзіцячых дамах" у дзень паміраў да сарака дзяцей ад холаду, голаду, бесчалавечных доследаў "арыйскай медыцыны", "забору крыві" для салдат вермахта..."

Цяпер стала вядома, што больш за трыццаць тысяч дзяцей загінула на тэрыторыі Латвіі ў гады вайны. Але Сямён ацалеў, і вольна ён згадвае: "Мне і яшчэ некаторым маім ровеснікам пашанцавала: нас аддалі латышам у парабкі. Там мы, васьмі-дзесяцігадовыя, і працавалі да бяссілля з раніцы да вечара. У сярэдзіне жніўня 1944-га нас падрыхтавалі да адпраўкі ў Германію, але, на шчасце, пачалося моцнае наступленне Чырвонай Арміі, і мы, дзеці, былі такім чынам выратаваны. Так што маё дзяцінства было

у арганізацыю шматлікіх выстаў, міжнародных і рэспубліканскіх мастацкіх пленэраў. Гэта старонка яго жыцця магла б стаць тэмай адмысловага аповеду.

Мастацкі свет Абрамава — гэта калейдаскоп, у якім спалучаецца спектр самых розных колераў і адценняў, адмысловых абрысаў і жанраў: ад глыбока паэтычных матываў чужой прыроды блізкага і далёкага замежжа да фігуратыўных кампазіцый на "ўрбаністычную" тэму (серыі "Новы Бабруйск" і "Сталіцы"), ад цыкла "шматпрадметных" нацюрмортаў, умела сканструяваных, прадуманых, асэнсаваных, без следу эцюдызму і выпадковасці, да загадка пра тое, што бачыў на прасторах былога

з'яўляецца адлюстраваннем кавалачкаў розных фрагментаў іх жыцця, іх творчасці, іх асаблівых рэчаў. І вось што чужоўна. У яго работах канкрэтны твар, безумоўна, пазнавальны, ніколі не замыкаецца на сабе, аблічча тое ператвараецца ў вобраз, перарастае ў сапраўдную карціну са складанымі аксесуарамі і атрыбутамі, у карціну, якая часта выглядае прытчай-жыццём.

У гэтым сэнсе мне падабаецца карціна "Ліст з 1945 года", дзе Абрамаў з любоўю і павагай пакажаў пакаленную фігуру сённяшняга пасівелага народнага мастака Леаніда Шчамялёва з пэндзлямі ў руцэ — побач з фігурай сяржанта-чырвонаармейца... Шчамялёва, якім ён быў тады, шмат гадоў

што вобраз аўтара выразна бачны праз яго творы. І галоўны яго рысы — здольнасць радавацца харакству, своеасаблівасці, талентам, жаданне падзяліцца сваімі адкрыццямі. І яшчэ — шчырасць, імкненне быць зразумелым.

Чыстымі, светлымі думкамі жыве мастак, заняты пошукамі свайго зямнога раю, сваёй краіны белых туманаў, месечных сцяжынак, зімніх садоў, блакітных азёр — краіны шчаслівай, чужоўнай, што прываблівае шчодрасцю жывых імпрэсіяністычных фарбаў, ліній, колерамузычных гармоній.

Абрамаў працуе ў традыцыйным рэалістычным кірунку, не заўважыўшы шырокай мазкі часцяком робяць яго работы быццам бы статычнымі, нягучнымі, ціхімі. Аднак каларыт твораў зменлівы, часта сустракаюцца халодныя марозна-сінія і фіялетавыя фарбы, якія даюць адчуванне бадзёрасці і чысціні, і прыглушаныя шэрыя, карычневыя тоны. Акварэлі "Ля Салавецкай бухты", "Даждзлівы дзень у Клайпедзе", "Тут мая першая ў жыцці дарога...", "Родная Слабада", "Паводка на Бярэзіне" (алеі), на мой погляд, адны з самых паспяховых колеравых рашэнняў мастака. Мяккія, лірычныя, чысцютка колеры плаўна, вельмі гарманічна пераходзяць адзін у другі, і гэта дае своеасаблівую асалоду вачам.

Успамінаючы, што зроблена Абрамавым за час яго самостойнага шляху, гэта значыць з пачатку 1960-х, бачыш, што перад намі дарога паслядоўнага, эвалюцыйнага развіцця таленту, няспынай мабілізацыі сваіх здольнасцяў на рашэнне ўсё больш складаных творчых задач. Пералік толькі самага галоўнага, што напісана Абрамавым акварэлю і алеем, займае бы шмат месца. Мастак многа і настойліва працуе над тэмамі, звязанымі з тым новым, што ўваходзіць штодзённа ў наша жыццё: рамантыка і паэзія пераставэрэння зямлі, прыгажосць індустрыяльных рытмаў, імклівая дынаміка гарадоў. Карціны народжаныя менавіта тым жыццём, у асяроддзі якога аўтар адчувае сябе свабодна і ўтульна. На маю думку, ва ўменні бачыць новыя прыкметы часу не як нешта выпадковае і часовае, а як тое, што надзейна, уладна прыкметна ў свеце, і заключаецца адна з асноўных творчых канцэпцый жывапісца.

Натуральна, каб адлюстраванне ўсё, што нясе рэальнасць, каб перадаць свае думкі і перажыванні, Абрамаў імкнецца знайсці і свежыя, не зацяганыя выяўленча-выразныя прыёмы ў каларыце, малюнку, рытме, дыялогу, форме і колеравых плямах. Ён будзе некаторыя кампазіцыі то па панарамным прынцыпе кінакадра, выхопліваючы з навакольнага асяроддзя адзін вострахарактарны і эмацыянальны кавалак і, буйна яго ўвасабляючы, паказвае, колькі ў ім дзівоснага, цікавага, незвычайнага (натурныя эцюды); то па прынцыпе манументалізаванага вырашэння з прасторавай маштабнасцю, асабліва ў работах цыкла "Сталіцы", дзе непасрэдна эмацыянальнае ўспрыняцце такіх "жывапісных гарадоў", як Рым, Парыж, Стамбул, Малага, Масква, Гурзуф, Клайпеда, карэктуюцца пэўнай ідэйнай задумай...

Такое мастацтва Сямёна Абрамава. Мастацтва, поўнае чысціні і жыццярадаснасці. Мастацтва, якое адлюстроўвае яго цэласныя, па-юначы светлыя адносіны да Радзімы, да мілага сэрцу Бабруйска і яго жыхароў, тых людзей, якіх ён любіць і паважае, да прыроды і тых памятных мясцін у свеце, дзе давлялася яму пабываць.

Сямён Абрамаў. "Лістапад у Вялікім горадзе".

"Я ўвесь перад вамі..."

далёка не бязвоблачным... Мне ішоў чатырнаццаты год, калі я трапіў у Горкаўскі спецыяльны дом музычна-мастацкага выхавання. Мы, выхаванцы, у час вучобы жылі ў дзіцячым доме. Павінен сказаць, што з гэтага дома пазней выйшла каля дзесяці заслужаных артыстаў, некалькі прафесараў, дацэнтаў розных спецыяльнасцей, больш за дзесяць членаў Саюза мастакоў СССР. Для мяне гэты час пасля ўсяго перажытага быў як падарунак лёсу. Мы, дзедомаўцы, пяць разоў на тыдзень маглі наведваць оперны тэатр, філармонію, кансерваторыю, спявалі ў хоры, хадзілі ў танцавальныя гурткі. Адноўчы ў час агляду ўсіх спецыяльных дзіцячых дамоў мы занялі першае месца! Словам, тая час і месца заклалі ўва мне асновы вялікай культуры, навуковы разумець і любіць мастацтва. Пасля заканчэння мастацкага вучылішча ў 1957-м мяне накіравалі ў Туву, дзе я паўтара гады працаваў у школе настаўнікам малявання і чарчэння. Потым была армія, служба ў Бабруйску. Там жа — жаніцтва з Верай Кутузавай, маёй зямлячкай са Смаленшчыны, якую я ведаў яшчэ да прызыву ў армію... З той пары жыў і працую ў гэтым слаўным горадзе. Нашы дзеці — сын і дачка — сталі мастакамі... Спадзяюся, што і ўнучка Лізавета будзе добрай мастакай". Вось такая павязь часоў, пераемнасць пакаленняў...

А што сам Сямён Абрамаў? Што яго цікавіць ва ўлюбёнай акварэлі, у жывапісе алеем? Я зараз апускаю значныя эпізоды, звязаныя з яго грамадскай дзейнасцю: тое, што ён шмат гадоў кіраваў Магілёўскай абласной арганізацыяй Беларускага саюза мастакоў, што быў арганізатарам Выставачнай залы Бабруйска і стаяў ля вытокаў сённяшняга Мастацкага музея ў гэтым горадзе, не кажучы пра яго выдатны ўклад

Сямён Абрамаў. "Гістарычны момант".

Савецкага Саюза, асабліва на БА-Ме ў перыяд яго будаўніцтва...

Але мне асабліва блізкія яго акварэльныя пейзажы, нібы жывыя істоты, — частка адзінага светаўспрымання мастака, яго погляду на навакольны свет і ўглыб сябе — матывы Беларусі і "малой радзімы" — вёскі Слабада на Смаленшчыне, непадалёк, дарэчы, ад родавага гнязда сям'і Юрыя Гагарына... І яшчэ — "біяграфічныя" партреты-карціны знакамітых дзеячаў культуры Беларусі — Леаніда Шчамялёва, Міхаіла Савіцкага, Льва і Сяргея Гумілеўскіх, Віктара і Эмы Грамык, "Песняроў" на чале з Уладзімірам Мулявіным, таксама ганаровага мітрапаліта Мінскага і Слуцкага, Патрыяршага Экзарха ўсяе Беларусі Філарэта, хаця ў спадчыне мастака шмат кампазіцыйных партрэтаў і расійскіх "зорак", у тым ліку акцёраў Яўгена Лявонава, Юрыя Якаўлева, Эліны Быстрыцкай, мастакоў Зураба Цэрэтэлі і Ільі Глазунова, з якімі Абрамава не аднойчы даводзілася сустракацца.

Адметнай рысай усіх яго партрэтаў з'яўляецца ўнутраны спакой герояў, іх задуманнасць, а таксама неадназначны фон за імі, які

таму, у пераможным маі 45-га. Якраз там, ззаду, на сцяне шчамялёўскай майстэрні — вядома аўтапартрэтная карціна "Першы дзень міру". "И если кого впущу я в душу, то сначала поярче ее освети..." — нібы гаворыць тут Сямён Ціханавіч словамі паэта.

Так, паэзію мастак любіць з дзяцінства, асабліва Пушкіна. Яму, паэту ўсіх часоў, Абрамаў прысвяціў вялікі біяграфічны цыкл "Гісторыя аднаго жыцця" з некалькіх дзесяткаў аркушаў. Наколькі ведаю, мастак і сёння працуе над яго працягам. Ён так захоплены пошуком, аналізам асобы чалавека, што часам падобны на заўятага калекцыянера чалавечых тыпаў і сродкаў іх жывапіснага ўвасаблення. Здаецца, для яго не існуе непрыгожага: самабытнасць — фізічная, духоўная — ужо ёсць для яго прадмет эстэтызацыі. Ён радуецца натуре, яе непаўторнасці. Перад мастаком, які перад творцам, усё мае сваю каштоўнасць. Такі погляд зраўноўвае народнага мастака і ветэрана Вялікай Айчыннай, артыста і педагога, калегу і сваяка. Але інтэрпрэтацыя герояў карцін такая самабытная, суб'ектыўная,

МУЗЕІ

НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. Леніна, 20.
Тэл.: 327 45 62.

Экспазіцыі:

- "Мастацтва Беларусі XII — XVIII стст."
- "Мастацтва Беларусі XIX — пач. XXI стст."
- "Мастацтва Беларусі XX — пач. XXI стст."
- (У рамках экспазіцыі дзейнічае выстава **"Вялікая Айчыная вайна ў мастацтве"**, прысвечаная 70-годдзю Вялікай Перамогі.)
- "Мастацтва Расіі XVIII — пач. XX стст."
- "Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст."
- Рээкспазіцыя залы беларускага мастацтва 1940 — 1980-х гадоў **"Вайна і Перамога ў творчасці мастакоў XX стагоддзя"**.

Выставы:

- Выстава **"Сучасная Беларусь вачыма мастакоў"** (творы мастакоў розных пакаленняў, розных творчых памкненняў і кірункаў) — да 21 жніўня.
- Выстава **"Школа класікаў. Беларускае і рускае мастацтва XIX–XX стагоддзяў"** (больш за 80 твораў жывапісу і графікі) — да 7 жніўня.
- Выстава **"Рэпліка прыгожага"** (злепкі скульптуры, створаныя ў майстэрні-атэлье Луўра) — да 1 верасня.

У рамках выставы праводзіцца серыя лекцый, якія будуць чытацца на працягу ўсяго лета, кожную сераду а 17-й гадзіне.

- Выстава Людмілы Кальмаевай **"Сфера чалавечага"** (прадстаўлены графічныя творы і жывапісныя палотны з калекцыі аўтара і Нацыянальнага цэнтра сучасных мастацтваў) — да 25 ліпеня.
- На плошчы Свабоды праходзіць выстава партрэтаў легендарных мінчан **"Свабодны музей: гарадскія легенды"** (размешчана 20 рэпрадукцый шэдэўраў партрэтнага жывапісу з калекцыі музея) — да 30 верасня.

Філіялы Нацыянальнага мастацкага музея

Рэспублікі Беларусь

МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ. КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА І-Й ПАЛОВЫ XIX ст."

г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а. Тэл.: 327 88 78.

Пастаянныя экспазіцыі:

- "Інтэр'еры шляхецкай сядзібы".
- "Жыццё і творчасць Валенція Ваньковіча".
- "Сядзібны партрэт XVII — сяр. XIX стст."
- Выстава **"Жыццё і творчасць Мельхіёра Ваньковіча"** — да 30 жніўня.
- Выстава літаграфій **"Памятныя мясціны Беларусі ў творчасці Напалеона Орды"** з фондаў музея — да 30 жніўня.
- Кожную пятніцу і суботу з 17.45 да 21.00 у дворыку дома-музея адбываецца танцавальны Open air і бясплатны майстар-клас для пачаткоўцаў "з нуля".

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА Ў В. РАЎБІЧЫ

Спарткомплекс "Раўбічы", Мінскі раён. Тэл.: 507 44 69.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстава **"Давыд-гарадоцкі роспіс"** з прыватнага збору

ТЭАТРЫ БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ АКАДЭМІЧНЫ МУЗЫЧНЫ ТЭАТР

г. Мінск, вул. Мяснікова, 44.

Тэл.: 200 81 26.

- **18 — "Баль у Савое"** (апэ-рэта ў 2-х дзях) П.Абрахама.
- **19 — "Шалом Алейхем! Мір вам, людзі!"** (мюзікл у

А.М. Арлова, аднаго з першых даследчыкаў феномену "цікетак" — да 4 верасня.

■ Кожную суботу ў 12.00 у музеі праходзяць майстар-класы па стварэнні лялек-мотанак, ткацтву паясоў, саломпляценні і роспісе яек.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. К.Маркса, 12.
Тэл.: 226 09 22.

Экспазіцыі:

- Абноўленая экспазіцыя **"Старажытная Беларусь"**.
- "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы".
- "Мастацтва ў гарадской культуры. XIX — XX стст."

Выставы:

- Выставачны фотапраект **"Расія шматнацыянальная"** — да 24 ліпеня.
- Выстава фотамастачкі Марыны Бацюковай **"Сула. Непарыўнае"** — да 11 верасня
- Выставачны праект **"Ад рымскага дынарыя да беларускага рубля"**.
- Выстава графікі часоў Першай сусветнай вайны венгерскага мастака Іштвана Задора (з фондаў Музея Янаша Дам'яніча (Венгрыя) — да 24 ліпеня.
- Выстава **"Беларусы ў Войску Польскім 1939 — 1945 гг. З прыватнага архіва Ігара Мельнікава"** — да 17 ліпеня.

Філіялы Нацыянальнага

гістарычнага музея

Рэспублікі Беларусь

ДОМ-МУЗЕЙ І З'ЕЗДУ РСДРП

г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а. Тэл.: 290 68 47.

Экспазіцыі:

- "Мінск губернскі ў канцы XIX — на пачатку XX стст."
- "І З'езд РСДРП у асобах".
- "Жандарскі вышук у царскай Расіі".
- "Гісторыя Дома-музея І З'езду РСДРП".
- Выстава **"Свет савецкіх салдацікаў"**.
- Выстава **"1950-1960: адценні чырвонага"**, прысвечаная савецкаму перыяду ў гісторыі нашай краіны, — да 14 жніўня.

МУЗЕЙ СУЧАСНАЙ БЕЛАРУСКАЙ ДЗЯРЖАЎНАСЦІ

г. Мінск, вул. К.Маркса, 38.

Тэл.: 327 46 12.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстава **"Шматвектарнасць знешняй палітыкі Рэспублікі Беларусь"**.

МУЗЕЙ ПРЫРОДЫ І ЭКАЛОГІІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. К.Маркса, 12.

Тэл.: 237 46 94; 291 99 51.

Экспазіцыі:

- "Геалогія і палеанталогія".
- "Сезонныя змены".
- "Вадаёмы і насельнікі прыбярэжных раслін".
- "Хвойны тып лесу і насельнікі змяшанага лесу".
- "Насельнікі ліставога і змяшанага лесу".
- "Ахоўныя прыродныя ўчасткі, рэдкія віды жывёл".
- Персанальная фотавыстава Аляксандры Пяхота **"Падарожжа дадому"** — да 5 верасня.

г. Мінск, вул. Казінца, 117

(будынак кінатэатра "Электрон"). Тэл.: +37529 123 60 53.

- Выстава **"Экзатычныя жывёлы свету"** — да 5 верасня.
- Незвычайны атракцыён

2-х дзях) А.Хадоскі.

- **20 — "Вяселле ў Малінаўцы"** (музыкальная камедыя ў 2-х дзях) Б.Аляксандрава.
- **21 — "Юнона і і "Авось"** (рок-опера) А. Рыбнікава.
- **22 — "Мэры Попінс"** (шоу-мюзікл у 2-х дзях) М. Дунаеўскага.

"Стужкавы лабірынт" — да 31 снежня.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ТЭАТРАЛЬНАЙ І МУЗЫЧНАЙ КУЛЬТУРЫ

г. Мінск, Музычны зав., 5.

Тэл.: 220 26 67.

Пастаянныя экспазіцыі:

- "Вытокі тэатральнай і музычнай культуры на беларускіх землях".
- "Музычная і тэатральная культура Беларусі ў X—XIX стст."
- "Беларуская музычная культура XX ст."
- "Тэатральная культура Беларусі XX ст."
- Выстава аўтарскай лялькі Валерыі Гайшун **"Persona grata"** — да 29 ліпеня.

ГАСЦЁЎНА УЛАДЗІСЛАВА ГАЛУБКА

г. Мінск, вул. Старавіленская,

14. Тэл.: 286 74 03.

- Пастаянная экспазіцыя.

Майстар-класы:

- **Дэкупаж** для творчых дзяцей і падлеткаў ад 5 да 14 гадоў — кожную суботу аб 11-й.
- Выставы:**
- Выстава **"Напышлівыя кветкі"** — да 31 жніўня.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСКАГА КІНО

г. Мінск, вул. Свардлова, 4.

Тэл.: 327 10 75.

Экспазіцыя:

- "Беларускі кінематограф як нацыянальная каштоўнасць".
- Выстава **"Старыя героі — новы свет. Героі беларускіх казак, міфаў і легенд"** — да 28 жніўня.

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ

г. Мінск, пр-т Пераможаў, 8.

Тэл.: 327 11 66; 203 07 92.

Музей працуе:
пн. — выхадны, аўт. — нядз. — ад 10-й да 18-й, сер. — ад 12-й да 20-й.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстава **"Сляды вайны..."** (збор прадметаў ваеннага абмундзіравання і амуніцыі з фондавых калекцый музея і ўзоры рарытэтнай тэхнікі з унікальнай калекцыі Аляксея Цікунова) — да 18 ліпеня.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫ МУЗЕЙ-ЗАПАВЕДНІК "НЯСВІЖ"

г. Нясвіж, вул. Ленінская, 19.

Тэл.: (8-01770) 2 06 60, 2 06 02; + 37529 551 80 51, +37529 190 31 49.

Палацавы ансамбль

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстава **"Археалагічныя знаходкі палаца вялікіх князёў літоўскіх. Штодзённасць Віленскага двара"** з фондаў Музея-палаца вялікіх князёў літоўскіх (Вільня) — да 11 верасня.
- Выстава **"Час. Рэчы. Прасы"** — да 18 верасня.
- Сектар *экскурсійнай і інфармацыйнай дзейнасці*
- Выстава **"Падарожжа"** — да 4 жніўня.
- "Ахоўныя прыродныя Случка *брама*
- Інсталяцыя **"Застыўшыя хвіліны цішыні"** — да 30 верасня.
- Ратуша
- Пастаянная экспазіцыя.

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР"

г.п. Мір, Карэліцкі раён, Гродзенская вобласць.

Тэл.: (8-01596) 2 82 91, (8-01596) 2 82 70.

- Пастаянная экспазіцыя.

БЕЛАРУСКІ ТЭАТР "ЛЯЛЬКА"

г. Віцебск, вул. Пушкіна, 2.

Тэл.: (8-0212) 36 32 50.

- **16 — "Умка"** (спектакль для дзяцей ад 3 гадоў) Ю.Якаўлева (у рамках фестывалю мастацтваў "Славянскі базар у Віцебску"). Пачатак у 10.30 і 13.00.

■ Выстава **"Уецца веер акрылены"** — да 5 верасня.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ ЯКУБА КОЛАСА

г. Мінск, вул. Акадэмічная, 5.

Тэл.: 294 91 96.

Экспазіцыі:

- **"Якуб Колас. Жыццё і творчасць"**.
- Інтэрактыўная гульня **"Таямніцы дома Песняра"**.
- Тэатралізаваныя экскурсіі па казках, апрацаваных Якубам Коласам для школьнікаў малодшага ўзросту.
- Музейна-педагагічны праект **"Крочым у школу разам з Коласам"**.
- Стацыянарная выстава **"У хвалях няспыннага руху: аўтамабільнымі шляхамі Коласа"**.
- У дні летніх канікул музей запрашае на праграму культурна-адукацыйных мерапрыемстваў
- **"Канікулы ў Dome Коласа"** (па папярэднім запісе).
- Пешая экскурсія **"Мясцінамі Коласа ў Мінску"** (праводзіцца па заяўках; маршруты могуць змяняцца ў адпаведнасці з пажаданнямі экскурсантаў).
- Выстава работ Міколы Купавы **"Алаіза"** да 140-годдзя Алаізы Пашкевіч (Цёткі).
- Акцыі:**
- **"Самы лепшы дзень"** (дзень нараджэння ў музеі).
- Віншаванне ад музея, фотасесія **"У дзень вяселля — у музей!"** (па папярэдняй дамоўленасці).
- Музейная творчая майстэрня.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНЫ МУЗЕЙ ЯНКІ КУПАЛЫ

г. Мінск, вул. Янкі Купалы, 4.

Тэл.: 327 78 66.

Экспазіцыі:

- Пастаянная экспазіцыя **"Шляхі"** з праглядам роліка ў 3D-фармаце і інтэрактыўнай зонай для дзяцей **"Хлопчык і лётчык"**, галаграфічным тэтрам.
- Акцыі:**
- Інтэрактыўныя музейныя праграмы **"У пошуках папараць-кветкі"**, **"Вячоркі"** для ўсіх катэгорый наведвальнікаў.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ГОРАДА МІНСКА

г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная,

10. Тэл.: 321 24 30.

Філіялы Музея гісторыі горада Мінска

ГАРАДСКАЯ МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ ТВОРАЎ Л.Д. ШЧАМЯЛЁВА

г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная,

10. Тэл.: 321 24 30.

Экспазіцыя:

- **"Жыццёвы і творчы шлях народнага мастака Беларусі Леаніда Шчамялёва"**.
- Выстава **"Горад, які мы не бачылі. Мінск на маляўнічых карцінах 1940-1950-х"** (прадстаўлена больш за 50 работ выбітных дойлідцаў, якія сфарміравалі вобраз сучаснага Мінска) — да 11 верасня.

МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ МІХАІЛА САВІЦКАГА

г. Мінск, пл. Свабоды, 15.

Тэл.: 321 24 30.

Экспазіцыі:

- **"Мастак. Грамадзянін. Герой"**. Прысвечана Герою Беларусі, народнаму мастаку СССР і Беларусі, ганароваму грамадзяніну г. Мінска Міхаілу Савіцкаму.
- Рэканструкцыя інтэр'ераў былога сядзібнага дома **"Мінск губернскі. Шляхецкі побыт"**.
- Выстава аўтарскіх лялек **"Маленькая казка Настасі Адамовіч"** — да 31 ліпеня.
- Выстава жывапісу і скульптуры Спартака Аруцюяна **"60 адценняў чырвонага"** — да 31 ліпеня.

МІНСКАЯ ГАРАДСКАЯ РАТУША

г. Мінск, пл. Свабоды, 2а.

Тэл.: 321 24 30.

Экспазіцыі:

- **"Мінск у гістарычнай гісторыі. Картаграфічны кабінет"**.
- **"Мінск сярод сяброў. Гарады-пабрацімы сталіцы Беларусі"**.

МУЗЕЙ "ЛОШЫЦКАЯ СЯДЗІБА"

г. Мінск, праезд Чыжэўскіх, 8.

- Пастаянная экспазіцыя.

ФЛІГЕЛЬ ЛОШЫЦКАГА СЯДЗІБНА-ПАРКАВАГА КОМПЛЕКСУ

г. Мінск, праезд Чыжэўскіх, 10.

Тэл.: 285 18 86.

Экспазіцыя:

- **"Кола часу"** — прадметы гарадской і сялянскай культуры кан. XIX — сяр. XX стст.
- Выстава **"Мастацкія палотны "Мінскае палатно-Пакроў"** (мастацкія палотны, ручнікі, швейныя машыны).

ЭКСПАЗІЦЫЯ "КАРЭТНАЯ"

г. Мінск, вул. Кірылы і Мяфодзія, 18. Тэл.: 321 24 30.

Экспазіцыі:

- "Сані • вазок; каляска • брычка; карэта • вупраж" (пастаянная экспазіцыя па гісторыі гужавога транспарту жыхароў Мінска XIX — пачатку XX стст.).
- Віртуальная гульня **"Карэтны майстар"**.

АРТ-ГАСЦЁЎНА**"ВЫСОКАЕ МЪСТА"**

г. Мінск, вул. Герцэна, 2а.

Тэл.: 321 24 30.

- Выстава **"Малюю аўтабіяграфію"**

Наталлі Ярмолавай (Віцебск) — да 24 ліпеня.

АРХЕАЛАГІЧНЫ МУЗЕЙ

г. Мінск, вул. Кірылы і Мяфодзія, 6. Тэл.: 321 24 30.

- Выставачна-адукацыйны праект **"Па слядах мамантаў"** — да 30 верасня.

ГОМЕЛЬСКІ ПАЛАЦАВА-ПАРКАВЫ АНСАМБЛЬ

г. Гомель, пл. Леніна, 4.

Тэл.: (8-0232) 74 19 11.

Цэнтральная частка палаца

Экспазіцыі:

- **"Культавыя прадметы"** ("Дамавая царква", паўночны рызаліт палаца).
- **"Чырвоная гасцёўня"**.
- **"Зала ўрачыстых прыёмаў"**.
- **Адкрытае захаванне археалагічнай калекцыі музея"**.
- **"Старажытная гісторыя Гомельшчыны"** (археалагічная экспазіцыя).
- **"Жылы інтэр'ер канца XIX — пачатку XX стст."**.
- **"Свет прыроды"** (выставы "Загадкавыя фантазіі мора" і "Жывёльны свет Гомельшчыны") (грот палаца).
- Выставы:**
- Выстава жывапісных работ Алеся Сушы **"Беларусь, мая шыпына..."** — да 30 ліпеня.
- Выстава **"Скрыня Пандоры. Фантастычны свет Сяргея Парцянкава"** — да 17 ліпеня.
- Выстава **"Ад класікі да фэнтазі"** — да 31 ліпеня.
- Выстава **"Паралельны свет, або Міфы пра дамавікоў і лесавікоў"** — да 31 ліпеня.
- Выстава **"Міранда. Двухсотгоддзе. Мінулае і сучаснасць барацьбы за незалежнасць"** (памяці нацыянальнага героя Велнесуэлы Франсіска дэ Міранды).
- Выстава падарункаў і каштоўных сувеніраў Гомелю і вобласці.

Вежа палаца

Экспазіцыя:

- **"Уладальнікі Гомельска**